

Upis

Poštovani čitatelji, kao što znate, u Srbiji od 11. listopada ove do 11. ožujka iduće godine traje upisivanje pripadnika nacionalnih manjina u posebne biračke popise. I naša se ustanova pridružuje aktivnostima Ministarstva za ljudska i manjinska prava te svih hrvatskih institucija, udruga i stranaka da se formira poseban birački popis hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Zbog toga ćete u ovom broju Hrvatske riječi pronaći obrazac zahtjeva za upis u poseban birački popis hrvatske zajednice u Srbiji. Ako želite sudjelovati u neposrednim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, ostvarite svoje zakonsko pravo i upišite se u poseban popis birača hrvatske zajednice u Srbiji. Zahtjev za upis u poseban popis birača, koji se nalazi u našem tjedniku, čitko popunite, vlastoručno potpisani zahtjev možete zatim poslati preporučenom poštom Hrvatskom nacionalnom vijeću ili predati aktivistima Hrvatskog nacionalnog vijeća i kolporterima Hrvatske riječi, ili osobno podnijeti u mjestu u kojem živite općinskim, odnosno gradskim upravama.

Svaki građanin s biračkim pravom, pripadnik hrvatske nacionalne manjine, može podnijeti zahtjev za upis u poseban birački popis. Država organizira upis nacionalnih manjina u posebne biračke popise kao način potpore nacionalnim manjinama da realiziraju jednu od zajamčenih ustavnih sloboda kojom stječu pravo svoja nacionalna vijeća birati na neposredan način.

Izbori za vijeća nacionalnih manjina će se održati od 26. svibnja do 26. lipnja iduće godine i zato, ako želite sudjelovati u neposrednim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, ostvarite svoje zakonsko pravo i upišite se u poseban popis birača hrvatske zajednice u Srbiji.

J. D.

Vinogradarstvo, za sada neiskorišteni potencijal

DRŽAVA POMAŽE, I MORA POMOĆI.....18-19

INTERVJU

Dr. sc. Robert Skenderović, povjesničar

FRANJEVCI UVIJEK ODLUČNI U OBRANI HRVATSKOG JEZIKA I IDENTITETA.....12-14

DOPISNICI

Izborna skupština HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«

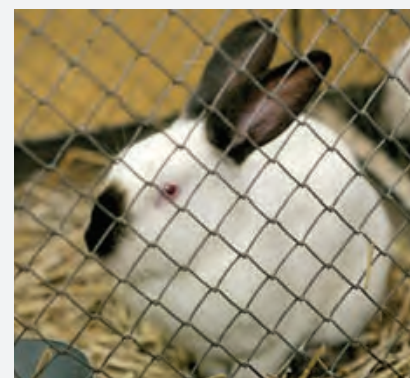
TAMARA LERIĆ NOVA PRED-SJEDNICA.....23

Manifestacijom »Šepa« zaokružen ovogodišnji projekt »Šokci i baština«

»DUKAT« NA DASKAMA.....25

REPORTAŽA

Međunarodna izložba sitnih životinja

SUBOTICA UGOSTILA PASIONIRANE HOBISTE.....28-29

KULTURA

Knjiga »Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj« predstavljena u Matici hrvatskoj

SVJEDOČANSTVO O JEZIČNOM BOGATSTVU.....34

SPORT

Srđan Vidaković, nogometaš NK Osijek

OSIJEKU ĆU VRATITI SVE ŠTO MI JE PRUŽIO.....47

SADRŽAJ

AKTUALNO

Srbija konačno na bijeloj schengenskoj listi

U EUROPU BEZ VIZA OD 19. PROSINCA.....6

Skupština Srbije potvrdila novi Statut Vojvodine

PRIČA O VOJVODINI TEK POČINJE.....7

TEMA

Svečanost u povodu 800. obljetnice franjevačkog reda

SIROMAŠNOM PUKU SLUŽILI SU SIROMAŠNI FRANJEVCI...15-17

ZAKAZANA 16. SJEDNICA SKUPŠTINE AP VOJVODINE

Zaštita voda na dnevnom redu

U srijedu, 9. prosinca, Skupština AP Vojvodine će na svojoj 16. sjednici odlučivati o strategiji vodoopskrbe i zaštite voda u AP Vojvodini te o razrješnju dosadašnjeg i imenovanju novog direktora Turističke organizacije Vojvodine i članova Upravnog odbora Javnog poduzeća za prostorno i urbanističko planiranje i projektiranje »Zavod za urbanizam Vojvodine«.

NA GENERALNOM ZASJEDANJU SKUPŠTINE EUROPSKIH REGIJA I SLUŽBENO POTVRĐENO

Vojvodina punopravna članica Euroodiseja

Na generalnom zasjedanju Skupštine europskih regija (AER), koje se održava u francuskom gradu Belfortu, potvrđeno je punopravno članstvo AP Vojvodine u programu Euroodisej, koji omogućava razmjenu i usavršavanje mladih stručnjaka u regijama širom Europe.

Potpredsjednica Skupštine AP Vojvodine *Maja Sedlarević*, koja sudjeluje u radu Generalne skupštine, istaknula je kako je program Euroodisej od velikog značaja za Vojvodinu, jer će mladi ljudi dobiti priliku usavršavati se, učiti jezik i steći radno iskustvo koje je često neophodno pri njihovom profesionalnom angažiranju.

Predstavnici više od 200 regija iz čitave Europe, članovi AER-a, razmatrali su i usvojili izvješća o radu i planove za iduću godinu, kao i promjene Statuta ove organizacije. Jedna od najvećih svjetskih kompanija u području energetike i telekomunikacija General Electric pokrovitelj je ovogodišnjeg zasjedanja Generalne skupštine, a sudionici su razgovarali o temi energetske odgovornosti Europe, s posebnim naglaskom na regionalnu inovativnost i raznolikost u razvoju i kreiranju novih radnih mjesta. Usvojen je i Belfortski zahtjev, koji će biti upućen svim europskim državama i sudionicima budućeg svjetskog samita o klimatskim promjenama u Kopenhagenu, a ovim zahtjevom regije članice AER-a, svjesne socijalnih, ekonomskih i ekoloških prijetnji s kojima se suočavaju zemlje svijeta, zahtijevaju najozbiljniji pristup rješavanju krize koju klimatske promjene mogu uzrokovati u budućnosti. Skupština europskih regija (AER) predstavlja najveću mrežu regija u Europi koja okuplja 270 regija iz 33 zemlje, kao i 13 međunarodnih organizacija, a za članstvo su aplicirali i Brčko distrikt iz Bosne i Hercegovine, španjolska regija Murcia i gruzijska regija Tbilisi.

IZVRŠNO VIJEĆE AP VOJVODINE ODOBRILO SREDSTVA ZA OBJEKTE U BAČKOM MONOŠTORU I SOMBORU

Novac za školu i karmelski samostan

Izvršno vijeće AP Vojvodine donijelo je odluku da se iz tekuće proračunske rezerve izdvoji iznos od 7.005.283 dinara namijenjen Osnovnoj školi »22. oktobar« iz Bačkog Monoštra za sufinanciranje troškova završne faze izgradnje novog objekta ove škole. Odobreno je i povećanje proračunske rezerve Pokrajinskom tajništvu za propise, upravu i nacionalne manjine u iznosu od 460.000 dinara, koje će se usmjeriti karmelskom samostanu Gospe Karmelske i svetog Stjepana kralja u Somboru. Prihvaćeno je i da se iz tekuće proračunske rezerve izdvoji za Pokrajinsko tajništvo za zdravstvo 6.408.210 dinara za Opću bolnicu u Subotici, za sufinanciranje troškova sanacije stanja na ginekološkom odjelu i kanalizacijske mreže u krugu bolnice.

Na sjednici održanoj 25. studenoga, na kojoj je predsjedavala potpredsjednica *Ana Tomanova-Makanova*, Izvršno vijeće AP Vojvodine razriješilo je dužnosti upravnika Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu *Milivoja Mladenovića*, a za vršitelja dužnosti upravnika imenovalo *Aleksandra Milosavljevića*, dosadašnjeg direktora Drame. Usvojeno je i rješenje o broju diploma i nagrada koje će se dodijeliti darovitim učenicima i njihovim mentorima 16. prosinca ove godine, a pokrajinski tajnik za

obrazovanje prof. dr. *Zoltán Jeges* informirao je o javnom pozivu Ministarstva prosvjete Republike Srbije za dodjelu Svetosavske nagrade za 2009. godinu. Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, u okviru postupka za utvrđivanje kandidata za dobivanje ove jedinstvene nagrade, u potpunosti podržava obrazloženi prijedlog za Svetosavsku nagradu Ministarstva prosvjete za 2009. godinu namijenjen Sveučilištu u Novom Sadu, kao najstarijoj visoko-obrazovnoj instituciji u Vojvodini.

MEĐUETNIČKI ODNOSI NA LOKALNOJ RAZINI

Neučinkovitost savjeta za međunacionalne odnose

U organizaciji Centra za istraživanje etniciteta iz Beograda u mjestu Babe (planina Kosmaj) 27. studenoga održan je okrugli stol s temom Građanska inicijativa i lokalna samouprava, u okviru projekta Međuetnički odnosi na lokalnoj razini u Srbiji: jačanje participativnih politika i praksi, kojega podržavaju Europska Unija i njemačka Fondacija Friedrich-Ebert.

Među desetak sudionika okrugloga stola bili su i zamjenik Zaštitnika građana *Goran Bašić*, *Siniša Tatalović* s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, *Vera Klopčič* s Instituta za nacionalna pitanja iz Ljubljane, *Petar Lastić* iz Samouprave Srba u Mađarskoj, zastupnik u Skupštini Srbije *László Varga*, predsjednik Hrvatskog akademskog društva *Slaven Bačić*, *Luzmil Haziri* iz Asocijacije za demokratske inicijative iz Gostivara, *Zorka Rašković* iz Resursnog centra Alfa iz Novoga Sada, *Ljubica Dorđević* u ime organizatora, i drugi.

Na okruglome stolu razmatrane su teme: Usporedna iskustva zaštite nacionalnih manjina i unapređenje međuetničkih odnosa u lokalnim zajednicama, Položaj nacionalnih manjina u lokalnoj samoupravi te Instrumenti i mehanizmi zaštite prava i očuvanja identiteta nacionalnih manjina u lokalnim samoupravama u Srbiji. Jedno od pitanja koje je izazvalo najviše pozornosti bila je institucija lokalnih savjeta za međunacionalne odnose, koju je uveo Zakon o lokalnoj samoupravi 2002. godine, preuzevši ga iz pravnoga sustava Makedonije. U raspravi je istaknuto kako razloge za neučinkovitost institucije savjeta u srpskom pravnom sustavu treba tražiti u svjesnoj zakonskoj nedorečenosti, kao posljedici nezainteresiranosti političkoga establišmenta za manjinsku problematiku. U Makedoniji su iskustva sa savjetima za međunacionalne odnose pozitivnija, iako ni tamo njihovi kapaciteti nisu u potpunosti iskorišteni, ali se u ovoj zemlji za odlučivanje o pitanjima koja se odnose na manjine traži Badinterova većina – većina glasova manjinskih predstavnika. U hrvatskome sustavu decentraliziranih manjinskih vijeća, iako ona imaju uglavnom savjetodavnu ulogu, Hrvatska je za manjinske programe prošle godine izdvojila 40 milijuna eura. Međutim, promjene se očekuju s ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju, što potvrđuje i mađarsko iskustvo – nakon pridruživanja Mađarske Europskoj Uniji došlo je do značajnoga smanjenja dosegnutog stupnja manjinskih prava u ovoj zemlji zbog promjena u načinu financiranja.

S. B.

SKUPŠTINA SRBIJE POTVRDILA NOVI STATUT AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

Priča o Vojvodini tek počinje

Što manje prava građani Vojvodine moraju ostvarivati u Beogradu, to će im biti lakše, bolje i učinkovitije, kaže Boris Barjaktarević * Mislim da ćemo i ovom prigodom pokazati i dokazati da ćemo biti u svim pitanjima, koja će nam biti u nadležnosti, mnogo učinkovitiji nego što je to do sada bilo, kaže István Pásztor * Najviše očekujem od otvorenja predstavništva u Bruxellesu, jer očekujem da će mnoge investicije doći preko tog ureda u Vojvodinu i da će Vojvodina u pravom smislu te riječi postati lokomotiva koja će uvesti Srbiju u europske integracije, kaže Petar Kuntić

Vojvodina je konačno dobila Statut. Nakon petodnevne rasprave zastupnici vladajuće koalicije u Skupštini Srbije, uz pomoć zastupnika oporbene Liberalno-demokratske partije, u ponedjeljak, 30. studenoga, usvojili su Zakon o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine i potvrdili Statut APV. Za Zakon je glasovalo 138 zastupnika, a za Statut 137, od 163 nazočna zastupnika, dok dio oporbe nije nazočio glasovanju. Statut Vojvodine će biti svečano proglašen na sjednici pokrajinskog parlamenta 14. prosinca, nakon čega će, objavljivanjem u Službenom listu APV, i stupiti na snagu.

Zakon o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine također će stupiti na snagu osmog dana od objavljivanja u Službenom glasniku, a njegova će primjena početi od 1. siječnja 2010. godine.

REGIONALIZACIJA JE KORISNA

»Regionalizacija i decentralizacija iznimno su korisne za građane i to bi trebalo uraditi što prije na teritoriju cijele Srbije. Taj posao je prilično kompliciran, ali treba ići prema tom cilju. Vojvodina ima svoju administraciju dosta dugo i građani Vojvodine, po mom mišljenju, imaju sreću da imaju još jednu razinu vlasti između lokalne samouprave i republičke vlade, jer što manje prava građani Vojvodine moraju ostvarivati u Beogradu to im je lakše, bolje i učinkovitije. U tom smislu treba tražiti najveću dobrobit građana Vojvodine kad je donošenje Statuta u pitanju. Recimo, republička vlada pokriva bezmalo 200 općina a pokrajinska 45, i logično da je pokrajinskoj administraciji lakše skrbiti o općinama za koje je nadležna«, kaže pokrajinski tajnik za regionalnu i međunarodnu suradnju **Boris Barjaktarević**.

On ističe kako se nove nadležnosti vezane uz njegovo tajništvo odnose na pretpripremne fondove i podizanje kapaciteta administracije za podnošenje projekata, te mogućnost otvaranja predstavništva Vojvodine u inozemstvu.

»Predstavništva će biti otvorena sukladno ekonomskom intere-

Boris Barjaktarević

su Vojvodine i praktički će biti ekonomska predstavništva, ne politička, jer mi se vanjskom politikom i ne bavimo već promidžbom Vojvodine kao regije. Europa i regionalizacija Europe je prilično aktualna i popularna tema i sve zemlje koje su se učlanjivale u Europsku Uniju posljednjih godina, regionalizirane su. To još jedino nije učinjeno na zapadnom Balkanu, odnosno u Srbiji i još nekoliko zemalja. U inozemstvu je to sasvim opuštena i korisna tema, a kod nas, valjda zbog ratova i silnih dijeljenja ljudi, kad čuju za neku vrstu dijeljenja podigne im se kosa na glavi. Mislim da je tomu pridonijela i oporba neodgovornim ponašanjem, premda posao oporbe jest da kritizira vlast, ali treba imati mjeru u toj kritici. Ovako su praktički napravili paniku kod ljudi oko cijele priče o Statutu i Zakonu«, kaže Barjaktarević.

On dodaje kako je prerano licitirati o tome gdje bi moglo biti otvoreno prvo predstavništvo, premda je, kaže, najinteresantniji Bruxelles, gdje postoji više od 300 regionalnih predstavništava. »Za našu administraciju to bi predstavljalo ozbiljan trošak i mi ga sigurno nećemo sebi navaliti na vrat prije nego što se napravi ozbiljna ekonomska analiza koja će pokazati gdje, koja mjera i koji oblik nam donosi najviše u perspektivi. U svakom slučaju, to nije odluka koju će donijeti pojedina već ozbiljna i odgovorna ekipa ljudi koja će procijeniti i odlučiti gdje će to biti.«

NOVE NADLEŽNOSTI SU PUT U NAPREDAK

Zakonom o utvrđivanju nadležnosti grupirano je 20 nadležnosti

Vojvodine, i to u područjima prostornog planiranja, regionalnog razvoja i izgradnje objekata, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, lova i ribolova, turizma, ugostiteljstva, toplica i lječilišta, zaštite životnog okoliša, industrije, prosvjete, kulture, zdravstva i sličnog. Lider Lige socijaldemokrata **Nenad Čanak** u svojoj je izjavi rekao kako su to samo »počeci početaka razgovora o tome kako Vojvodina treba izgledati«, a pokrajinski tajnik za gospodarstvo **István Pásztor** u izjavi za Hrvatsku riječ također kaže kako priča tek počinje.

István Pásztor

»Mislim da ćemo i ovom prigodom pokazati i dokazati da ćemo biti u svim pitanjima, koja će nam biti u nadležnosti, mnogo učinkovitiji nego što je to dosadašnje stanje. Mislim da su sve povjerene nam ovlasti važne, kao što su važne i one koje sada nisu dobijene kao ovlasti, ali sa Statutom i Zakonom o nadležnostima priča se ne okončava već počinje.«

Gradonačelnik Subotice **Saša Vučinić** u izjavi za Dnevnik ističe kako će se iz Novog Sada mnogo lakše prepoznati interesi lokalnih samouprava: »S obzirom na veoma pozitivno iskustvo koje imamo s Fondom za kapitalna ulaganja, koji je osnovan pri Izvršnom vijeću, gdje smo doista za različite projekte dobivali potporu, očekujem da se s novim nadležnostima još napreduje.«

Upitan koje nove nadležnosti smatra najvažnijim, zastupnik

Petar Kuntić

u republičkom parlamentu **Petar Kuntić** kaže: »Od nekih 150 novih nadležnosti koje će dobiti izvršna vlast AP Vojvodine po mom mišljenju treba izdvojiti mogućnost samostalnog prostornog i regionalnog planiranja, zatim mogućnost formiranja vojvodanske razvojne banke i raspolaganje javnim dobrima, Nacionalnim parkom Fruška gora, šumama i vodama. Svakako najviše očekujem od otvorenja predstavništva u Bruxellesu, jer očekujem da će mnoge investicije doći preko tog ureda u Vojvodinu i da će Vojvodina u pravom smislu te riječi postati lokomotiva koja će uvesti Srbiju u europske integracije.«

Statutom, koji je najviši pravni akt Pokrajine, utvrđeno je da je Vojvodina autonomna pokrajina građana i građanki koji u njoj žive i koja je neodvojivi dio Srbije, a koja ima status pravne osobe. Statutom je predviđeno i da APV ima simbole – zastavu i grb, glavni administrativni centar je Novi Sad, a imovina Pokrajine, način njenog korištenja i raspolaganja bit će uređeni novim zakonom. U organima i organizacijama APV u službenoj uporabi su srpski jezik i ćirilčno pismo, mađarski, slovački, hrvatski, rumunjski i rusinski jezik i njihova pisma, a primjena latiničnog pisma srpskog jezika bit će uređena pokrajinskom skupštinskom odlukom.

S. Mamužić

SRBIJA KONAČNO NA BIJELOJ SCHENGENSKOJ LISTI

U Europu bez viza od 19. prosinca

Vijeće ministara unutarnjih poslova i pravosuđa Europske Unije donijelo je službenu odluku o ukidanju viza za građane Srbije, Crne Gore i Makedonije, koja stupa na snagu 19. prosinca. Predsjednik Republike Srbije *Boris Tadić* čestitao je građanima Srbije na ukidanju posljednje od sankcija iz devedesetih godina.

Potpredsjednik Europske komisije *Jacques Barrot* i komesar za proširenje *Olli Rehn* na zajedničkoj konferenciji za novinare s predsjednikom Tadićem održanoj 30. studenoga u Bruxellesu istaknuli su kako je ukidanje viza znak ohrabrenja za zapadni Balkan. Visoki dužnosnici Europske Unije ocijenili su kako je Republika Srbija stupanjem na »bijelu schengensku listu« učinila veliki korak u eurointegracijama i poručili kako očekuju da će eurointegracije biti nastavljene.

Predsjednik Republike Srbije je naglasio kako vizna liberalizacija nije poklon Europske Unije građanima Srbije, nego je rezultat napornog rada Vlade Srbije. »Mapa puta za viznu liberalizaciju uručena je Srbiji u svibnju 2008. godine, i treba istaknuti da je naša vlada za kratko vrijeme uradila veliki posao i ostvarila konkretnu dobit za naše građane«, zaključio je Boris Tadić.

Režim bezvизnog putovanja, nakon stupanja na snagu 19. prosinca, važit će za sve građane koji posjeduju biometrijske putovnice, a građani će bez viza moći putovati u sve zemlje Europske Unije, osim u Veliku Britaniju i Irsku. One nisu dio zajedničkog schengenskog prostora, jer nisu prihvatile dogovor o ukidanju granične kontrole na međusobnim granicama. Dakle, od 19. prosinca vize neće biti potrebne za 25 europskih zemalja koje čine »schengenski prostor« s više od 400 milijuna stanovnika i površinom od oko 4,3 milijuna četvornih kilometara, kao i za još četiri zemlje koje primjenjuju schengenska pravila. »Schengenskim prostorom« obuhvaćene su, međutim, i tri zemlje koje nisu članice EU, ali su prihvatile i provode schengenska pravila o ukidanju granica – Island, Norveška i Švicarska, a vize građanima Srbije neće biti potrebne ni za Lihtenštajn, koji se, iako nije članica EU, izjasnio za priključenje schengenskom prostoru, ali još nije ispunio sve potrebne uvjete. S putovnicama Srbije neće biti potrebne vize ni za putovanja u Bugarsku, Rumunjsku i Cipar.

Interesantan je podatak, koji je iznio potpredsjednik Vlade Srbije za eurointegracije *Božidar Đelić*, kako će zahvaljujući ukidanju viza biti uštedena velika sredstva, jer je na vize do sada potrošeno oko 20 milijuna eura, dok je Vlada Srbije ocijenila kako je odluka Vijeća ministara unutarnjih poslova i pravosuđa EU, kojom se građanima Srbije ukidaju vize za putovanje u zemlje članice schengenskog sporazuma, jasan politički signal kojim se potvrđuje europska perspektiva Republike Srbije.

Z. S.

ODBOR ZA MEĐUNACIONALNE ODNOSI NARODNE SKUPŠTINE PODRŽAO ZAKLJUČKE KOORDINACIJE NACIONALNIH VIJEĆA

Izjašnjavanje o nacionalnoj pripadnosti mora biti slobodno

Odbor za međunacionalne odnose Narodne skupštine Republike Srbije jednoglasno je, na sjednici održanoj 25. studenoga, podržao zaključke Koordinacije nacionalnih vijeća o izmjeni ponuđenih odgovora na pitanje u svezi s nacionalnom pripadnošću i materinim jezikom na sljedećem popisu stanovništva, koji će biti proveden 2011. godine.

Naime, Republički zavod za statistiku izradio je obrazac P1 za popis stanovništva, kućanstava i stanova i na osnovi te popisnice u razdoblju od 1. do 15. travnja 2009. godine proveden je probni popis. Ovaj popis organiziran je u sklopu aktivnosti vezanih uz održavanje redovitog popisa stanovništva, kućanstava i stanova čija je provedba predviđena u 2011. godini. U popisnici (P1) za ispitivanje etničkog obilježja stanovništva predviđena su dva pitanja: nacionalna pripadnost i materinji jezik, s potpuno novim metodološkim rješenjem u odnosu na sve popise stanovništva provedene u Republici Srbiji od 1948. do 2002. godine. Dok je u svim dosadašnjim popisima stanovništva prilikom postavljanja pitanja o nacionalnoj pripadnosti i materinjem jeziku ostavljen prazan prostor za slobodno izjašnjavanje popisanih osoba (tzv. otvoren odgovor), popisom na ovaj način praktički se namjeravao uvesti koncept »zatvorenog odgovora«, ili, kako vole kazati statističari, »poluzatvorenog odgovora« (»srpska nacionalna pripadnost ili druga« i »srpski materinji jezik i drugi«).

Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Republici Srbiji uputila je Odboru svoje mišljenje kako će stavljanje samo jedne kategorije (srpska nacionalna pripadnost i srpski materinji jezik) izravno utjecati na nacionalno opredjeljenje stanovništva, posebice na izjašnjavanje o nacionalnoj pripadnosti pripadnika nacionalnih manjina. Stav je Koordinacije da postoji opravdani strah da bi se preko tako koncipiranog načina postavljanja pitanja vršio izravan ili, u najmanju ruku, neizravan pritisak na pripadnike nacionalnih manjina da se izjašnjavaju kao pripadnici većinske (srpske) nacionalnosti, ili da se ne izjašnjavaju o svojoj nacionalnoj pripadnosti. Time bi otvoreno bilo ugroženo Ustavom zajamčeno pravo na slobodno izjašnjavanje o nacionalnoj pripadnosti stanovništva i dovedena u pitanje ravnopravnost nacionalnih manjina. Odbor za međunacionalne odnose Narodne skupštine Republike Srbije prihvatio je navedene razloge i podržao zaključke Koordinacije nacionalnih vijeća, te je podržao da se obrazac P1 kod pitanja o nacionalnoj pripadnosti i materinjem jeziku korigira i istodobno predložio rješenje »otvorenog pitanja« bez ponuđenih odgovora, prema kojemu će se svaki građanin slobodno izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti i materinjem jeziku.

PREMINUO FERENC NAGY, GENERALNI KONZUL REPUBLIKE MAĐARSKÉ U SUBOTICI

Generalni konzul Republike Mađarske u Subotici *Ferenc Nagy* iznenada je preminuo 12. studenoga, u 64. godini života. Kako stoji u kratkom priopćenju, koje je potpisao vodeći konzul Generalnog konzulata Republike Mađarske u Subotici *Lajos Tápi*, smrt Ferenc Nagra predstavlja veliki gubitak za Ministarstvo inozemnih poslova Mađarske, koje će o datumu i pojedinostima sprovođa odluku donijeti naknadno.

U Generalnom konzulatu nisu nam znali reći uzrok smrti, a kako smo neslužbeno saznali Ferenc Nagy je bolovao od šećerne bolesti. Također, iz istog izvora saznali smo i kako je mandat Ferenc Nagra, kao generalnog konzula u Subotici, istjecao polovicom veljače sljedeće godine kada je od Ministarstva inozemnih poslova Mađarske trebao dobiti premještaj na drugo radno mjesto.

Z. R.

Poziv za upis u poseban popis birača hrvatske nacionalne manjine

Želite li sudjelovati u neposrednim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, ostvarite svoje zakonsko pravo i upišite se u poseban popis birača hrvatske zajednice u Srbiji. Zahtjev za upis u poseban popis birača, koji se nalazi u našem tjedniku, čitko popunite. Vlastoručno potpisani zahtjev pošaljite preporučenom poštom na sljedeću adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeve 13, 24000 Subotica.

Zahtjev možete predati i aktivistima Hrvatskog nacionalnog vijeća i kolporterima Hrvatske riječi, ili podnijeti općinskim odnosno gradskim upravama neposredno, ili poštom.

DSHV RADI NA UPISU HRVATA U POSEBAN MANJINSKI BIRAČKI POPIS

Cilj stranke – sakupiti 10 tisuća potpisa

Aktivisti Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini su do utorka prikupili 2562 zahtjeva pripadnika hrvatske nacionalne zajednice za upis u poseban birački popis, koji bi, ukoliko dođe do izravnih izbora, birali članove za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Darko Sarić Lukendić koji je u stranci zadužen za tehničku koordinaciju u akciji upisa u poseban birački popis hrvatske nacionalne manjine, kaže kako je DSHV-u cilj sakupiti najmanje 10 tisuća izjava. Po njegovim riječima, procjena vodstva stranke je da bi Hrvatsko nacionalno vijeće preko predstavnika hrvatskih udruga moglo prikupiti približno desetak tisuća zahtjeva, te ukoliko bi i ostali aktivisti mogli prikupiti dodatnih desetak tisuća, to bi moglo biti dovoljno za formiranje popisa.

Dopredsjednik DSHV-a Dujo Runje smatra kako je formiranje posebnog popisa birača, imajući u vidu prilike iz 90-ih godina, prilika za hrvatsku zajednicu da pokaže svoju organiziranost i političku zrelost. On je istaknuo i kako bi se u akciju trebali uključiti svi zainteresirani bez obzira na političku opciju, ističući kako prikupljanje odgovarajućeg broja popisanih ne smije biti partikularni, već »trajni interes zajednice«.

»Potpuno je irelevantno tko radi popis. U drugom krugu, ako ga bude, uslijed će utakmica za izbor u nacionalno vijeće«, dodao je Runje.

Po njegovim riječima, država, odnosno resorno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava za sada provodi slabu medijsku kampanju za upis birača.

»Očekivali smo bolje informiranje građana o mogućnostima i važnosti upisa u poseban birački popis, obraćanje samog predsjednika države kao i drugih institucija kako je to pravo svih pripadnika nacionalnih manjina. Tako bi se ljudi ohrabрили i shvatili kako je to sve legalan postupak«, rekao je Runje, dodavši kako očekuje da će se država nacionalnim vijećima osigurati dodatna sredstva za medijsku kampanju upisa.

Kako bi se formirao poseban birački popis hrvatske nacionalne manjine potrebno je da se u njega upiše 28.241 građanin hrvatske nacionalnosti, od ukupno 70.602 koliko je Hrvata u Srbiji prema popisu iz 2002. godine. Rok za upis traje do 9. ožujka.

D. B. P.

SRBIJA I DALJE ČEKA HRVATSKE PRIJEVODE EU DOKUMENTA

Obećanje koje (još) nije ispunjeno

Hrvatska će ispuniti obećanje i Srbiji ustupiti prijevode velikog broja dokumenata EU zakona i regulative, ali tek onda kada ona započne pregovore o članstvu u EU. Najkraći je to rezime prošlotjednog medijskog preispitivanja te svojevremeno najavljene geste kojom je tadašnji premijer Ivo Sanader, uoči i tijekom posjeta Beogradu, želio naglasiti hrvatsku privrženost razvoju dobrosusjedskih odnosa. Ta je privrženost ovih dana i pojačana opetovanom izjavom predsjednika Stjepana Mesića da Hrvatska nikada neće sprječavati primanje niti jedne države u EU.

Dokumentacija o kojoj je riječ sadrži oko 250.000 stranica, napisana je na jednom od službenih jezika EU, a prevođenje tog opsežnog materijala košta oko milijun eura. Budući da je Hrvatska taj posao već odavno obavila, ustupanje tih prijevoda srbijanskim bi dužnosnicima uštedjelo novac, a što je možda i važnije, puno vremena.

Budući da u vrijeme danog obećanja, u ožujku ove godine, ustupanje dokumenata nije bilo uvjetovano ničim, srbijanski su dužnosnici ostvarenje te »lijepo geste« očekivali ranije. Sada, kada su vize ukinute i kada se ubrzavaju pristupne aktivnosti Srbije u EU, pitanje preveđenih dokumenata aktualizirano je, jer njihovo ustupanje nije niti započelo. »Svaka država pristupnica već prije samih pregovora mora biti upoznata s detaljima tih dokumenata«, izjavila je direktorica Kancelarije Vlade Srbije za europske integracije Milica Delević, komentirajući hrvatsko pravdanje formalnim razlozima. I predsjednik vanjskopolitičkog odbora Skupštine Srbije László Varga potvrdio je za medije kako bi »pomoc Hrvata bila od velikog značaja«.

Ako se zanemare primitivne prozivke u beogradskim tabloidima, suština teme ovdje svedena je na poziv Hrvatskoj da krene u ispunjavanje obećanja, kako Srbija ne bi bila na gubitku, ni materijalnom ni vremenskom.

Iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske tjedniku Nacional potvrđeno je kako će Hrvatska pomoći Srbiji po ovom pitanju, ali tek nakon što ova susjedna država »započne pregovore s Europskom Unijom«. Istu je izjavu dao i hrvatski veleposlanik u Beogradu Željko Kuprešak:

»Mi ćemo dati, nećemo posuditi, već ćemo dati naš prijevod pravne stečevine EU (acquis communautaire) u vrijeme kada vama (Srbiji) to bude potrebno. Do onog trenutka dok ne postanete kandidati i ne počnete proces pregovaranja, to vam nije potrebno«, izjavio je Željko Kuprešak.

Činjenica jest da bi Srbiji zasigurno »hrvatski poklon vrijedan milijun eura« puno značio, no ne treba zanemariti niti odnose između dviju država, koji »nisu tako dobri kakvi bi mogli i trebali biti« (Stjepan Mesić neki dan u Blicu). U tom prostoru, dakle, od svojevremenog bezuvjetnog obećanja do sadašnjeg opreznog građenja dobrih odnosa, ustupanje dokumenata zasad ostaje na čekanju.

Z. P.

Mjesto dijaloga

Na forumu se aktualiziraju pitanja strategije matične države prema hrvatskim nacionalnim manjinama u europskim državama s ciljem očuvanja njihove opstojnosti u domicilnim državama, kazala je Katarina Fuček

Hrvatska matica iseljenika i njezin Odsjek za autohtone hrvatske manjine organizirali su 26. studenoga u Zagrebu 15. forum hrvatskih nacionalnih manjina. Riječ je o stručnom skupu na kojem su se okupili predstavnici hrvatskih manjina iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovenije i Srbije, članovi saborskog Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, predstavnici ministarstava, Hrvatske matice iseljenika i drugih nadležnih institucija čiji djelokrug rada obuhvaća brigu i interese za hrvatske manjine u Europi, ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleša, kao i diplomatski predstavnici navedenih zemalja. Tema ovogodišnjeg skupa bila je – Hrvatske nacionalne manjine u kontekstu najavljenih strategija za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a otvorila ga je ravnateljica Hrvatske matice iseljenika prof. Katarina Fuček.

»Forum je zamišljen kao mjesto dijaloga na kojem se aktualiziraju pitanja strategije matične države prema hrvatskim nacionalnim manjinama u europskim državama s ciljem očuvanja njihove opstojnosti u domicilnim državama, a daka-ko da je ovo i prigoda za uzajamno bolje upoznavanje, informiranje te jačanje međusobne suradnje«, rekla je u pozdravnom govoru

Katarina Fuček i ustvrdila kako su Hrvati iseljeni u prekomorske i europske zemlje (dijaspora), Hrvati kao jednakopravan, suveren i konstitutivan narod u Bosni i Hercegovini te pripadnici autohtone hrvatske manjine u europskim zemljama zapravo pripadnici jednog i nedjeljivog hrvatskog naroda, te da imaju isti nacionalni identitet i čine jedinstveni kulturni prostor.

IZGRADITI UČINKOVITE I DJELOTVORNE ODOSE

U kontekstu najavljene nove strategije za Hrvate izvan Republike Hrvatske izvješće je podnio njezin predlagatelj mr. sc. Ivan Bagarić, predsjednik saborskog Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske. »Novi uvjeti, kao što su gospodarski i socijalni razvoj hrvatskog društva, tržišno gospodarstvo, društvo znanja, socijalna pravda, globalna kretanja te opredjeljenje za integracije u EU, postavljaju pred nas nove zahtjeve, među kojima je i jačanje suradnje s Hrvatima izvan RH, koji će se očitovati u izgradnji učinkovita i djelotvornog odnosa. Taj odnos jest izraz potrebe za uvođenjem nove politike prema vama, našim sunarodnjacima koji živite izvan granica Hrvatske«, rekao je mr. Bagarić i dodao kako je Strategija sukladna međunarodnom pravu koje jamči

kulturnu raznolikost, prava manjina i općenito ljudska prava i kao takva je dio nacionalnog interesa RH i instrument kojim će Hrvatska na učinkovit i djelotvoran način ostvariti postavljene ciljeve.

Ivica Lučić, Ivan Bagarić, Katarina Fuček, Petar Barišić i koordinatorka Forumu Elijana Čandrić

PREZENTIRAN TRENU- TAČNI POLOŽAJ HRVATA

Predstavnici hrvatskih nacionalnih manjina iz europskih zemalja u trosatnoj su raspravi prezentirali svoj trenutačni položaj u državama u kojima žive, ponudili

svoje prijedloge za poboljšanje svoga statusa te skup iskoristili i za razmjenu međusobnih iskustava. Isto tako predložili su predstavnicima institucija Republike Hrvatske čiji djelokrug rada obuhvaća brigu i interes za hrvatske manjine u Europi da budu agresivniji na diplomatskoj razini kako bi hrvatske manjine u Europi konzumirali bar jedan dio prava koja je Republika Hrvatska donosila, a 2000. godine i izmjenom Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, osigurala svojim manjinama koje

u hrvatskom političkom životu nisu objekt, već subjekt – što znači da i sami sudjeluju u procesu odlučivanja. Poglavitito i zbog činjenice što taj Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina ostvaruje sve tri generacije prava hrvatskim manjinama: pravo na samoizjašnjavanje i nediskriminaciju, odnosno jednakost pred zakonom, zatim pravo na očuvanje vlastite samobitnosti, jezika i tradicije, te treću generaciju prava koju ima vrlo mali broj zemalja u Europi, a to je sudjelovanje u procesu odlučivanja u predstavničkim tijelima Republike Hrvatske, od područne i lokalne razine, pa sve do državne. U ime hrvatske manjine iz Srbije forumu je nazočio predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Branko Horvat te predstavnici udruga iseljenih vojvodanskih Hrvata sa sjedištem u Republici Hrvatskoj.

Zlatko Žužić

Predstavnici Sabora i Vlade RH na Forumu hrvatskih nacionalnih manjina

Iz Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske – mr. sc. Ivan Bagarić, predsjednik, Mirjana Lovrenčić, savjetnica, Ines Sabotić, Vice Batarelo, Ivica Lučić i Stijepo Bartulica, vanjski članovi; iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, ravnatelj Uprave za susjedne zemlje i Jugoistočnu Europu – mr. sc. Davor Vidiš, načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu – Petar Barišić, savjetnica ministra Mirjana Bohanec Vidović, načelnica Odjela za hrvatske manjine u inozemstvu – dr. sc. Jasmina Kovačević Čavlović, ministar savjetnik Bojan Kolesar i tajnik Ivan Zeba; iz Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta, Uprava za međunarodnu suradnju i europske integracije – Staša Skenžić, viši stručni savjetnik i Milan Bošnjak, viši stručni savjetnik; iz Ministarstva kulture, ravnatelj Uprave za izvedbene umjetnosti i audiovizualnu djelatnost – Srećko Šestan;

Sudionici Forumu su bili i ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu – vlč. Ante Kutleša te znanstvenice Ljiljana Dobrovšak i Bruna Esih iz Instituta »Ivo Pilar«.

U NOVOM SADU ODRŽAN OKRUGLI STOL POSVEĆEN EUROPSKOJ POVELJI O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA

Obrazovanje manjina zahtijeva više pravednosti

Nacionalna vijeća, a ne ravnatelj škole, trebaju biti inicijatori potrebe za njegovanjem manjinskog jezika, smatra pokrajinski tajnik za obrazovanje Zoltán Jeges * Najveći problem manjina nalazi se u području obrazovanja, gdje je potreban stalan i otvoren dijalog, kaže predstavnik Ministarstva prosvjete Republike Srbije prof. dr. Slavko Godić

Vojvodanski centar za ljudska prava i Vijeće Europe, uz potporu Fonda za otvoreno društvo i Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine, organizirali su konferenciju pod nazivom: »Primjena Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima u Srbiji«. Osnovni cilj konferencije bio je prikazivanje stanja u pogledu ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina u Srbiji, kao i predstavljanje rezultata monitoringa Okvirne konvencije i Europske povelje, s obzirom da je Srbija preuzela obvezu, na temelju ovih dviju konvencija, štititi i promovirati pri-

na u javnom životu i obrazovanju manjina na materinjem jeziku. Omogućeno je i da predstavnici nacionalnih manjina daju preporuke u svezi s primjenom ova dva akta.

OBRAZOVANJE MANJINA

Iscrpan izvještaj u pogledu obrazovanja nacionalnih manjina dao je pokrajinski tajnik za obrazovanje dr. Zoltán Jeges: »Veliki iskorak je taj što je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje veoma uvaženo od strane sadašnje vlade i ministra. Evidentno je da se postojeći problemi ne mogu riješiti svi odjednom, nego sustavno. Obrazovanje

učenika u APV. Takvo stanje prisujemo tek formiranom sustavu školstva kada su Hrvati u pitanju. Manjine su prostorno sortirane po cijeloj Vojvodini i nekad je nemoguće organizirati nastavu i formirati odjele na manjinskom jeziku. Nacionalna vijeća su ta koja moraju odlučiti što dalje. Hrvatska zajednica traži stručnu školu, a jedva popunjava i jedan razred gimnazije. Brojnost mora biti takva da se adekvatno tome organiziraju odjeli, nastava, udžbenici... Nacionalna vijeća, a ne ravnatelj škole, trebaju biti inicijatori potrebe za njegovanjem manjinskog jezika. U visokoškolskom obrazovanju težimo trojezičnom modelu: materinji

nistrator, Tajništvo Okvirne konvencije), veleposlanik *Constantin Yerosostopoulos* (specijalni predstavnik Glavnog tajnika u Srbiji, Vijeće Europe), *M. Čolak* (Fond za otvoreno društvo), *Aniko Muškinja-Hajnrh* (državna tajnica, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava), *Marijus Rošu* (Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine), *Dragan Marčel* (koordinatorka nacionalnih vijeća nacionalnih manjina). U radu konferencije sudjelovali su i *Filip Damjanović* (ministar savjetnik, veleposlanstvo R. Hrvatske u Beogradu) i *Ladislav Suknović* (tajnik, Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji).

Detalj s konferencije u Novom Sadu

Okvirna konferencija

Okvirna konvencija stupila je na snagu 1998. godine, kao prvi europski pravno obavezujući instrument za zaštitu manjinskih prava. Okvirnom konvencijom je uspostavljen popis sveobuhvatnih standarda na području zaštite manjinskih prava, osobito u svezi s manjinskim jezicima, kulturom, vjerom i identitetom.

jezik, srpski i engleski, i da se tako obučiti i kadar. Postavlja se i pitanje korištenja jezika u zdravstvu, sudstvu i specifičnim područjima korištenja ljudskih prava. Potrebno je da nacionalna vijeća iznesu svoje prijedloge.«

Lenka Erdeljan iz Pedagoškog zavoda Vojvodine istaknula je pozitivne primjere do kojih je došlo zahvaljujući projektima vezanim za nacionalne manjine, a koji se odnose na jezik i interkulturalnost, nastavni program, udžbenike i afirmaciju multikulturalizma i tolerancije u APV. Prof. dr. *Slavko Godić*, predstavnik Ministarstva prosvjete, smatra da je, kako je rekao, najveći problem manjina u području obrazovanja, gdje je potreban stalan i otvoren dijalog, kao i da u obrazovanje treba unijeti veću mjeru pravednosti i dostupnosti.

Osim spomenutih govornika, u radu konferencije sudjelovali su i: prof. *Mahulena Hofmannova* (Odbor stručnjaka za Europsku povelju), *Dalibor Jilek* (savjetodavni odbor za Okvirnu konvenciju), *Krzysztof Zyman* (admi-

RIJEŠITI POSTOJEĆE PROBLEME

Treći dio konferencije omogućio je predstavnicima svih nacionalnih vijeća da iznesu svoje preporuke u svezi s ovim aktima, a te će preporuke biti pretočene u Deklaraciju, koju će potpisati svi predstavnici i bit će poslane državnim tijelima, institucijama, međunarodnim organizacijama, nacionalnim i međunarodnim NVO koje se bave tim pitanjima, a sve u cilju kvalitetnijeg i uspješnijeg ostvarivanja prava nacionalnih manjina u Srbiji.

»Srbija je primjer zemlje koja organizira skupove ovakvog tipa, kako za Vijeće Europe tako i za cijelu Europu, jer ono što je nama praksa, u mnogim drugim europskim državama nije. Država je izrazila spremnost sjesti s predstavnicima manjina i Vijeća Europe i do lipnja sljedeće godine, do sljedećeg ciklusa izvještavanja riješiti postojeće probleme«, kaže direktorica Vojvodanskog centra za ljudska prava *Aleksandra Vijić*.

Ankica Jukić-Mandić

padnike i jezike nacionalnih manjina. Sastanci i razgovori zatvorenog tipa s predstavnicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina održavani su 27. studenoga, dok je 28. studenoga konferencija bila otvorenog tipa u Skupštini Vojvodine.

U skoro sedmosatnom trajanju konferencije, koja je bila podijeljena u tri dijela, sudionici su imali priliku upoznati nalaze i preporuke u svezi s primjenom Okvirne konvencije i Europske povelje, kao i komentare o sudjelovanju manji-

na jezicima manjina zasnovano je na setu zakona (Zakon o osnovama sustava obrazovanja i odgoja, Zakon o osnovnim školama, Zakon o srednjim školama, Zakon o nacionalnim vijećima...), a osim toga imat ćemo i Pravilnik o niskotiražnim udžbenicima, koji se odnosi na nacionalne manjine. U protekloj školskoj godini hrvatski se jezik učio u 5 škola ili 1,45 posto od ukupnog broja osnovnih škola. Na hrvatskom jeziku nastavu pohađa 319 učenika od ukupno 158.036

Svaki sedmi Europljanin je pripadnik manjine

Viši od 100 milijuna Europljana (otprilike svaka sedma osoba u Europi) pripada manjinama. Kulturne, jezične i vjerske različitosti, između ostalih, već dugo se smatraju vrijednostima a ne prijetnjama za društvo – zaključeno je na sastanku u Strazbourgu 2008. godine.

DR. SC. ROBERT SKENDEROVIĆ, POVJESNIČAR

Franjevci uvijek odlučni u obrani hrvatskog jezika i identiteta

Srbija je krenula putem demokratizacije, ali su katolici još uvijek obilježeni kao strani element. Zato franjevci, kao i drugi pripadnici Katoličke crkve, imaju važnu ulogu ekumenskog dijaloga s ciljem uspostave povjerenja i bliskosti između katolika i pravoslavaca

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Na svečanoj akademiji u povodu obilježavanja 800 godina od osnivanja franjevačkog reda u Subotici, dr. sc. Robert Skenderović iz Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu govorio je o povijesti franjevaštva kroz osam stoljeća. Ovu smo prigodu iskoristili, kroz razgovor s dr. sc. Skenderovićem približiti djelovanje franjevaca kroz tri stoljeća na prostorima današnje Vojvodine i saznati nešto više o njihovoj ulozi u doseljavanju, razvoju kulture i očuvanju nacionalnog identiteta Hrvata u današnjoj Vojvodini.

HR: Kakva je uloga franjevaca u doseljavanju Hrvata u današnju Vojvodinu u 17. stoljeću?

Poznati povijesni izvori ne razjašnjavaju do kraja ovaj problem. Sasvim je sigurno da su u 17. stoljeću bila barem tri velika vala doseljavanja katolika iz Bosne, Hercegovine i Dalmacije na prostor današnje Vojvodine. Prvi val je bio sigurno prije 1622. godine kada je mohački župnik don Šimun Matković poslao Kongregaciji za propagandu vjere u Rim pismo da mu se prepusti »župa Bunjevci« koja je tada bila bez svećenika. Drugi je val bio

negdje oko 1650-ih godina, jer je prema nekim izvorima tih godina u Podunavlje iz Bosne prešlo oko 2000 obitelji. Treći je val zasigurno bio u vrijeme Velikog bečkog rata 1683.-1699. godine kada je došlo do velikih etničkih migracija. Pisanje Don Šimuna Matkovića da u »župi Bunjevci« nema svećenika vrlo je važno jer ukazuje na to da prva doseljavanja u Bačku vjerojatno nisu bila organizirana od strane franjevaca. Međutim, već 1650-ih na temelju izvješća biskupa Mateja Benlića vidljivo je kako je prostor u trokutu Sombor-Baja-Bač bio pastoralno organiziran i da su brigu o hrvatskom katoličkom stanovništvu vodili franjevci provincije Bosne Srebrene. Zadnja velika seoba u vrijeme Velikog bečkog rata izričito se veže uz organizirano doseljavanje koje su predvodili franjevci. Naime, kronika franjevačkog samostana u Gyöngyösu donosi izvješće da su u vrijeme spomenutog rata Suboticu i okolicu naselili doseljeni katolici iz Bosne i Dalmacije koje je predvodilo 18 franjevaca. Treba znati da su franjevci nakon uspostave svojih župa u Bačkoj redovito komunicirali s matičnim samostanima u Bosni, kao i s ostalim franjevcima

provincije Bosne Srebrene koja se prostirala od Budima na sjeveru, do jadranske obale na jugu. Franjevci su znali prilike u svim navedenim krajevima i mogli su nagovoriti narod da iz siromašnijeg kraja ili iz kraja ugroženog ratom preseli u drugi kraj.

HR: Kakva je uloga franjevaca u oblikovanju visoke kulture Hrvata na slavonsko-podunavskom prostoru u 18. stoljeću?

Temelji moderne nacionalne integracije ležali su u pitanju mogućnosti oblikovanja visoke kulture. Mađari su imali svoju državu i mogli su na temelju državnosti graditi svoj nacionalni identitet. Srbi su, na drugoj strani, imali narodno-crkvenu autonomiju koja im je davala snagu neovisnog političkog subjekta, pa su i u Ugarskoj i u Hrvatskoj mogli nesmetano oblikovati svoj identitet. Hrvati u Ugarskoj nisu imali nikakvu političku zaštitu svoga identiteta i zato im je prijetila asimilacija. Franjevci Bosne Srebrene (od 1757. provincije sv. Ivana Kapistranskog) odigrali su tada u očuvanju hrvatskog identiteta odlučujuću ulogu. Premda je službeni jezik Crkve bio latinski, franjevci su u to vrijeme ostvarili veliku produkciju djela na hrvatskom jeziku. Najveći broj tih djela bio je vezan uz vjerski život, ali su neka bila vezana i uz znanost kao, primjerice, »Cvit likarije« fra Emerika Pavića. Na polju književnosti svakako treba istaknuti da je Kačićev »Razgovor ugodni naroda slovinskoga« među podunavskim Hrvatima bio toliko popularan da je fra Emerik Pavić već 1768. objavio i svojevrсни podunavski nastavak toga djela pod naslovom »Nadodanje glavnih događaja Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga nedavno na svitlost dana«. Svaki od naslova objavljenih na hrvatskom jeziku bio je velik

kulturni događaj jer je pokazivao sposobnost samostalnog stvaranja Hrvata na području visoke kulture, književnosti i prosvjete.

HR: Nacionalno-integracijski pokreti obilježili su 19. stoljeće u Europi. Kako su se slavonski i bunjevački franjevci odnosili prema ovim procesima i posebice prema pitanju očuvanja nacionalnog identiteta Hrvata na ovim prostorima?

U 19. stoljeću proces modernizacije europskog društva ušao je u zrelu fazu. Građanstvo je dobilo pravo sudjelovanja u političkom životu, pa je od tada na scenu nastupio moderni nacionalni identitet. Politička slabost Hrvata u tome je razdoblju još više došla do izražaja. Rekao bih da je tada među Hrvatima postojala svijest »Malo nas je, al nas ima« i da je iz nje proizašla odlučnost u borbi za očuvanje vlastitog nacionalnog identiteta. Naravno, za bunjevačku elitu u Bačkoj nacionalno je opredjeljenje bilo teška odluka jer su mađarski i srpski nacionalni identiteti imali snažnu privlačnost. Franjevci su u to vrijeme pokazali odlučnost u obrani hrvatskog jezika i identiteta, što je sasvim sigurno imalo snažan utjecaj na cjelokupno bunjevačko i šokačko stanovništvo. To je zapravo i logično, jer su oni taj jezik i identitet čuvali i razvijali stoljećima. Rekao bih da su franjevci tada ohrabivali bunjevačko plemstvo i građanstvo da ustraju u svojoj borbi premda je to ponekad doista izgledalo kao borba s vjetrenjačama jer su mađarska i srpska nacija tada bile u naponu snage.

HR: Jesu li i na koji način franjevci sudjelovali u Ilirskom pokretu?

Zanimljivo je da je Ilirski pokret slabo odjeknuo u Bačkoj. Štoviše, upravo su Srbi iz Ugarske bili glav-

ni protivnici hrvatsko-srpskog zbližavanja koje je zagovarao *Ljudevit Gaj*, pa je Ilirski pokret na kraju uspio samo u prevladavanju unutrašnjih regionalnih podjela Hrvata i pretvorio se u hrvatski nacionalni pokret. Podunavski su Bunjevci i Šokci bili u svemu na margini zbivanja. Njihova slaba uključenost u Ilirski pokret pokazuje da je u to vrijeme bunjevačko plemstvo već debelo mađarizirano, a građanstvo još nije imalo snage za političko djelovanje. Franjevci su i ovdje pomogli očuvanju veza podunavskih Hrvata sa Zagrebom, kao središtem političkih i kulturnih zbivanja. Primjerice, znamo da je bajski franjevački samostan 1830-ih posredstvom fra *Kaje Agića* dobivao »Ilirske novine«, pa su tako i u Bačkoj bili informirani o važnim događajima koji su se tada zbivali u Hrvatskoj.

HR: Franjevci su surađivali i s Ivanom Antunovićem i sudjelovali u »Bunjevačko-šokačkim novinama« i časopisu »Neven«. Što je bio cilj ovih aktivnosti?

»Kulturni boj« za vlastiti jezik bio je tada središnja točka cjelokupne političke borbe za nacionalnu emancipaciju. Hrvati su trebali i sebi i drugima dokazati da mogu biti ravnopravna nacija i da je njihov kulturni identitet bio dovoljno snažan za stvaranje visoke kulture, književnosti i prosvjete. Franjevci su, stoga, s oduševljenjem podržali nastojanja Ivana Antunovića da među Bunjevcima i Šokcima probudi nacionalni ponos. Pokretanje glasila tada je predstavljalo jedan od načina izražavanja vlastitog identiteta. Mađari su naravno već imali mnogo svojih listova, a i Srbi su u tome bili napredni. Međutim, velik je problem bio u nedovoljnom samopouzdanju bunjevačkih vođa. Anegdota prema kojoj su bunjevački uglednici odbili podržati Antunovića, navodno zaključivši »pa mi smo se već pomađarili«, najbolje pokazuje svu težinu narodnog položaja. Franjevci su tada Antunoviću bili izvor velike moralne i intelektualne snage. Svojim su sudjelovanjem u »Bunjevačko-šokačkim novinama« i kasnije u »Nevenu« davali primjer kako treba voljeti svoj jezik i svoj nacionalni identitet. Tu treba naglasiti da su to svoje izražavanje nacionalnog identiteta uvijek isticali kao prirodno pravo svakog čovjeka, uvijek poštujući jednako pravo pripadnika drugih nacija.

HR: Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, u vrijeme burnih političkih previranja ali i oblikovanja hrvatskog nacionalnog identiteta, pred franjeve se postavlja pitanje njihova sudjelovanja u političkom životu. Kako su franjevci odgovorili na ovo pitanje?

Prijelaz iz 19. u 20. stoljeće bio je vrlo važno razdoblje u oblikovanju hrvatskog nacionalnog identiteta među podunavskim Hrvatima. Hrvate su regionalni identiteti razdirali više nego ikoju drugu naciju. U Dalmaciji se razvijalo dalmatinstvo, u Slavoniji slavonstvo. Podunavski su Hrvati nazivani brojnim imenima, a ni oni sami nisu se tijekom 18. i 19. stoljeća mogli odlučiti za jedno. Antunovićeva inzistiranja na bunjevačko-šokačkom identitetu u tome svjetlu treba gledati kao pokušaj da se to mnoštvo identiteta među podunavskim Hrvatima svede barem na dva najjača. Međutim, modernizacija društva je pokazala da će u budućnosti opstati samo dovoljno velike i jake

okvirima života i djelovanja. Tek krajem 19. stoljeća pojavljuje se nova generacija bunjevačkih intelektualaca predvođena dr. *Vranjom Sudarevićem*, koja je pokazala zrelost i viziju integriranosti bačkih Bunjevaca i Šokaca u okvirima hrvatske nacije. Franjevci su se tada povukli iz žiže društvenog i političkog života, nastavivši prije svega svoju vjersku i kulturnu aktivnost.

HR: Dvadeseto stoljeće je sa sobom donijelo totalitarne sustave. Kako su franjevci djelovali u tim društveno-političkim uvjetima?

Naravno, 20. je stoljeće bilo obilježeno totalitarnim sustavima – nacizmom, fašizmom i komunizmom. Katolički su svećenici

da u svakome vremenu nađu pravi način duhovne i svjetovne angažiranosti. Njihova snaga proizlazi prije svega iz posvećenosti temeljnim vrijednostima koje je utvrdio sv. Franjo, ali i iz bliskosti vjernicima koji su u njima uvijek vidjeli podršku i izvor snage za svoj život.

HR: Ima li nekih razlika u suvremenom položaju i djelovanju franjevaca u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Hrvatskoj, Mađarskoj...?

Položaj franjevaca u ovim se zemljama jako razlikuje. U Hrvatskoj i Mađarskoj su vjerske prilike sredene pa franjevci u njima razvijaju bogatu pastoralnu i kulturnu djelatnost. Srbija je krenula putem demokratizacije, ali su katolici još uvijek obilježeni kao strani

nacije. Među bačkim Bunjevcima i Šokcima tada dolazi do velikog pitanja kojoj zapravo naciji pripadaju. Najjače su bile dvije političke struje: jedna je željela da bački Bunjevci i Šokci razviju vlastiti politički identitet jer na taj način ne bi došli u sukob sa Srbima, a druga je smatrala da je bunjevačko-šokački identitet kulturno sastavni dio hrvatskog identiteta, pa je prema tome logično da se Bunjevci i Šokci izjašnjavaju Hrvatima. Bunjevački i slavonski franjevci u potpunosti su podržali hrvatsku opciju, što je i razumljivo jer su svojim kulturnim radom tvorili najjaču sponu Bačke s Hrvatskom. Rekao bih da su u tome trenutku franjevci imali širu viziju društvenih zbivanja od većine bunjevačkih prvaka koji su bili ograničeni svojim provincijalnim

tijekom vlasti tih sustava izabrali mirnu borbu za obranu kršćanskih vrijednosti i spašavanja ljudi, jer im oružana borba nije ni priličila. U tim su uvjetima katolički vjernici i u franjevcima nalazili utočište. Oni su ih pomagali duhovno, ali često i materijalno. U mnogim su prilikama radili protiv totalitarnih vlasti u namjeri da pomognu ljudima bez obzira na vjeru i naciju, čime su pokazivali i osobnu hrabrost. Najvažnije je da su tijekom tih dugih desetljeća uspjeli sačuvati dostojanstvo i moralne vrijednosti kojima su bili posvećeni.

HR: Franjevački red postoji i djeluje kroz 8 stoljeća. Iz čega proizlazi njihova vitalnost?

Franjevci su tijekom 8 stoljeća svoga postojanja i djelovanja pokazali izuzetnu vitalnost i sposobnost

element. Zato franjevci, kao i drugi pripadnici Katoličke crkve imaju važnu ulogu ekumenskog dijaloga s ciljem uspostave povjerenja i bliskosti između katolika i pravoslava. Stanje u BiH je vjerojatno najteže. Tamo je rat donio veliku podjelu među pripadnicima triju najvećih konfesija. Franjevci u mnogim dijelovima Bosne i Hercegovine djeluju u gotovo misionarskim uvjetima i njima je potrebna svaka pomoć.

HR: Kakva je prisutnost i uloga ženskih franjevačkih redova? (npr. Kćeri milosrđa)

Ženski franjevački redovi davali su dodatnu snagu djelovanju franjevaca u ovim prostorima. Orijentirane više na socijalne i odgojne elemente društvenog života, franjevske su se brinule za one kojima je pomoć najpotrebnija i tako svojim djelovanjem davale primjer vjerske i socijalne posvećenosti. Njihovim djelovanjem franjevci među vjernicima ostvaruju puninu svoje prisutnosti i pokazuju da je franjevački red u potpunosti prepoznao izazove vremena u kojem živimo.

SVEČANOST U POVODU 800. OBLJETNICE FRANJEVAČKOG REDA

Siromašnom pul su siromašni fr

Pater Ivan Bošnjak: 800. obljetnica franjevačkog reda obilježena je širom svijeta, na svim kontinentima i u mnogim europskim državama* Fra Filip Karadža: Franjevci na ove prostore dolaze na poziv srpskoga kralja Milutina, koji moli Papu da mu pošalje dva ugledna redovnika kako bi se borili protiv krivovjerja u Bosni *
Dr. sc. Robert Skenderović: Kao i danas, i u vrijeme sv. Franje u društvu je prevladavala sebičnost, pohlepa za materijalnim, duhovna ispraznost i licemjerje

U povodu obilježavanja 800 godina od osnivanja franjevačkog reda, u Subotici je u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u četvrtak, 26. studenog, održana misa zahvalnica, a potom svečana akademija u Velikoj vijećnici Gradske kuće u nazočnosti velikog broja gostiju, predstavnika franjevačkih samostana, hrvatskog veleposlanstva i konzulata, lokalne samouprave, Hrvatskog nacionalnog vijeća, te hrvatskih institucija. Gvardijan subotičkog franjevačkog samostana pater *Ivan Bošnjak* istaknuo je kako je ova obljetnica širom svijeta, na svim kontinentima i u

mnogim europskim državama, obilježena kulturnim, znanstvenim i duhovnim programima.

»I mi ovdje u Subotici obilježavamo svečanost 800. godišnjice franjevačkog reda i na takav način pokazujemo da smo dio europskih i svjetskih događanja. Večeras duhovno-kulturnim programom želimo sebi posvijestiti ne samo povijest, nego prije svega želimo još dublje otkriti i dotaknuti duhovno blago sv. Franje i franjevaca, koje smo baštinili i koje posjedujemo, a trebamo se njime služiti na dobro sadašnjih i budućih generacija. Osoba i život sv. *Franje Asiškog* i danas je prisutna

i aktualna. Evanđelje je uvijek bilo polazišna točka sv. Franje, ono je i danas prisutno kao temelj naše kulture i civilizacije. U Bačkoj kroz čitav niz stoljeća djeluju i žive franjevci i na samim i počecima i temeljima grada Subotice, stoje franjevci«, rekao je fra Bošnjak, osobito zahvalivši Zavodu za kulturu vojvodanskih Hrvata za potporu u pripremi proslave.

U BORBI PROTIV KRIVOVJERJA

Fra Petar Cvekan, tajnik hrvatske Provincije sv. Ćirila i Metoda, rekao je kako je sv. Franjo uvijek želio biti tamo gdje ima ljudi i gdje se nešto događa, jer bi tako i on mogao nešto naučiti, te je stoga jedna od stožernih franjevačkih kreposti malenost.

»Ima mnogo podataka i o čovjeku i o franjevačkom redu, o svim tim događanjima i zbivanjima, no svi podaci nikad se neće moći skupiti. Postoje neki podaci, to su Božji podaci o čovjeku, o prirodi i zbivanju, a Bog je živ i on večeras kroz sve te podatke izrečene i one neizrečene može nama donijeti jednu novu poruku za naš život. Zato svima želim novi mir i novo dobro«, poručio je fra Cvekan, koji je inače i predvodio svečanu misu zahvalnicu.

U ime provincije Bosne Srebrene, najstarije franjevačke provincije na prostoru Balkana iz koje su nastajale druge, nazočne je pozdravio *fra Filip Karadža*, gvardijan franjevačkog samostana sv. Ante u Beogradu. Franjevačka provincija Bosna Srebrena kontinuirano djeluje u Bosni i Hercegovini od 1291. godine, kada na tamošnje prostore dolaze dvojica učenih franjevaca na poziv srpskoga kralja *Milutina*, koji moli Papu da mu pošalje dva ugledna redovnika kako bi se borili protiv krivovjerja u Bosni. Vikarija Bosne Srebrene službeno je ustanovljena 1340. godine, i do danas franjevci neprekidno djeluju na tom teritoriju.

»Mi smo prisutni i u Beogradu, u našem drevnom samostanu i ovdje bih želio spomenuti sv. *Ivana Kapistrana* koji 1456. sudjeluje u obrani i brani Beograd od Turaka. Tada gine 70 franjevaca trećoredaca „za Krista i Crkvu“ kako piše u kronici cerničkih fratara. Procvat franjevačkog reda i Katoličke crkve na području današnjega Beograda bio je od 1717. do 1739., kada je Beograd ponovno oslobođen, da bi 1739. ponovno pao pod Turke i nakon toga bivao oslobođan. Znači, kako se politička situacija mijenjala – tako se poboljšavalo ili pogoršavalo stanje i katolika i franjevaca.

Fra Petar Cvekan:
Malenost je jedna od stožernih franjevačkih kreposti

ku služili anjevci

Mi, bosanski franjevci, ponosni smo na naš dijalog, na naše propovijedanje mira i dobra, i na svu našu franjevačku braću. Mi se ne želimo hvaliti našom poviješću, nego želimo biti dosljedni jednom geslu koje kaže: „Zapiši, pa će i Bog zapamtiti“. Evo, mi smo zapisali 800 godina, i neka nas Bog sve zapamti i u idućih 800 godina«, rekao je fra Karadža.

SVJEDOČANSTVO VJERE, ŽIVOTOM I DJELIMA

O povijesti franjevaštva, dugoj skoro cijeli milenij, govorio je dr. sc. Robert Skenderović iz Zagreba, koji je istaknuo kako se vrijeme u kojemu je djelovao sv. Franjo može usporediti i s današnjim vremenom.

»I tada su u društvu prevladavali sebičnost, pohlepa za materijalnim, duhovna ispraznost i lice-

mjerje. I tada su ljudi osjećali besperspektivnost i dezorijentiranost. U takvim prilikama sv. Franjo se pojavio kao osoba koja je svoju vjeru svjedočila svojim životom i djelima, koja je iskreno isijavala optimizmom kakvim bi trebao svijetliti svaki vjernik, onim snažnim optimizmom koji proizlazi iz radosne vijesti Kristova uskrsnuća i spasenja svijeta. Uskoro su se sv. Franji počeli pridruživati brojni sljedbenici koji su željeli prihvatiti njegovu ideju života u siromaštvu i posvećenosti Bogu. Franjevaštvo se Europom proširilo jako brzo, a još za njegova života franjevci su stigli i u naše krajeve. Za prostor Bačke važno je reći kako su franjevci iz Bosne i Dalmacije već u 13. stoljeću bili dušobrižnici u Baji, te da su 1301. godine članovi ugarske provincije preuzeli templarski samostan u Baču.«

Fra Filip Karadža:
Ponosni smo na naš dijalog, propovijedanje mira i dobra

Ivan i Jelena Piuković u ime vjernika Subotičke biskupije darovali su franjevcima sliku

Govoreći o franjevačkom Trećem svjetovnom redu, mons. Stjepan Beretić svoje je izlaganje započeo slikovitom povijesnom pričom o počecima franjevaštva u to vrijeme u porobljenoj Bačkoj:

»Tko kod pozna katoličku Bačku znade da su za vrijeme turskoga ropstva i nakon oslobođenja od Turaka franjevci bili jedini pastoralni djelatnici u plodnom međurječju. U 17. i 18. stoljeću su franjevci bili vjerni pastiri Isusova malog stada, satima su putovali po zimi i suncu, po snijegu i po kiši, da obidu sve. Crkava zapravo nije ni bilo, već su to bile kolibe ispletene od pruća, nije bilo orgulja, lijepog ruha i narod je bio siromašan, živjelo se u zemuni-

cama. Tako siromašnom puku su služili siromašni franjevci. Bila su vremena velikog bježanja, bježali su franjevci s narodom u Segedin, bježali u Petrovaradin, u Baju. Muški svijet je bio po ratovima, turske provale nisu dale predahnuti. Tada su franjevci osvojili srce bačkog čovjeka. U 17. stoljeću je bilo neusporedivo manje vjernika. U Subotici je 1731. bilo oko dvije tisuće vjernika, u Somboru oko tisuću, po selima tek po par stotina ili još manje. U takvim prilikama franjevci su zaslužili onu veliku ljubav koju i danas uživaju u Bačkoj«, rekao je mons. Beretić podsjećajući, kako su u Bačkoj podjednako djelovali hrvatski i mađarski franjevci, u Potisju

i Subotici su djelovali franjevci mađarske franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, a u cijelom Podunavlju, od Petrovaradina do Budima, djelovali su hrvatski franjevci provincije Bosne Srebre. Također, prve škole u Baču, Somboru, Baji i Subotici osnovali su franjevci, a somborsku i subotičku gimnaziju vodili su desetljećima. Danas franjevci više nemaju svoje župe ni u Baču, ni u Subotici, niti u Baji i Somboru, gdje su ostali i bez svoga samostana.

HUMANITARNI RAD I POČETAK KONGREGACIJE

Još za života sv. Franji se pridružuje *Klara di Fafarone*, koja osniva ženski ogranak reda – klarise, a njima se ubrzo priključuju brojni sljedbenici.

»Premda je živio siromašno, sv. Franjo je bio privlačan i sve je više ljudi željelo živjeti na njegov način. Franjini i Klarini sljedbenici živjeli su u siromašnim samostanima, a njima su se pridružili vjernici koji nisu htjeli ili nisu mogli živjeti u samostanu već su u svijetu nastojali ostvariti ideale sv. Franje. Zato je on za njih napisao posebno pravilo 1209.«, rekao je Beretić te iznio niz podataka vezanih za subotičke trećoredce, među kojima i kako je u sačuvanim starim spisima franjevačkog samostana kao prvi zavjetovani trećoredac 1886. godine upisan zemljoradnik *Roko Suturović* u Subotici.

»Od župnih zajednica svjetovnih franjevaca najglasovitija je ona u Sontu. Sončanski su se župnici uvijek oslanjali na franjevački svjetovni red u svim svojim pastoralnim zahvatima i cijela naša Subotička biskupija duguje veliku zahvalnost franjevačkom redu. Tu zahvalnost i privrženost franjevačkoj duhovnosti i franjevcima nitko ne zna izraziti bolje od puka. Za puk su franjevci kao najmiliji rođaci, dok ih mađarski narod zove prijateljima (barátok), Hrvati su ih zvali, a i danas ih od milja zovu ujacima«, rekao je Beretić.

U Subotici djeluju i dva samostana družbe Kćeri milosrđa, trećeg samostanskog reda sv. Franje, i to u župama sv. Roka i Marije Majke Crkve. Kongregacija je nastala iz Svjetovnog trećeg reda u Blatu na Korčuli, a njegova utemeljiteljica *Marija Petković*, danas blaženica, osobno je 1923. godine boravila u Subotici. O humanitarnom radu, te počecima kongregacije govorila

Dječji zbor subotičkih župa i tamburaški orkestar Muzičke škole – Subotica

je časna sestra *Eleonora Merković* podsjećajući, kako su Kćeri milosrđa u Suboticu došle na poziv tadašnjeg ministarstva da prihvate staranje o djeci u Kolijevci. Te 1923. godine šest časnih sestara prihvatilo je staranje za oko stotinu djece bez roditelja koja su bila smještena u Kolijevci, a Marija Petković osobno je po okolnim salašima prikupljala milostinju i namirnice za sirotišta u Subotici i Blatu. Sestre su ostale raditi u

Kolijevci sve do 1941. kada su otpuštene, a rad su prenijele u svoj samostan koji je u župi sv. Roka izgrađen 1930. godine. Od 1972. godine aktivne su i u župi Marije Majke Crkve u Šandoru, a 1990-ih godina u okviru samostana otvoren je vrtić, no za sada časne sestre još nemaju pravo raditi s djecom.

Program svečane akademije uljepšan je nastupom zborova Collegium musicum catholicum iz Subotice i franjevačkog zbora

sv. Ivana Krstitelja iz Zemuna, recitatora Hrvatske čitaonice, dječjeg zbora subotičkih župa u pratnji tamburaškog orkestra subotičke Muzičke škole, a vjernici Subotičke biskupije ovom su prigodom darovali franjevcima sliku od slame sa zaštitinim znakom proslave jubileja, koju je izradila *Jozefina Skenderović*.

Slavica Mamužić

Franjevački zbor sv. Ivana Krstitelja iz Zemuna

KAMPANJA PROTIV ZLOUPORABE OPOJNIH SREDSTAVA: TVOJE NE MIJENJA SVE

Drogiranje počinje kao igrice

Borba protiv droge nije stvar države, nego prije svega stvar društva, kaže Tomislav Stantić *
Također je važno da Ministarstvo unutarnjih poslova doista naglasak stavi na borbu protiv dilera droge i protiv onoga što jest početna karika u cijelom jednom lancu laži u koji se mladi ljudi uvlače, kaže Saša Vučinić

Istraživanja pokazuju kako čak 15,1 posto učenika prvih razreda srednjih škola navodi da su tijekom života bar jedanput koristili neku od psihoaktivnih supstancija: marihuanu, amfetamine, LSD ili druga halucinogena sredstva, te alkohol u kombinaciji s lijekovima i sedative. Pri tomu uporabu neke droge tijekom života prijavilo je nešto veći postotak djevojaka (15,3 posto), nego mladića (14,8 posto). Kada je riječ samo o marihuani, najmanje jedanput probalo ju je 6,7 posto učenika, i to 8,8 posto mladića i 4,9 posto djevojaka. Ovo su podaci istraživanja provedenog prošle godine o uporabi cigareta, alkohola i drugih droga među mladima uzrasta od 16 godina, koje je prvi put u Srbiji urađeno po metodologiji koja se koristi u Europskom školskom istraživanju o uporabi alkohola i drugih droga među mladima.

Radi populariziranja znanja o drogama i rizicima koje nosi njeno korištenje, Ministarstvo zdravlja Republike Srbije u suradnji s projektom Implementacija nacionalne strategije protiv zloporaba droga, koji financira Europska Unija, pokrenuta je kampanja »Tvoje ne mijenja sve«. Nakon Beograda i Novog Sada, akcija je predstavljena u Subotici, 23. studenog, a bit će nastavljena u još pet gradova – Kragujevcu, Valjevu, Kruševcu, Nišu i Zaječaru.

PRIČA POČINJE U OBITELJI

Kako je lako zaigrati se s drogom prikazuje 3D hologramska instalacija koja se može pogledati u prikolic postavljenju na trgu u središtu grada, do 3. prosinca. Organizator projekta *Nemanja Stojanović* objašnjava kako je akcija pokušaj borbe protiv apatije, dosade i neznanja o jezivim posljedicama korištenja droge:

»Kada uđete unutra u prikolicu i pritisnete puce počinjete se igrati na vrlo ozbiljan način. Vidite trodimenzionalnu hologramsku projekciju mladića koji konzumira drogu. Promjene na njemu su vidljive pred vama i izgledaju stvarno, i time pokazujemo koliko je lako zaigrati se i koliko je to, u stvari, opasno. Mlade ljude je teško privući na predavanje, ali je projekcija jako interesantna za njih, jer je ovo njima

vrlo blizak način komunikacije«, kaže Stojanović.

Podsjećajući kako je Vlada Republike Srbije u veljači ove godine donijela nacionalnu strategiju protiv zloporabe droga, te u travnju usvojila akcijski plan, državni tajnik u Ministarstvu zdravlja *Tomislav Stantić* ističe kako taj plan podrazumijeva aktivnosti ne samo Ministarstva zdravlja nego i ministarstava omladine i sporta, pravosuđa, unutarnjih poslova, te lokalnih samouprava i nevladinih organizacija.

»Borba protiv droge nije stvar države, nego prije svega to je stvar društva. Ja sam duboko uvjeren da čitava priča o drogama doista počinje u obitelji i da porast broja mladih ljudi koji koriste drogu jest rezultat njihova nezadovoljstva u obitelji i nezadovoljstva u društvu. Mi im u tome možemo pomoći tako što ćemo pokušati vratiti vjeru u obitelj i pokušati naći neke zanimljivije sadržaje nego što je droga«, kaže Stantić.

SPASITI MLADE OD ZLA

Predstavljanju kampanje nazočio je i gradonačelnik *Saša Vučinić*, koji je rekao kako je droga pošast i zlo suvremenog doba, koja je postala veoma prisutna i jako lako dostupna mladima.

»Mladi ljudi vrlo često ne znaju što u životu hoće, i upravo je cilj ove kampanje i naših aktivnosti ukazati im na ono što sigurno ne bi trebali htjeti – to je doga i to su eksperimenti s onim što se zna predstaviti tako primamljivim i simpatičnim, što je ulaznica u neko društvo i u neki zabavniji i bolji krug, a završi se zapravo ulaskom u jedan krug pakla, a da toga niste niti svjesni. Podržavam ovu akciju Ministarstva i jako je važno istaknuti kako borba protiv droge ne može biti borba samo jednog ministarstva nego borba cjelokupnog društva, jer je jako važno da svi u društvu reagiramo, spašavamo i otimamo mlade ljude od ovoga zla. Također je važno da Ministarstvo unutarnjih poslova doista naglasak stavi na borbu protiv dilera droge i protiv onoga što jest početna karika u cijelom jednom lancu laži u koji se mladi ljudi uvlače.«

Već spomenuto istraživanje također je pokazalo kako je 7,6 posto

mladih tijekom života koristilo sedative bez liječničkog recepta. U populaciji učenika prvog razreda srednjih škola, 2,9 posto učenika je bar jednom tijekom života koristilo inhalanse (ljepilo, benzin, plin, bronca, lakovi i slično), 2,7 posto alkohol s tabletama, dok je ekstazi probalo 1,6 posto učenika. Također, učenici srednjih stručnih i zanatskih škola u većem postotku u odnosu na učenike gimnazije puše, ali i počinju konzumiranje duhana u mlađoj dobi. U odnosu na prosječne vrijednosti, pušenjem su osobito ugroženi mladići i učenici u seoskim sredinama koji su istodobno u manjoj mjeri svjesni rizika koje sa sobom nosi povremeno pušenje.

S. Mamučić

NEDJELJA CARITASA

Jesmo li spremni pomoći?

Svatko ima u svom okruženju, svom susjedstvu, nekoga tko je sam i kome je potrebna pomoć * Tijekom adventa i Božića možemo naći za njih samo 15 minuta, otići, posjetiti ih i porazgovarati s njima * Neka nitko ne ostane sam za Božić

Nedjelja Caritasa se u Subotičkoj biskupiji obilježava u drugu nedjelju došašća, kada na osobit način razmišljamo o starima i potrebnima. Tko se brine za njih i na koji način? Sjetimo se da je često duhovna pomoć još potrebna nego materijalna, no, postavlja se pitanje – kada smo posjetili neku staru osobu, pomogli joj ili pružili ruku? Nedjelja Caritasa se u novije vrijeme obilježava po svim župama, kada se i milostinja sakuplja za njihove potrebe. »Uvijek se za Božić posebno pripremamo i želimo svima uljepšati buduće blagdanec«, rekao je predsjednik subotičkog Caritasa vlč. István Dobai. »Kao i prijašnjih godina ovu nedjelju, dakle 6. prosinca, posvetit ćemo starima i bolesnima. Osim po župama, ove nedjelje ćemo pomoć sakupljati i u trgovinskom centru KTC. Imat ćemo postavljenu takozvanu 'Košaru solidarnosti', te ćemo od onoga što se prikupi kupiti potrebno i napraviti prigodne pakete za Božić«, rekao je vlč. Dobai.

Kao i prijašnjih godina, po riječima predsjednika Caritasa Subotičke biskupije, u adventu se očekuje i pomoć iz inozemstva, kada će stići šleper s garderobom, a postoji i obećanje da će fondacija »Rudolfa Waltera« i ove godine osigurati paketiće za djecu. »Paketiće za mališane svake godine šalje njihova fondacija iz Njemačke, a prima ih Caritas, s time što se dio paketića podijeli po župama, kao i nekim gradskim ustanovama i mjesnim zajednicama. Tu pristigne po 3 – 4 šlepera paketića. U ovom slučaju surađujemo i s Centrom za socijalni rad, te i oni dijele darove djeci koja su socijalni slučajevi. Vjerujem kako će i ove godine od svih potrebnih mališana stići darovi«, kazao je vlč. István Dobai.

REDOVITO PRUŽANJE POMOĆI

Kako bi sve navedeno moglo biti

i primijenjeno potrebno je puno odricanja i rada na terenu, obilaska starih i bolesnih. Glavna sestra u subotičkom Caritasu Gizela Skenderović, koja obavlja službu kućne njege i pomoći u kući, kaže kako je pomoć ovim ljudima više nego potrebna. »Moram reći kako je izuzetno veliki broj siromašnih, no, mi radimo s onima koji su najugroženiji, a to su slučajevi s minimalnim primanjima ili bez primanja. Naše usluge se ne naplaćuju, jer ti ljudi niti nemaju odakle platiti. Svi koje mi obilazimo su u veli-

koj potrebi. Prinudeni su primati usluge Caritasa. Što god da dobijemo, sve podijelimo. Najdraže nam je svakako kada naši sugrađani osjete potrebu i pomognu. Uvijek ima ljudi dobra srca, tako imamo jednu gospođu, koja prati sniženja i cijene i od svoje mirovine uvijek odvoji nešto za siromahe. Na listi imamo 280 adresa, gdje se nalaze zaista potrebni sugrađani. Njih redovito obilaze radnici Caritasa, no, mi smo ipak ograničeni zbog broja volontera. Redovito obilazimo ovaj broj građana, ali siromašnih je mnogo, mnogo više. Imamo 12 radnika koji rade na poslovima kućne njege i poslovima u kući, no još uvijek imamo dugačku listu čekanja. Gerontološki centar također obilazi jedan dio sugrađana,

no ovo je samo mali dio jer je, nažalost, u našem gradu mnoštvo potrebnih za koje niti ne znamo«, pojasnila je Gizela Skenderović.

Pri Caritasu djeluje i Caritasni klub, koji ima oko 400 članova i nalazi se u Mjesnoj zajednici Novo selo u Gajevoj ulici, a gdje se članovi ovoga kluba okupljaju. »Trudimo se uvijek imati neki program kako bi se i ti stari ljudi mogli razveseliti i zabaviti. Sada za predstojeće blagdane imamo organiziran doček sv. Nikole, zatim ćemo imati prigodan pro-

gram za Materice, kao i Božić, te doček Nove godine«, rekla je dr. Tünde Börsek, voditeljica tima volontera.

SVATKO MOŽE POMOĆI

Osnovna djelatnost Caritasa jest obilazak i pomoć starim, bespomoćnim i bolesnim sugrađanima. Pomoć također traže i mlade generacije, obitelji koje su ostale bez primanja, radnici bez posla, kao i djeca. Svi koji žele pomoći svojim donacijama to mogu učiniti direktno u Caritasu, u Caritasnom klubu, na župi sv. Jurja ili u bilo kojoj župi. »Želja nam je još više proširiti i karitativni odjel na drugim župama. Grad je u većini slučajeva pokriven, ali okolica

Subotice je za sada slabije organizirana. Često nam pomoć stiže i iz inozemstva, no, najčešće i najobimnije, bar što se tiče garderobe, pomoć stiže na župu sv. Jurja, gdje ima određeni prostor za podjelu odjeće. Garderobu tamo i dijelimo svake subote, a sve koji nam donose garderobu u sjedište Caritasa upućujemo tamo. Ukoliko netko želi darivati i želi pomoći, može donijeti stvari u župni ured ili kod nas. Dar u hrani mogu donijeti isto tako na župu ili kod nas u Caritas. Ukoliko netko želi donirati novac, može to učiniti osobno ili na žiro račun 310-174188-91 NLB banka Beograd – filijala Subotica. Svakako, bilo kakva pomoć nam je dobro došla«, naglasio je vlč. Dobai.

Po riječima Gizele Skenderović, ukoliko netko želi, može pomoći i svojim radom, obilaskom starih i bolesnih, razgovorom i dobrim djelima. Možda je to i ono najvažnije. »Znamo što je advent, duhovna priprema za Božić, tako da pozivamo sve ljude dobre volje da pomognu. Ne moraju oni biti volonteri Caritasa. Svatko ima u svom okruženju, svom susjedstvu, nekoga tko je sam i kome je potrebna pomoć. Tijekom adventa i Božića možemo naći za njih samo 15 minuta, otići, posjetiti ih i porazgovarati s njima. Ovih blagdana im možemo odnijeti i tanjur kolača ili juhe te im uljepšati Božić. Nas to neće ništa koštati, a njima će mnogo značiti. Neka nitko ne ostane sam za Božić. Posjetimo ih i razveselimo. Tu malu gestu pažnje može svatko učiniti!«, kazala je Gizela Skenderović.

Svi koji žele pomoći i donirati bilo novac, garderobu, hranu, igračke za djecu ili slastice mogu to učiniti u Caritasu, koji se nalazi u Subotici u Zmaj Jovinoj 20, a mogu se i informirati na telefone 024/ 559-139 i 024/ 524-315.

Ž. V.

Država pomaže, i mora pomoći

Vinski i vinogradarski potencijali sve se više prepoznaju i u Srbiji kao državi. Zbog toga se od prije nekoliko godina i ulaže značajan državni novac u širenje vinograda

Pišu: Zvonko Sarić i Zvonimir Perušić

Vinarstvo i vinogradarstvo posljednjih su desetljeća u Srbiji unazađeni, ali prema podacima Ministarstva poljoprivrede 2007. godina je bila »nulta godina« u ovom sektoru, jer je to prva godina nakon dužeg vremena kada je bilo više podignutih, nego iskrčenih vinograda. Najveći broj vinograda u centralnoj Srbiji nalazi se duž tri rijeke – Južne, Zapadne i Velike Morave, a u Vojvodini duž rijeka Save, Dunava i Tise. U Srbiji se 83 posto parcela pod vinovom lozom nalazi u privatnom vlasništvu. Iako su ovdašnja vina raznolika, a njihov dobar glas prelazi granice, u vinogradarsko-vinarskom sektoru još nisu dostignuti svi ciljevi i ostvarene sve želje, no potomci starih vinogradara i vinara pokušavaju tradiciju pretočiti u aktualna vremena.

U subotičkoj vinskoj konobi »Kujundžić« domaćin je Miodrag Kujundžić, koji se vinarstvom bavi već dugi niz godina. Član je reda vitezova vina Arena Zabatkensis, a u svojoj vinskoj konobi za goste u ponudi ima vina s pijeska iz Subotičko-horgoške pješčare. Tako su u vinskoj ponudi zastupljene sorte kevedinke, kadarke, rizlinga, chardonnaya i ezerjoa, a uz dobro vino gostima se preporučuju usoljene srdele, šunka i sirevi, domaće kobasice i čvarci.

Konobe su među važnim topisima mediteranskog svijeta, a korištene su kao podrumi za čuvanje vina, ali su bile i mjesta gdje su se mještani povremeno okupljali radi razgovora, pjesme i veselja. Razvojem drugačijeg načina života konobe su prilagođene turizmu, jednako kao i vinski podrumi širom Europe. Razvojem vinskog turizma ljubiteljima ovakvog specifičnog oblika turizma bogata ponuda omogućuje obilazak podruma i vinograda, degustaciju vina uz zakusku, te druženje uz razgovor, pjesmu i veselje u ambijentima vinskih podruma koje prožimaju »sokovi vremena«. I konoba »Kujundžić« je mjesto gdje se slave vino i pjesma.

KONOBA – MJESTO ZA ISPIT DOBRIH OKUSA

»Vinarstvom se bavim već dugi niz godina«, kaže Miodrag Kujundžić. »U vrijeme kada sam radio u subotičkom 'Podrumu Palić' imao sam prilike službeno putovati u Francusku, Italiju i Mađarsku, dakle tamo gdje je kultura vina razvijena, kao i vinski turizam. Posjetio sam tada i mnoge vinske podruma u kojima se vino čuva, a mnogi od tih podruma prilagođeni su i određenoj turističkoj ponudi. Proizvedeno vino se mora čuvati i njegovati, vino se mora 'odmoriti'»

kako bi bilo kvalitetno, a to se može samo u podrumskim prostorijama na temperaturi od 12 do 14 stupnjeva Celzijevih, bez većih kolebljivosti temperaturne razlike. Tada vino postiže najbolju kvalitetu, originalnost i individualnost.«

Kujundžić naglašava kako se vino nekada čuvalo u drvenim bačvama, no to je, kako kaže, sada rijetkost.

»Razvojem tehnologije prerade vina se sada čuvaju i u drugim materijalima, međutim, zadržala se ta nostalgija da se vide drvene bačve u vinskim podrumima. Ljudi priželjkuju da se vizualno podsjet na ta stara vremena, kada se vino čuvalo u drvenim bačvama, takvo što i dan-danas ima svoju vizualnu čar. Želio sam, prije svega zbog sebe i svojih prijatelja iz vinskog viteškog reda Arena Zabatkensis, da imamo mjesto za okupljanje i druženje, to je bio moj početni motiv za uređenje ove konobe, koja je mjesto za ispit dobrih ukusa uz

druženje i pjesmu, a kao i u drugim vinskim podrumima na subotičkoj vinskoj cesti, posjete je potrebno najaviti. Stara francuska poslovice kaže kako je jelo bez vina kao dan bez sunca, ali ne zaboravimo da je 2 do 3 decilitra vina zdravstveno preporučena količina uz jedan obrok.«

PONUĐA STARE VINARSKE TRADICIJE

Naš domaćin u subotičkoj konobi čuva i vina koja još nisu formirana, vina od ovogodišnjeg roda koja polako sazrijevaju, kao i već formirana vina koja se nalaze u buteljama, koja isto tako zahtijevaju da se čuvaju na optimalnoj temperaturi kako bi bila u dobroj »kondiciji«. Goli zidovi od cigala ukrašeni su brojnim detaljima, tu je i stara opaklija i bakrena prskalica, drvena burad, nad-šank krase stare drvene saonice, što sve uz drveni namještaj pridonosi ugođaju Kujundžićeve konobe.

Nema vrhunskih vina za malo novca

»Uvoz argentinskih vina michel torino bio je način da izravno upoznam detalje poslovanja na tržištu vina. Danas, kada je obavljena prva berba mog vinograda, moj poslovni prioritet je naravno vino Kuće vina Živković, kaže proizvođač toga vina Zoran Živković. »Vina novog svijeta, među kojima je i argentinski michel torino, osvojila su svjetska tržišta, čak i u državama koje su nositelji proizvodnje tradicionalnih europskih vina. Srpsko tržište je pokazalo zavidan interes za ta vina i ja sam time zadovoljan, jer su ona i moji osobni favoriti. Cijena vina na uređenim vinskim tržištima je izravna posljedica kvalitete i nemoguće je kupiti vrhunsko vino za malo novca. Vrhunsko vino koje u maloprodaji plaćate oko 700 dinara ili oko 8 eura nije skupo, naprotiv.«

Vojvođanski vinari

»Poznajem vina svih ozbiljnih vojvođanskih vinara i znam sve njihove uspjehe, ali i sve njihove probleme«, kaže Zoran Živković.

»Želio sam u konobi imati ponudu stare vinarske tradicije Subotičko-horgoške pješčare. Ovdašnji pjeskoviti tereni, umjerno kontinentalna klima i kvalitetne sorte vinove loze daju pitka vina harmoničnog okusa kao što su kevedinka, kadarka, chardonnay, pinot gris, ili rajnski i talijanski rizling. Uz vina gostima služimo i jela koja su primjerena određenoj vrsti vina«, kaže Miodrag Kujundžić i naglašava, kako se prepoznaje da Hrvatska, Mađarska i neke druge zemlje u susjedstvu ostvaruju sve više prihoda od vinskog turizma.

»Subotičko-horgoška pješčara se prostire na otprilike 24.000 hektara i pogodna je za gajenje vinove loze. Ljubiteljima treba predstaviti vina koja se ovdje proizvode, jer ona još nisu poznata u dovoljnoj mjeri, a zbog njezine buke i pitkosti vjerujem da mogu steći veću popularnost, jer imamo dobra vina koja se mogu uspoređivati sa svjetskim trendovima, no reklama je neminovna za veću promociju. Mislim da će u budućnosti pridonijeti razvoju vinskog turizma. Uz velike podrumne, postoje i oni manji, imamo i manifestaciju Berbanski dani koja slavi vino i grožđe i koja se tradicionalno održava na Paliću, tako da uvjeti za razvoj vinskog turizma postoje.«

NAJAVA BOLJE BUDUĆNOSTI

Vinski i vinogradarski potencijali sve se više prepoznaju i u Srbiji kao državi. Od prije nekoliko godina država ulaže značajan novac u širenje vinograda, a zaokret u smjeru jačanja ove grane poljo-

privrede vezuje se za razdoblje u kojem je na čelu Vlade Srbije bio Zoran Živković. Upravo je on, nakon prestanka aktivnog bavljenja politikom, jedan od onih koji su počeli koristiti prednosti domaćeg zemljišta u kombinaciji s državnim poticajima. Danas je jedan od značajnijih vinogradara u zemlji, a od prije je uvoznik vrhunskih argentinskih vina.

»Vinogradarstvo je u Srbiji bilo zapostavljeno oduvijek«, kaže za »Hrvatsku riječ« Zoran Živković, koji je u međuvremenu zasadio vinograd i u podnožju Fruške gore. »Praktički, tek u posljednjih desetak godina ovdje se postavljaju temelji za razvoj vinogradarstva i vinarstva. Pojava desetak ozbiljnih privatnih vinarija, donošenje zakona koji definiraju ovo područje i početne poticajne aktivnosti države, koje olakšavaju sadnju vinograda, označavaju najavu bolje budućnosti za vinarstvo u Srbiji. Naravno, potrebno je još puno hrabrih i upornih pojedinaca koji će se opredijeliti za ovaj posao, a i mnogo više državnih poticaja da bi u našoj državi ova grana gospodarstva dobila svoje pravo mjesto.«

Zoran Živković je, nakon završetka političke karijere, odlučio vratiti se privatnom biznisu, kojim se bavio od 1986. godine. I dok je bio premijer, a i prije toga, govorio je kako je domaća poljoprivreda budućnost srbijanskog gospodarstva, a nakon analize stanja u vinogradarstvu i vinarstvu, zaključio je kako je taj posao, istina dugotrajan i težak, zapravo na srednji i duži rok sigurno uspješan i profitabilan.

»Ne mogu, a da se ne pohvalim da je upravo Vlada čiji sam bio

Zoran Živković

predsjednik 2003. godine započela proces ozbiljnih mjera za poticaj nekih načina poljoprivredne proizvodnje, kao što su vinogradarstvo, proizvodnja hmelja, osnovnih stada i ribnjaka itd.«, kaže Živković. »Za ovih šest proteklih godina te su mjere opstale, ali se primjenjuju s različitim intenzitetom dosljednosti. Iz proračuna Republike Srbije financira se sadnja vinograda do 10 hektara, tako što država nadoknađuje oko 90 posto neophodnih troškova, ne računajući cijenu zemljišta. Iz Fonda za razvoj Srbije moguće je dobiti povoljne kredite za izgradnju objekata i naba-

prijateljima. Među uvoznim vinima ima brojnih s kvalitetom, ali pokraj njih uvozi se još puno vina koja svojom kvalitetom ne zavređuju nikakvu preporuku«, smatra Živković. Država mora uvesti red u ovu oblast mjerama koje potiču stvaranje uvjeta za poboljšanje kvalitete domaćeg vina. Tu prije svega mislim na daljnje stimuliranje sadnje vrhunskih sadnica plemenitih sorti grožđa, pojednostavljivanje procedure za zaštitu kvalitete i zemljopisnog podrijetla vina, ali i na zabranu uvoza vinskog grožđa i rinfuznog vina.«

Što se domaćeg zemljišta tiče, za vinogradarstvo je pogodno više lokacija u Srbiji, od Subotičko-horgoške pješčare i vrsachkih vinograda, do Aleksandrovcva i juga Srbije. Zoran Živković je, uz niški kraj, gdje i živi, odlučio vinograd zasadi i na obroncima Fruške gore.

»U selu Krčedin, na obroncima Fruške gore, na 42 hektara zasadio sam 165.105 sadnica plemenitih sorti chardonnay, sauvignon blanc, cabernet sauvignon, shiraz i merlot, koje su ove jeseni rodile preko 200 tona grožđa, što je pretvoreno u preko 100.000 litara vina koje će se sljedeće godine pojaviti na našem tržištu. Za izbor lokacije bilo je presudno nekoliko čimbenika. Veličina parcele je bila polazna prednost koju su potvrdile stručne analize sastava tla i klimatsko-atmosferskih uvjeta. Stručnjaci, profesori Poljoprivrednog fakulteta

Krediti za zasade vinove loze

Koncem prošloga tjedna u Novom Sadu potpisani su Ugovori s korisnicima sredstava kreditnih linija za zasade voća i vinove loze. Sredstva daje Fond za razvoj poljoprivrede AP Vojvodine. Za podizanje višegodišnjih zasada vinove loze odobreno je 9 kredita u ukupnom iznosu od 7 milijuna dinara, s grejs periodom od 24 mjeseca i otplatom u sljedećih 5 godina, uz kamatnu stopu od 1,9 posto godišnje.

vu opreme za vinifikaciju grožđa, odnosno proizvodnju vina. Postoje i izvjesna poticajna sredstva na razini Vojvodine i kod nekih gradova i općina. Nedostaci ovih mjera su u kompliciranoj proceduri za njihovo korištenje, a i iznos novca je premali u odnosu na potrebe.«

POTICAJ ZA SADNJU PLEMENITIH SORTI

Za sada, dok vinarstvo u Srbiji ne dobije svoj puni zamah, ovdje uglavnom nema dobrih vina, potvrđuje to i Zoran Živković. On smatra da je posebice nezadovoljavajuća situacija s domaćim vinima.

»Ne bih mogao nabrojiti više od desetak vina koja bih preporučio

iz Zemuna su 2007. godine obavili sve analize i izradili elaborat koji je svoju potvrdu doživio u rezultatima ovogodišnje berbe.«

Na pitanje može li vinski turizam zaživjeti u ovoj zemlji, bivši premijer, a sada proizvođač vina Zoran Živković odgovara potvrdno, izražavajući nadu da će Srbija uspjeti u ovoj grani gospodarstva, te da će u idućim godinama ovamo dolaziti brojni gosti koji će zadovoljstvo pronalaziti u ovdašnjim vinogradima i vinarijama. No, to će ovisiti i o standardu građana i tradiciji vinarstva općenito, što, prema Živkovićevim riječima, ni jedno niti drugo u prošlosti ovdje nije bilo prisutno.

DAVOR DULIĆ, PREDSEDNIK IZVRŠNOG ODBORA HRVATSKOG KULTURNOG CENTRA »BUNJEVAČKO KOLO«

HKC već odavno nije KUD

Sadašnji Upravni odbor Bunjevačkog kola zreo je da podnese izazove i probleme rješava u hodu. Jedino što imamo jako malo sugovornika u hrvatskoj zajednici

O d prije nekoliko dana, Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« iz Subotice djeluje u istim, a bitno drugačijim, uređenim prostorijama. Uredske su prostorije obnovljene i osvežene, koriste se i oni prostori koji su godinama, čak desetljećima bili zapušteni, pa se članovi ovog najvećeg i najbrojnijeg hrvatskog društva sada doista ne mogu požaliti na uvjete.

»Radove smo počeli ljetos, kada smo restaurirali veliku dvoranu i hodnik ispred nje«, kaže predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« Davor Dulić. »Kupili smo materijal, okupili naše dečke, plešaće iz prvog ansambla, srušili zidove, gletali, bojili, stavljali gipsane ploče. Pomoglo nam je i nekoliko roditelja.

Koliko sada HKC »Bunjevačko kolo« ima četvornih metara prostora?

Ne znam točno, oko 1200, ali sada imamo četiri funkcionalna ureda. Poslije 40 godina Bunjevačko kolo napokon ima prostor i za arhiv. Još samo da pronađemo sredstva i platimo profesionalce da nam riješe arhiv na način kako on treba funkcionirati i da nas obuču da mi nastavimo tako raditi. Imamo prostoriju za sastanke, radne prostorije, klub za mlade, kvalitetan backstage, prostore za sve sekcije koje rade – likovnjake, dramce, glazbenike... Svi sada imaju dobar prostor za raditi. Mislim da sada napokon imamo optimalne uvjete za rad.

Što sve Bunjevačko kolo priprema do kraja godine?

Bunjevačko kolo svaki mjesec ima izrazito puno aktivnosti. Nabrojat ću samo neke koje smo ovih dana imali i one koji će se u prosincu događati. Ugostili smo Hvarane u velikoj dvorani, dječji folklorni ansambl nam je nastupao u Dvorani sportova, a ovoga smo tjedna imali

i posljednje pripreme za veliki godišnji koncert prvog izvođačkog folklornog ansambla. To će biti vrijedno vidjeti. Koncert će biti 11. prosinca u dvorani Bunjevačkog kola, a prije toga 6. prosinca imamo proslavu Mikulaša za svu našu djecu iz zajednice, s prikladnom predstavom, folklorom i raznim zanimljivostima u programu, te kvalitetnim darovima, paketićima. Poslije toga 18. prosinca idemo u Metković (Hrvatska) i Bitulu (Makedonija).

Legendarni subotički glazbenik Gabor Lendel zamolio je suradnju Bunjevačkog kola. On je okupio svoj stari bend i pokušat će mjesečno, ili svakih mjesec i pol dana u Bunjevačkom kolu živom svirkom podsjećati svoju generaciju, ali i mlade, na nekadašnje dane. Pokušat ćemo, dakle, da zaživi svirka u našem prostoru, a prva će biti 26. prosinca. Samo 4 dana poslije toga, poslije dugog niza godina u Bunjevačkom kolu imamo organiziran doček Nove godine, u tamburaškoj, svečanoj varijanti.

Zimski mjeseci brzo prolaze. Kako teku pripreme za Veliko prelo?

Pripreme su u tijeku, karte će uskoro biti u prodaji. Velikih programskih novina neće biti, jer ako bismo unosili bitne novine onda bi se bitno promijenila i bit prela. Ali će zato, kao i svake godine, biti iznenađenja po pitanju izvođača, a tko će to biti, objavit ćemo nekoliko dana prije puštanja karata u prodaju.

Znači, moglo bi se generalno reći da su uvjeti za rad dobri i da se dobro radi. No, ima li problema?

Gledajte, kad se puno radi, onda ima i problema. Izgleda da je u našoj zajednici najbolje ne raditi. Najmanje je problema kad se ništa ne radi. Bunjevačko kolo trenutačno ima, kao i svi danas, problema s financiranjem. Mi smo institucija

koja sve što radi, radi iz donacija. Pokušavamo i samoprivredivati, ali to je malo, nedovoljno. No, nekako ipak uspijevamo osigurati novac za projekte Bunjevačkog kola koji služe cijeloj zajednici, kao i gradu i regiji – Prelo, Dužijanca, Festival bunjevački pisama, likovne kolonije, nastupi velikog folklornog ansambla itd. Ali, nitko do sada još nije našao za shodno pronaći vremena za razgovor o tome da se osiguraju proračunska sredstva za funkcioniranje samog Bunjevačkog kola, kako bismo unaprijed znali na što možemo računati. Uvijek ima namjenskih sredstva za projekte i to je u redu, to funkcionira, vidjeli smo to posljednje 2-3 godine, jedino nema sredstava za kuću koja sve to organizira – za režijske troškove, struju, grijanje, telefone, plaće. Evo, to su naši dnevni problemi. Pa zato moram pohvaliti suradnju s javnim komunalnim poduzećima koja je sjajna, imaju puno razumijevanja, jer inače Bunjevačko kolo već odavno ne bi funkcioniralo.

Kakva je podrška Upravnog odbora HKC-a za rad institucije?

Upravni odbor funkcionira sjajno. To je dobro uhodan i uštiman tim. Ljudi su u Upravnom odboru profilirani sukladno svojim dosadašnjim iskustvima, znanju, afinitetima, sposobnostima i svatko u svom segmentu savršeno funkcionira, puni su povjerenja jedni prema drugima, a paralelno i poduzetni. To je Upravni odbor koji otvoreno gleda na poslovanje Bunjevačkog kola, koje odavno nije kulturno-umjetničko društvo i koje odavno funkcionira kao kulturni centar, ne samo imenom, nego i gabaritima svojih poslova, članstvom, protokom ljudi. Jedino ne statusno, u hrvatskoj zajednici. Pogotovo kod krovnih institucija. Ovaj Upravni odbor je zreo da podnese takve izazove i da probleme rješava u hodu. Narav-

Davor Dulić

no, uz jasnu i dugoročnu strategiju rada i razvoja. Jedino što imamo jako malo sugovornika u hrvatskoj zajednici. Možda ću pretjerati, ali mogu reći kako u hrvatskoj zajednici niti nemamo sugovornika.

A gdje onda imate sugovornike?

Ono malo što imamo sugovornika to su vlasti u gradu, pokrajini, republici. Nije Bunjevačko kolo institucija koje može odlučivati o nekim stvarima. Upravo zato postoje institucije poput političkih stranaka, nacionalnog vijeća ili zavoda za kulturu, koji bi mogli neke stvari priskrbiti Bunjevačkom kolu, koje jest stožer u određenom segmentu društvenog života i kulture naše zajednice. Te institucije imaju svoje proračune, rade svoje projekte, rade sve ono što ne radi Bunjevačko kolo. A upravo su te institucije one koje mogu ostvariti dijalog s gradom, pokrajinom i republikom, i za rezultat imati da Bunjevačko kolo riješi osnovne egzistencijalne probleme.

Kako onda rješavate hladni pogon?

Bunjevačko kolo jest djelomično stavka u gradskom proračunu, godišnje dobije 600.000 dinara za režije, a troškovi režije su nam preko 4,5 milijuna dinara. A ono drugo što dobivamo, to je za konkretne projekte i mi to i ostvarujemo, sukladno kvaliteti koju nudimo. Za to i imamo ogromnu podršku, što se i vidi posljednjih godina. Znači, mi izvan hrvatske zajednice imamo podršku. Čini mi se da bismo, kada bismo bili malo manje ambiciozni, podršku imali i u hrvatskoj zajednici. Kada spominjem hrvatsku zajednicu, naravno mislim na Hrvate iz Vojvodine, a ne na diplomatska tijela ili institucije u Republici Hrvatskoj.

Z. Perušić

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

PRIOPĆENJE ASOCIJACIJE POLJOPRIVREDNIKA VOJVODINE

I najbjeđnije općine izdvajaju više od Subotice

Asocijacija poljoprivrednika Vojvodine izražava sumnju da se u više od 45 vojvođanskih općina novac od izdavanja državnog zemljišta planira koristiti u nenamjenske svrhe * Udruga poljoprivrednika Subotice traži 100 milijuna dinara proračunskih izdvajanja u gradski Fond za razvoj poljoprivrede

Asocijacija poljoprivrednika Vojvodine uputila je prošloga tjedna priopćenje u kojemu izražava sumnju da se u više od 45 vojvođanskih općina novac od izdavanja državnog zemljišta planira koristiti u nenamjenske svrhe. Članice Asocijacije tim su povodom uputile zahtjeve gradonačelnicima u kojima traže da se sredstva od izdavanja državnog poljoprivrednog zemljišta mogu jedino i isključivo koristiti za zaštitu, uređenje i korištenje poljoprivrednog zemljišta kako je to zakonom predviđeno. »Iz tih razloga obavještavamo javnost da bude upoznata kako postoji mogućnost da se novac ostvaren od zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta nenamjenski koristi i da će se Asocijacija poljoprivrednika kao i Udruga poljoprivrednika Subotice na sve raspoložive načine suprotstaviti i zaštititi interes poljoprivrednika po ovom zakonu«, stoji u priopćenju.

»Mi tražimo da se sredstva koriste strogo kako to zakon predviđa, jer imamo najave da je 45 od 47 općina donijelo stav i izlobiralo mogućnost da novac koriste za druge svrhe. Svojedobno smo tražili da se novac usmjeri u razvoj poljoprivrede, da se subvecioniraju kamate, ali tada su nam rekli da to ne može, jer novac ne može ići u potrošnju, a evo sad odjednom ispada da može«, kaže *Miroslav Ivković*, glasnogovornik Udruge poljoprivrednika Subotice.

Prema zakonu, 40 posto novca od izdavanja državnog zemljišta

ostaje gradu, a po 30 posto se preusmjerava pokrajini i republici. Iz ovih izvora u subotički je proračun ove godine uplaćeno više od 50 milijuna dinara. Šef Službe za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu i turizam *Mirko Ostrogonac*, kaže kako su ta sredstva do sada trošena namjenski:

»Ovaj prihod podliježe Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, i lokalna samouprava ne može donijeti nikakvu odluku bez obzira na svoju financijsku situaciju, osim ako Vlada ne bi donijela neku uredbu koja bi bila starija. Za sada niti dinar nije potrošen drugačije zato što smo mi ekonomski dosta stabilan grad tako da nismo imali potrebe ulaziti u ovaj novac.«

Predsjednik Skupštine grada *Jenő Maglai* kaže da nije sudjelovalo u bilo kakvim navodnim dogovorima lokalnih samouprava o drugačijem trošenju sredstava od zakupa zemljišta:

»Ja nisam sudjelovao ni na kakvim razgovorima, ne znam za takav dogovor a što se tiče proračunskih sredstava bit ćemo pri tomu da se samo namjenski mogu trošiti.«

Ostrogonac navodi kako je najvećio dio sredstava uplaćen krajem listopada, jer je tada bio posljednji rok da zakupci plate zakup, te da se najvećio dio novca troši za poljovarsku službu (13 do 14 milijuna dinara). Tri milijuna je potrošeno za izradu softverskog programa, koji je prvi i jedini takve vrste u državi, a omogućit će brže provođenje postupka licitacije. Najvećio troškovi

planirani su za uređenje atarskih putova i kanalskih mreža, a za sljedeću godinu predviđeno je i 20 milijuna dinara za komasaciju državnog poljoprivrednog zemljišta koje je sada rasečepkano u malim parcelama.

U spomenutom priopćenju, Udruga poljoprivrednika Subotice traži i veća proračunska izdvajanja sredstava u gradski Fond za razvoj poljoprivrede.

»Tražimo da grad izdvoji 100 milijuna dinara iz svog proračuna u Fond za poljoprivredu, zato što i najbjeđnije općine u Srbiji izdvajaju i preko 100 milijuna u svoje fondove, a mi kao agrarno područje, koje je, kao, razvijeno i europski orijentirano, ne možemo izdvojiti više od 30 milijuna. Primjerice Leskovac, Vranje, Kragujevac imaju i po 117 milijuna realiziranih sredstava u ovoj godini«, kaže *Miroslav Ivković*.

Mirko Ostrogonac kaže kako je od 2004. kada je osnovan Fond ukupno plasirano oko 65 milijuna dinara, a godišnje se iz proračuna izdvaja 15 do 10 milijuna, koliko je izdvojeno lane. Fond posluje po principu pozajmica koje poljoprivrednici vraćaju, a kroz natječaje sredstva se koriste za nabavu mehanizacije, pomlatka u stočarstvu, objekte, podizanje višegodišnjih zasada, kupovinu zemljišta. Ostrogonac smatra kako su izdvajanja približno na razini potreba, te da su korisnici ovih sredstava bili vrlo zadovoljni. On kaže kako je upoznat sa zahtjevima Udruge poljoprivrednika za povećanjem izdvajanja u Fond, te da bi u tom slučaju trebalo dodatno osmisлити na čega se

može proširiti taj program korištenja sredstava.

S. Mamužić

DOBROTVORNI KONCERT ZA UDRUGU SLIJEPIH U SUBOTICI

Volite li Liszta?

Dobrotvorni koncert, koji će biti održan u utorak, 8. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće, treći je dio koncertnog ciklusa započetog 2005. godine. Dosadašnji koncerti radnog naslova »Volite li...?«, usredotočili su se na jednog skladatelja. U utorak će to biti *Franc List*, najvažniji segmenti iz života najvećeg mađarskog skladatelja bit će obuhvaćeni i kratkim predavanjem. Jedan od dokaza da ne treba odustajati od pomoći slijepoj djeci, jest i mladi pijanist *Tamás Érdi*, koji, iako potpuno slijep, gradi svjetsku pijanističku karijeru, te je njegov uspjeh poslužio kao inspiracija i povod za organizaciju najavljene koncertne večeri.

Svi prihodi od koncerta, bit će namijenjeni za nabavu neophodnih pomagala za učenje. Na koncertu će gostovati pijanisti iz tri zemlje: *Mari Sato* (Japan), *Susanna Kadhoyan* (Rusija), *János Ludmány* i *Tamás Érdi* (Mađarska). Domaćini večeri su *Enikő* i *Noémi Görög*. Koncert su pomogli Grad Subotica i Rotaract club Subotica.

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

ЈКП Суботичке пијаци
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

Stanovnici Bačke u srednjem vijeku (2. dio)

Piše: mr. Zsombor Szabó

Sredinom XIII. stoljeća Kraljevina Ugarska, koju nitko do tada nije ozbiljno ugrožavao, doživjela je razorni napad s istoka. Mongolske horde *Batu kana* 1241. godine iz tri su pravca napale Ugarsku. Sljedeće, 1242. godine Tatari su se povukli, a iza sebe su ostavili opustošenu i spaljenu zemlju, stotine tisuća mrtvih.

Povjesničar *György Györffy* tvrdi kako je stradalo 50-65 posto stanovništva Bodroške i Bačke županije. Spasila su se ona naselja koja su se nalazila na prostoru između rječice Mostonge i Dunava,

vlada mišljenje da su na rubovima nekad moćnog Avarskog kaganata, ugarska plemena »dočekali« ostatci Avara, slavenizirani Bugari i na jugozapadu Karpatskog basena panonski Slaveni, koji su naseljavali i Bačku, uglavnom uz rijeku Dunav.

Već spomenuti *György Györffy* smatra, sudeći po slavenskim nazivima, kako su naselja između Dunava i Mostonge – Čorna (Churna) u okolici današnjeg Apatina, Vajska (Vaisca), Bođan (Bojan), Plavna (Palona) u IX. stoljeću bila naseljena panonskim Slavenima, koji su uglavnom preživjeli najezdu Tatara.

U popisu papske desetine iz razdoblja 1332.-1340. godine, koju su sakupljali mjesni župnici, prvi put se spominju župnici naselja *Bogyan, Vayzka*. Budući da su plaćali papsku desetinu, očito je kako su stanovnici bili katolici, a župa Vajske je spadala u relativno bogatiju župu, jer je njen župnik uredno godišnje plaćao 40 banskih denara. Ostala mjesta godišnje su u prosjeku plaćala: Zond 47, Nemeti 80, Derž 174, Beče 200 banskih denara (četiri denara vredjela su jedan groš, tj. srebrnjak).

PRVI HRVATI U BAČKOJ

Zbog velikih gubitaka u stanovništvu kralj *Béla IV.* bio je primoran ponovno zvati »goste« iz zapadnoeuropskih zemalja, ali i s istoka. S područja delte Dunava doselilo se 40.000 obitelji Kumaana. U Bačkoj su se naselili u okolici Bodroga i Subotice, kao i pokraj Adorjana. Ime sela Nemet(i) ukazuje na to da su ga naseljavali »gosti« iz Njemačke. To se selo nalazilo u blizini Vajske, a ime Horvat (Horuot, Horwath), koje se također nalazi na spomenutom popisu papske desetine, navodi nas na zaključak da su njegovi stanovnici bili podrijetlom iz Hr-

vatske, koja se u to doba računala kao zasebna kraljevina u uniji s Ugarskom.

Župnik Horwatha 1332. godine platio je desetinu 37 banskih denara. Naselje Horwathi je dočekalo Turke, jer se 1522. spominje u spisku za desetinu, da bi u tursko doba potpuno nestalo. Po *Istvánu Iványiju* nalazilo se u okolici današnje Gajdobre i Tovariševa.

U srednjem vijeku Slavonija je isto bila zasebno područje koje su naseljavali tzv. »slavonski Toti«, tako da mjesto Toth Vajska, koje se nalazilo pokraj Vajske, možemo smatrati selom koje su naseljavali doseljenici iz Slavonije. U gradu Zondu 1477. godine članovi Magistrata su, pokraj građanina Totha, i građani *János Rac* (Raščanin) i *István Görög* (Grk). Ako ovome dodamo kako je 1434. godine jedan mesar po imenu *Gallus* (Gal=Francuz) izgradio o svom trošku ubožnicu i bolnicu na kraju grada, oslikava nam se srednjovjekovni grad čiji su stanovnici podrijetlom s različitih strana svijeta, ali krajem XV. stoljeća stapali su se u jedan zajednički građanski sloj.

DINAMIČNO XIV. I XV. STOLJEĆE

Ugarskoj kraljevini bilo je potrebno više od pola stoljeća da se oporavi od jednogodišnjeg divljanja mongolskih hordi. Zajedno s novim doseljenicima zemlja se uzdigla sredinom XIV. stoljeća, a u XV. stoljeću doživljava svoje zlatno doba. Grade se gradovi Zond, Zabotka, Coborszentmihály, Becse i biskupska tvrđava i palača u Baču, a među stanovništvom postoji tzv. vertikalna prohodnost, što znači da su ljudi skromnijeg podrijetla mogli dospjeti na najviše položaje. Tako, primjerice, slavenski stanovnici

U nekoliko nastavaka upoznali smo čitatelje s poznatim i novootkrivenim arheološkim lokacijama u okolici Subotice i Sombora, koji nam otkrivaju dio srednjovjekovne prošlosti ovih gradova i naselja. Ovi »tragovi prošlosti« današnjim stanovnicima govore o prošlosti njihovih mjesta, a mogu nam pomoći i u pronalaženju odgovora na pitanja o tome koji su mogući pravci razvoja ovih prostora.

Dobre (danas Gajdobra) od običnih vojnika u službi župana u XIV. stoljeću postaju plemići, a *László Kaboli* (Kabol, danas Kovilj), koji se školovao u titelskom kaptolu, tu je postao i prepošt, kasnije zagrebački biskup (1326.-1343. godine), a zatim kaločko-bački nadbiskup. Osim vjerskih nauka, bio je vešt i u medicini koju je izučavao u Parizu, i izvjesno vrijeme bio je liječnik kralja *Karolya I.* On je prvi poznati liječnik rođen u Bačkoj.

Glava viteza, gotika, XV. stoljeće, Budimska palača

gdje su bile močvare i mnogobroj-
ni ribnjaci, ritovi.

NASELJA KOJA SU DOČEKALA UGARSKA PLEMENA

Krajem IX. stoljeća ugarska su se plemena naselila u Karpatski basen, koji su zvali Avarum solitudo, što znači prazan prostor, gdje su ranije živjeli Avari, narod koji je nestao u VIII. stoljeću u ratovima s Bugarskom i Francima. Danas

Glava muškarca, gotika, XV. stoljeće, Budimska palača

Svi ovi procesi prekinuti su krajem XV. stoljeća, jer turski napadi postaju sve učestaliji, a stanovništvo počinje bježati u gornju Ugarsku. Do sredine XVI. stoljeća Bačka je »ponovno prazna« i Turci moraju dovoditi »raju« s Balkanskog poluotoka da im radi. Dovedeni kasnije bježe također u gornju Ugarsku. Poslije završetka ratova s Turcima u Bačku ponovno dolaze kolonisti, kako bi naseli brojne pustare i stvorili slobodne kraljevske gradove Novi Sad, Sombor, Suboticu. Onda opet dolaze ratovi, a po mom uvjerenju – nastavak povijesti ovih krajeva svima je poznat.

Kraj feljtona

IZBORNA SKUPŠTINA HKPD »SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ« IZ BAČKOG BREGA

Tamara Lerić nova predsjednica

»Za vrijeme svoga mandata želim omasoviti društvo, vratiti mlade i formirati jaku grupu koja bi nastavila raditi na očuvanju naše tradicije. Ne smijemo zaboraviti ni starije koje sam pozvala da ovdje ostanu, jer mi od njih možemo još dosta toga naučiti«, kaže Tamara Lerić

Nakon četiri godine predsjedničkog mandata u HKPD-u »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, *Stipan Katačić* nije želio i dalje obnašati ovu dužnost jer, kako kaže, promjene su potrebne i uvi-

blje međusobnog razumijevanja i sloge. Naglasio je kako su za daljnji opstanak naših društava potrebna znatnija sredstva koja bi država Srbija, kao i matična država, trebale izdvojiti iz svoje kase. Po njegovim riječima, mnogi pro-

sjednice Tamare Lerić. Članovima društva je zahvalio na ukazanom povjerenju i poželio puno uspjeha novoizabranoj predsjednici.

Nazočnima se obratio i *Željko Kolar*, predsjednik nedavno osnovane Udruge Hrvata Šokaca »Ante

Na koncu se nazočnima obratila i novoizabrana predsjednica Tamara Lerić, koja je izrazila zadovoljstvo održanom izbornom skupštinom te poželjela dobru suradnju s Predsjedništvom. Kazala je kako se ne smiju zaboraviti ni

Stipan Katačić i Tamara Lerić

jek dobro došle, što je razjasnio na izbornoj skupštini održanoj u nedjelju, 29. studenoga, u mjesnom Domu kulture. Za novu predsjednicu izabrana je jedina predložena kandidatkinja, *Tamara Lerić*, po zanimanju nastavnica.

Izborna skupština prošla je mirno, za razliku od skupštine održane prije četiri godine, a Predsjedništvo i članovi društva bili su vidno zadovoljni izborom nove predsjednice, kao i radom dosadašnjeg predsjednika. Stipan Katačić ne ostavlja HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«, pa je prihvatio biti članom Predsjedništva, koje je također jednoglasno izabrano. Ono se sastoji od 11 članova, u koje se ubrajaju i predsjednik, tajnik i blagajnik.

Počasní predsjednik ovog društva *Joza Kolar* istaknuo je kako su protekle 4 godine bile jako dobro razdoblje za ovo društvo, razdo-

jekti su u ovom društvu započeti i u planu je njihova realizacija, ali samo selo neće moći izdvojiti novac za izgradnju onog što je obećano. Joza Kolar je ukazao i na važnu ulogu mladih u društvu, koji ne smiju zaboraviti na ono što jesu i trebaju shvatiti da ovo društvo postoji zbog njih i budućih pokoljenja.

Dosadašnji predsjednik Stipan Katačić iznio je što se sve uradilo u protekle četiri godine, kao i planove koji nisu realizirani u proteklom razdoblju, a za čiju realizaciju treba pronaći rješenja, odnosno novac. Osvrnuo se i na manifestacije koje ovo društvo uspješno organizira: Festival tambure »Mikini dani«, »Šokačko prelo« i novija manifestacija »Pjesmom i igrom u susret svetom Nikoli«, koja se već treću godinu u prosincu održava upravo na prijedlog i inicijativu nove pred-

Stipan Katačić, dosadašnji predsjednik HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega

»Četiri godine su sasvim dovoljne da se volonterskim radom da sve od sebe što se može pružiti jednom društvu. Potrebni su novi ljudi, nove ideje i novi kontakti. Naglasio bih kako se nismo razišli, ostajem u Predsjedništvu i želim doprinijeti svojim do sada stečenim prijateljstvima, a mislim da će se promjene pozitivno odraziti na ovo društvo. Gledajući na protekle četiri godine mogu biti zadovoljan dosadašnjim radom i doprinosom našeg društva očuvanju tradicije i ciljeva zacrtanih Statutom. Dakako, uvijek se može više i bolje i treba nastaviti u tom duhu. Novoj predsjednici bih poželio puno uspjeha u radu. Ne sumnjam u to da će biti uspješna i smatram da je ona pravi izbor za naše društvo.«

Jakšić« iz Bačkog Brega, koji je pozvao na međusobnu suradnju jer, kako je rekao, samo zajedničkim snagama Bereg i HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« mogu opstati u budućnosti.

stariji članovi društva koji su ih vjerno svuda pratili i pozvala ih da ne odustanu, a mlade je pozvala da privole još svojih vršnjaka kako bi se ovo društvo omasovilo.

Zlatko Gorjanac

PRIREDBA NAMIJENJENA DJECI

U duhu svetog Nikole

BAČKI BREG – U Domu kulture u Bačkom Bregu sutra će, u subotu 5. prosinca, po treći put biti priređena priredba namijenjena prvenstveno djeci »Pjesmom i igrom u susret svetom Nikoli«. Treća je godina kako ovu u nas jedinstvenu priredbu organizira HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega za blagdan, ili uoči blagdana Svetog Nikole. Budući da je sveti Nikola zaštitnik djece, njegov je blagdan odabran za ovu priredbu namijenjenu najmlađima, a sutra će se na njoj svojim recitacijama, igrokazima, igrama i pjesmom, pokraj domaćina, predstaviti djeca iz Bačkog Monoštora, Sonte, Vajske, Plavne, Bezdana i Lemeša. Nakon priredbe, u duhu blagdana Svetog Nikole, djeca će biti počašćena malim slasticama.

Z.G.

Djelo koje živi i danas

U ponedjeljak, 7. prosinca, navršit će se 42 godine od smrti dr. *Josipa Andrića*. U arhivu HKUPD-a »Matoš« pro-našli smo posljednje pismo koje je dr. Andrić poslao svom prijatelju *Antunu Šarvariju* u Plavnu:

15.XI.1967.

Dragi Antale!

Polako umirem. Ležim i ne mogu više iz kreveta. Ne mogu ni pisati. Teško. 29. X. primio posliđnje pomazanje. 8. XI. od Pape blagoslov iz Rima. 14. XI. me pričestio biskup Kuharić, ali pričest mi donose i u druge dane. I tako sam opremljen za vječnost. 27. XI. je smrtni dan moje mame Plavanjke. Hoću li taj dan doživiti? Ili preživiti? Mislim na sve vas u Plavni. I sve pozdravljam. Molite za mene. čika Joži

Doktor Andrić je preživio smrtni dan svoje majke, ali je ipak ubrzo umro, 7. prosinca 1967.

U Glasu koncila od 25.prosinca 1967. *Živko Kustić* je o pokopu dr. Andrića, među ostalim, napisao:

»U subotu 9. prosinca pokopali smo na zagrebačkom groblju Mirogoju dr. Josipa Andrića. U hladno predvečerje tisuće ljudi, uglavnom zrelih muškaraca u tamnim odijelima, desetci vijenaca, bogoslovi u bijelim roketama oko nadbiskupa kardinala Šepera koji je vodio sprovod, sakrivene suze, prigušeni jecaji i neka čudna, svečana, radna ozbiljnost. Tihim pokretima ruku pozdravljali su se stari znanci iz različitih krajeva naše zemlje, čula su se imena koja smo kao djeca čitali na stranicama mnogih svetojeronimskih knjiga, onih knjiga što su dopirale u svako

naše selo i na kojima je svima pisalo: uređuje dr. Josip Andrić.«

Uz 20. obljetnicu smrti dr. Josipa Andrića *Jakov Matić* je u Glasu koncila od 6. prosinca 1987. napisao lijep članak o ovom velikom čovjeku pod naslovom *Jeronimski vitez*, iz kojeg prenosimo samo jedan dio:

»Život bačkoga Šokca Andrića ima i svoj posmrtni produžetak. Najprije je 30. kol. 1969. u motelu Ristovača kod Bačke Palanke održan o njemu simpozij (repriza je iste godine upriličena u Zagrebu, gdje je g. '71. objelodanjen i zbornik radova s toga simpozija). Sljedećeg dana, 31. kol., otkriveno je Andrićevo poprsje u crkvenom dvorištu u Plavni...

Andrić je bio praktički katolik, profilirana duhovnog značaja. Redovito je bio na misi, obavljao je privatne pobožnosti, u duhu svoga doba, a osobito je nastojao oko širenja kulta bl. Nikole Tavelića. G. 1931. vodio je prvo hrvatsko hodočašće u Svetu zemlju. A na polju crkvene glazbe stvorio je 50-ak skladbi.

...Moglo bi se reći da je bio svojevrsan (neo)prosvjetitelj s crtama zakašnjelog nacionalnog romantizma (u estetskom, i u metodskom smislu), sposoban za (pismenu) komunikaciju s čitateljem,

Dr. Josip Andrić

privlačan i poučan, novinarski zanimljiv, urednički inventivan.

Jasno je da nama poratnima već dugo Andrić i njegovo doba biva-ju sve daljima, ne samo po godinama. No koliko smo mi uopće dalje (u prosjeku) – u kulturnom, duhovnom i religioznom pogledu – od doba s kojim je uglavnom prekinuta susljednost. *Kuzma Moskatelo* ne reče bez razloga: naš bivši seljak i zapušteni građanin prečesto nije mnogo pismeniji od dojučerašnjeg stanovnika sela. Za toga bivšega seljaka XX. stoljeća trebaju nam novi Andrići! Možda ih i ima?»

Zvonimir Pelajić

Bista Andrićeva ispred crkve u Plavni

DONACIJA KARMELIĆANIMA ZA POPRAVAK KROVA CRKVE

Slijedi ekspertiza drvene građe

SOMBOR – Pokrajinsko tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine dodijelilo je karmelićanskom samostanu u Somboru 460 tisuća dinara za popravak i obnovu krova crkve.

»Za popravak krova smo dobili donacije i od općine, ali i od tvrtke 'Potisje – Kanjiža' koja proizvodi crijepe«, kaže prior karmelićanskog samostana o. *Bernardin Vizmeg*. »Nedostaje nam ekspertiza za drvenu građu krova, jer tek kada se krov otvori, vidi se što je sve potrebno uraditi. Ekspertizu bi trebao uraditi Građevinski fakultet iz Beograda, koji će vidjeti u kakvom su stanju grede, treba li ih mijenjati djelomice ili kompletno.«

Karmelićanska crkva sa samostanom posvećena svetom Stjepanu Kralju od 1904. godine stoji u najljepšem i najzelenijem parku u samom središtu Sombora. Crkva s dva tornja za mnoge je zaštitni znak Sombora i nadahnuće mnogim umjetnicima. Veličina crkve i samostana iziskuje velika sredstva za obnovu i renoviranje, a donacija Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine itekako je dobro došla.

Z. G.

O. Bernardin Vizmeg

MANIFESTACIJOM »ŠEPA« ZAOKRUŽEN OVOGODIŠNJI PROJEKT »ŠOKCI I BAŠTINA«

»Dukat« na daskama

Praizvedbom jednočinke »Šepa« Antuna Karagića, HKUPD »Dukat« Vajsa-Bođani postavio temelje rada dramskoga odjela

U sklopu ovogodišnjega zajedničkoga projekta institucija kulture podunavskih Hrvata Šokaca »Šokci i baština«, u subotu, 28. studenoga, u dvorani vaištanskog Vatrogasnog doma održana je manifestacija u organizaciji HKUPD »Dukat« Vajsa-Bođani pod nazivom »Šepa«. Prije početka priredbe uzvanici su pogledali stalnu etno-postavku u obližnjim prostorijama vaištanske Udruge žena »Suncokret«.

Dramsko-folklorna večer započela je zvucima svečane pjesme autorice Božane Vidaković iz Sonete »Šokadija«. Malobrojne uzvanike i gledatelje pozdravio je predsjednik »Dukata« Pavle Pejčić, te najavio novi segment u radu udruge, praizvedbu dramske predstave »Šepa«. Najavio je i nastup dječjeg folklornoga odjela s pjevačkim i plesničkim točkama, uz pratnju tamburaškog sastava HKUPD »Matoš« iz susjedne Plavne.

Nazočne su prvo zagrijala djeca, pjevajući i plešući Čiru, Siroticu, Milicu, Aj na livo i Opa cupa, pobravši glasan i dug pljesak. U središnjem dijelu programa premijerno se predstavio »Dukatov« dramski odjel. Pod redateljskom palicom Pavla Pejčića pripremljena je jednočinka Antuna Karagića »Šepa«. Priprostoga seljaka Marka glumio je, dosta uvjerljivo, Dominik Varga, a u ulozi njegove nezadovoljne žene Anđelije odlično se snašla mlada Teodora Radivoj. Susjeda Ivana, mladog i raspušnoga gazdu, vrlo simpatično tumačio je

Završna scena igrokaza »Šepa«

Dječja folklorna skupina »Dukat«

Andrija Kovač, a njegovu ženu Pelu – Miroslava Bijelić. Scenu su osmislili i uredili Luka Iličić, Anica Varga i Katica Barukčić. Igrokaz je izazvao dosta smijeha i još više pljeska u gledalištu, a ova-kva reakcija publike trebala bi biti najbolji poticaj za nastavak rada dramske skupine »Dukata«.

U nastavku programa još jedanput su se predstavili članovi dječjeg folklornog odjela Seljančicom, Mi smo dica vesela, Repom, Kalendarima, Logovcem i Lipo ti je, te recitatorka Miroslava Bijelić. Program je završen veselim numerama »Matoševih« tamburaša.

»Koliko je Vajsa 'daleko od srca, daleko od očiju', govori i odaziv uredno pozvanih uzvanika«, kaže predsjednik »Dukata« i voditelj dramskog odjela Pavle Pejčić. »U ovih sedam godina postojanja radili smo i radimo u jako teškim uvjetima i jako sam ponosan na taj rad i uspjehe koje smo postigli. Najteže nam je to što smo beskućnici, što naš rad ovisi o dobroj volji drugih. Stoga smo zahvalni čelnicima Mjesne zajednice Vajsa, koji imaju razumijevanja za naše probleme i rješavaju ih u granicama svojih mogućnosti. Raduje me što smo, kako mislim, postigli lijep uspjeh u novom segmentu našega rada. Dramska sekcija je zaživjela, a javljaju nam se i novi članovi svih uzrasta, zainteresirani za glumu. Stoga sam veliki optimist glede budućnosti rada na daskama u 'Dukatu'«.

Ivan Andrašić

NAKON 24 GODINE OD POČETKA GRADNJE, PRIVEST ĆE SE KRAJU RADOVI U OŠ »22. OKTOBAR« U BAČKOM MONOŠTORU

Sedam milijuna za novu školu

BAČKI MONOŠTOR – Osnovnoj školi »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru ove je godine po natječaju Pokrajinskog tajništva za obrazovanje dodijeljeno 7 milijuna dinara, namijenjenih završetku gradnje nove školske zgrade. Nastava za 302 upisana učenika, razvrstana u 16 odjela, u ovoj školi danas se odvija u krajnje neuvjetnom prostoru, u trima zgradama, od kojih je jedna zbog nepostojanja osnovnih uvjeta za rad pod zabranom od strane inspeksijskih tijela.

Ova škola osnovana je 1752. godine, a u zasebnu zgradu smještena je 1767. Prva namjenska školska zgrada izgrađena je 1826. a kao osmogodišnja ustanovljena je od školske 1950/51. Gradnja nove školske zgrade započeta je 1986. godine, a zahvaljujući gore spomenutim sredstvima završetak radova očekuje se u roku od nekoliko mjeseci.

»Sredstva u iznosu od 7 milijuna dinara, koja smo dobili od Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, omogućit će nam konačni završetak nakon 24 godine gradnje objekta nove škole. Ovaj novac namijenjen je unutarjem uređenju prostorija – postavljanju podova, nabavi i postavljanju unutarnje stolarije i uređenju suvremenog sanitarnog čvora. Pokraj sportske dvorane, koja je već u uporabi, sve ovo pružit će našoj djeci najsuvremenije uvjete za izvođenje nastave. Izvođači predviđaju kako će radovi biti dovršeni u roku od dva mjeseca od početka izvođenja, no mislim da je realno očekivati useljenje u nove prostorije tijekom ljeta i početak nastave u njima od nove školske godine«, kaže ravnateljica Marija Mrgić.

Ivan Andrašić

BEOGRADSKI TURISTI OTKRILI ČARI DIDINE KUĆE U BAČU

Paprikaš i tambure u starom dvoru

Obitelj Čoban otvorila vrata Didine kuće turistima iz Beograda * Didina kuća postaje nova, nezaobilazna točka u turističkoj ponudi Bača * Glavni menadžer »Exclusive Toursa« Ivan Krivec najavio porast broja zainteresiranih za ovaj oblik turizma

Piše: Ivan Andrašić

Vrata Didine kuće u Baču, objekta kojega je s puno ljubavi i vlastitoga rada uredila u stilu bogatih tradicija svojih predaka, obitelj Čoban otvorila je onima koji tu tradiciju i poštuju. Bogato namještene sobe dočaravaju prošlost staru stoljeće, pa i više. Svojim izgledom govore posjetitelju više od bilo kojih i bilo koliko riječi. Govore o jednom stilu života kojim nove generacije nikada više neće živjeti, govore o maru, miru i spokoju onih koji su nekada ovdje živjeli. Konačno, govore i o jednom segmentu povijesti Bača.

Kako Didina kuća ne bi postala samo jedan u nizu etno-muzeja, Čobanovi su iskoračili i dalje. Osim dijela za razgledanje, u svoju ponudu uvrstili su i prezentaciju

turizma u našoj općini. Svakako, Didina kuća ima dobru perspektivu. Turistička organizacija Bača nastojat će u suradnji s turističkim agencijama iz zemlje i inozemstva poduprijeti nastojanje cijele ove obitelji da što većem broju ljudi pokažu jedan ovako bogat segment života svojih predaka. Osobito me raduje to što ne prodaju turistima samo hranu i piće, nego upravo ono što smo danas vidjeli. Muški dio obitelji prezentirao je gostima izradu svinjokoljskih preradevina. Dakako, gosti su ih na licu mjesta kušali, a dobar dio turista je i kupio čvarke, kobasice, slaninu i ostale preradevine. Pokazujući turistima starinski namještene prostorije u Didinoj kući, gospođa Čoban im je govorila i o povijesti

lim i crnim vinom visoke kvalitete, te domaćim sokom od višnje. Potkraj objeda u blagovaonu su, na iznenađenje i radost gostiju došle tute. Tute su nekada bili maskirani »uzovnici« na svinjokoljsku večeru. U obiteljima starih Šokaca mahom je bilo puno djece, obično šestero, sedmero, pa i više. Klalo se i po 3-4 svinje, pa je trebalo i dobro društvo za rad. Na svinjokolj su se obično zvali kumovi, braća, sestre i njihove obitelji. Na večeru bi dolazile tute, nezvani maskirani susjedi ili rođaci koji su bili nezadovoljni što od strane domaćina nisu pozvani na večeru. Postojale su dobre tute, koje su davale ton veselju i zle tute, koje su sjedanjem u krilo gostima, uzimanjem hrane sa stola i ostalim »huncutarijama« kvarile

i sve češće dolazimo u ove krajeve. Bač odista ima što ponuditi turistima, a gosti koje sam danas doveo željni su otkrića novoga u svojem okruženju. Didina kuća je objekt u koji odista vrijedi doći, ne samo zbog graditeljstva, nego zbog cjelovite odlike autohtonoga hrvatskoga naroda koji je stoljećima tu živio«, na odlasku nam je rekao generalni menadžer agencije *Ivan Krivec*.

O svakoj sitnici brinula je cijela obitelj Čoban. Majka *Stanka* i otac *Stjepan*, uz veliku pomoć sina *Ivana*, kćeri *Ivane*, zeta *Miroslava* i još nekoliko žena i ljudi, bliskih srodnika i prijatelja. Umorni, ali i prezadovoljni, Čobanovi su u sumrak ispratili goste, u nadi da će im njihovo vidljivo zadovoljstvo biti najbolja promidžba za novu

Doček gostiju iz Beograda

Običaj tute

etno-jela, a ostavili su i prostor za bilo koji dogovor s turističkim agencijama, slobodnim skupinama, pa ukoliko se ukaže potreba i pojedincima.

ISKORAK U TURISTIČKOJ PONUDI BAČA

Povezali su se s Turističkom organizacijom općine Bač, pa su tako u sklopu ove ustanove jesenas imali svoj izložbeni kutak i na Sajmu turizma u Novom Sadu, a u planu je i sudjelovanje na Sajmu u Beogradu. »Obitelj Čoban napravila je pionirski iskorak u turističkoj ponudi Bača. Oni su najbolja potvrda stavljanja tradicionalnih seoskih kućanstava u funkciju razvoja etno

Bača u posljednjih nekoliko stoljeća. Ukoliko se bude radilo na ovaj način, Didina kuća neće imati mrtvu sezonu, bit će u funkciji kroz cijelu godinu«, kaže za Hrvatsku riječ direktor Turističke organizacije Bača *Nikola Banjac*.

BOGATA TRPEZA

Nakon degustacije turisti su pošli u dvosatni obilazak znamenitosti Bača. Vratili su se i bili posluženi svinjokoljskim ručkom. Za toplo predjelo kušali su kobasice pečene na tanjirači, s domaćim kruhom, onako s nogu, a ručak u blagovaoni – svinjokoljski paprikaš s trgancima i salata od kupusa, uz nekoliko vrsta domaće rakije, domaćim bije-

dobro ozračje. U Didinoj kući bile su dobre tute. Uz tamburaše iz susjednih Deronja vrijeme je brzo prolazilo. O njihovim dojmovima najviše govori najava ponovnoga dolaska sljedeće godine.

AFIRMACIJA DOMAĆEG TURIZMA

Agencija »Exclusive Tours« iz Beograda nedavno je dobila Turistički cvijet kao najbolja turistička agencija u republici za 2009. godinu.

»Nagradu smo dobili upravo radi afirmacije domaćeg turizma. Nastojimo turistima približiti kulturološke, graditeljske, duhovne i tradicijske vrijednosti naše zemlje

sezonu. »Bilo je puno pitanja o rukotvorinama naših baka, o gradnji ovoga tipa kuća, o životu kakav se u ovim kućama vodio prije stoljeća-dva. Smijali su se dok sam im objašnjavala naš običaj tute. Nisu bili iznenađeni ni mojom pričom o našoj multinacionalnoj sredini, o našem međusobnom uvažavanju, o kvalitetnom suživotu. Moji su preci bili Hrvati, ja sam Hrvatica, a tako se izjašnjavaju i moja djeca. Volimo svoje, ali uvažavamo i susjedovo. Nadam se da ćemo postati nezaobilazna destinacija na turističkoj mapi Bača, a radovalo bi me kad bi pokraj naše, hrvatske, u ponudi naše općine bile etno kuće od svake nacionalne zajednice koja ovdje obitava«, kaže *Stanka Čoban*.

ROCK BENDOVI U OSIJEKU

Uspješna gitarijada

Nastupilo je 12 rock sastava iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije

Prštalo je u Osijeku 27. i 28. studenoga i toliko decibela već dugo nije zabilježeno u gradu na Dravi. Nakon dugo decenija ponovno su se ogledali rock bendovi i to za ocjenu, a ocjenivački je sud imao pune ruke posla.

U natjecateljskom dijelu nastupilo je 12 rok sastava iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, a pobijedili su: Grupa »Off duty« iz Valpova i osvojili glavnu nagradu – ugovor Croatia Recordsa za besplatno snimanje singla, te nagradu »Ypsilona« za besplatno snimanje spota, a nagradu je primio vokal *Juraj Jurlina*. Drugi su bili ansambl »Blavors« iz Sarajeva i osvojili su ozvučenje za nastupe, dar sponzora Audio-Pro iz Osijeka, a preuzeo ga je frontmen grupe *Mirza Golo*. Treću su nagradu zavrjedila dva benda – Pet do dvanaest iz Zagreba i Wasted generation iz Osijeka i to Roland mikrofone i tonsko snimanje. Bilo je i utješnih nagrada, pa je Fender Mega muzika dodijelila nagrade najperspektivnijem gitaristu, basistu i bubnjaru, a zavrjedili su ih gitarist Mentalne higijene *Ljudevit Ivić*, basist Insomnisa, *Dražen Đukić* i bubnjar Off duty *Fran Jurlina*.

OKUPILI SE ZALJUBLJENICI U ROCK&ROLL

I organizator zadovoljno trlja ruke. »Želja je bila da se okupe brojni klinci, zaljubljenici u rock & roll, mlade i neafirmirane grupe, da se osigura svirka i nastup pred prepunom dvoranom, što im se ne pruža često, i da dobiju mogućnost da se natječu, da vide koliko vrijede i gdje su u ovom trenutku«, rekao je producent Gradskog radija i organizator Gitarijade Zoran Španović. »Nažalost, nekoliko je grupa otkazalo u zadnjem trenutku – iz Franfurkta, iz Pečuha, iz Slovenije i Crne Gore, ali osiguran je nastup 12 grupa iz tri države, što Gitarijadi daje međunarodni karakter. I to nije sve, tu su headlineri, prvu večer Krle i inspektori i Tvrdio srce, obje mlade grupe iz Osijeka, i drugu večer legenda hrvatskog rock&rolla *Drago*

Grupa »New level« iz Zagreba

Mlinarec i Zoran Mišić i grupa Spid iz Valpova. Za Zorana Mišića važno je spomenuti da je jedan od sudionika uspješnice Hrvatska traži zvijezdu, i aktualni je vice-prvak.»

Kako je ovo prva međunarodna Gitarijada u Osijeku, organizirana da gradu na Dravi vrati staru slavu iz vremena »Dinamita« *Tuce Nikolića* i *Kiče Slabinca*, uvjeren sam da svi sudionici zaslužuju da budu spomenuti. Prvu su večer nastupili U-TA-TA iz Smederevske Palanke, 5-12 i New level iz Zagreba, Insomnis iz Valpova i The red roosters iz Osijeka, a drugu večer, u subotu, Mentalna higijena iz Valpova, Rigorozni i Blavors iz Sarajeva, Varvarogenija iz Kikinde, Wasted generation iz Osijeka i Off duty i Fireball iz Valpova.

GDJE SE DANAS SVIRA ROCK?

Zanimalo nas je gdje se sve danas svira rock i gdje mladi mogu uživati u toj glazbi naše mladosti? Diljem Zagreba, kaže nam *Ivan Cmud*, frontmen grupe »New level«, ali nedostaje prostor, jer u

brojnim klubovima sviraju narodnjaci i »cajke«, a tek tu i tamo okupi se 30-40 ljubitelja roka. Zato oni češće sviraju diljem Zagorja, nego u rodnom Zagrebu, a radije ih ova osječka inicijativa, za koju vjeruje da će za godinu, dvije prerasti u pravi festival rocka, koji će biti planetarno poznat.

Slično je i u Srbiji, žali se *Nikola Pantić* iz Smederevske Palanke i dodaje kako u svome dvorištu gotovo da i ne sviraju. Više nastupaju diljem Srbije, a poglavito diljem Vojvodine, pa ih radije poziv iz Osijeka i tvrdi da će doći i dogodine.

Maksim Vujić iz Kikinde priča opet drugu priču. On, brat *Aleksandar* i prijatelj *Kristijan Tot* osnovali su grupu Varvarogenija i sviraju već treću godinu, a od nedavno su dobili prostor za rock-klub u Kikindi i gotovo da i ne idu nigdje već sviraju doma. Radije ih osječka inicijativa, i tvrde da diljem Srbije ima više od tisuću mladih grupa, ali nemaju gdje nastupiti, jer već odavno nema glasovite Zaječarske gitarijade.

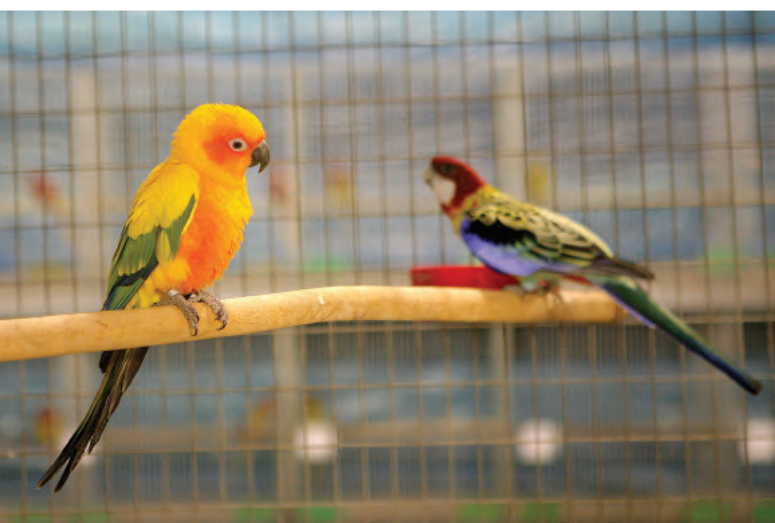
Osječani su radosni da je baš njihov grad došao na ideju da pokrene Gitarijadu, i tako povra-

ti stari sjaj izgubljen s rušenjem Radničkog doma, gdje su nekada nastupale poznate osječke i hrvatske rock-grupe i bile poznate igranke, a kako je Osijek centar svijeta, jer je podjednako udaljen i od Sarajeva i od Budimpešte, od Beograda i od Zagreba, od Rima i od Praga, vjeruju da je i najpodestniji za međunarodnu gitarijadu.

Sarajevo nije samo grad sevdalinki i grad narodnjaka, već je bio i ostao grad rock-glazbe, tvrdi *Mirza Golo*, frontmen grupe Blavors, u kojoj nastupaju njih šestorica s akustičnim gitarama, basom i brazilskim bubnjevima, ali sviraju rock. U Sarajevu je dosta rock-klubova, u posljednje vrijeme i popularna Skenderija sve češće otvara vrata rock-grupama, a diljem Bosne ima ih na tisuće. I dok je većina sugovornika govorila da su u Osijek došli prvenstveno radi dobre zabava i urnebesne glazbe, *Mirza* je priznao da ih zanimaju i nagrade, a osobno bi volio onu Croatia Rekordsa, da i oni izdaju nosač zvuka. Nije im se posrećilo, osvojili su drugu nagradu i kvalitetno ozvučenje, što i nije tako malo.

Slavko Žebić

MEĐUNARODNA IZLOŽBA SITNIH ŽIVOTINJA

Subotica ugostila pas

Piše: Dražen Prčić

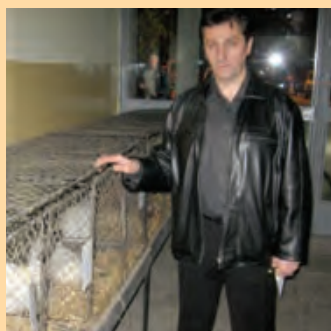
Tijekom protekloga vikenda (27.-29. studenoga) subotička je Dvorana sportova, već po ustaljenoj tradiciji, ugostila Međunarodnu izložbu sitnih životinja, koja je ove godine bila i natjecateljska, naime, imala je karakter službenog državnog prvenstva Srbije. Uz brojne domaće izlagače svoje su ljubimce posjetiteljima izložbe pokazali i gosti iz nekoliko zemalja u okruženju, te iz Njemačke i Francuske. A, za vidjeti je bilo zbilja svakojakih vrsta: golubova, kokoši, papiga i ostalih predstavnika ptičjeg svijeta, potom brojnih rasa i vrsta kunića i, konačno, ponuda terarijumskih životinja (zmije, gušteri, pauci i dr.), pa je svatko po svome afinitetu mogao uživati u ovoj izloženoj ljepoti »malih, divnih stvorenja«.

Kako su doživjeli još jedan izložbeni susret zapitali smo sudionike ove lijepe manifestacije, nastojeći iz »prve ruke« dobiti i najbolju informaciju o njihovom hobiju.

JANOŠ PASTOR, PREDSEDNIK UDRUGE ODGAJIVAČA SITNIH ŽIVOTINJA IZ SUBOTICE

»Ovogodišnja manifestacija je 26. po redu Međunarodna izložba sitnih životinja, u sklopu koje se ovoga puta održava i 11. prvenstvo Srbije, po drugi put u organizaciji subotičke udruge. Naša je udruga s otprilike 300 aktivnih članova (ima i povremenih) ujedno i najbrojnija udruga u državi, a u članstvu imamo predstavnike nekoliko različitih sekcija (ptice, kunići, teraristi i dr.). Na ovoj izložbi smo uspjeli okupiti 320 izlagača iz 11 zemalja s približno 3000 eksponata – 1700 golubova, 600 ptica, 290 kunića, 250 primjeraka peradi i dr. Od ove godine smo započeli praksu rada s hrvatskim i bosanskim sucima, koji su davali ocjene i proglašavali najljepše eksponate na našoj izložbi, a imali smo i goste iz Njemačke i Francuske, što samo potvrđuje kako ova lijepa aktivnost zbližava ljude i sužava granice između njih. Osobno se godinama bavim uzgojem kunića i među izloženim eksponatima je i osam mojih kunića.«

IVAN MIJOK (VIROVITICA, HRVATSKA), SUDAC ZA GOLUBOVE, PETEROSTRUKI PRVAK I TROSTRUKI MAJSTOR EUROPE U KLASI ENGLESKOG VELIKOG GUŠANA

»Nestankom nekadašnjih barijera između Hrvatske i Srbije pokrenuta je suradnja između dviju država na planu razvijanja golubarstva i postupno se stvaraju nove uzgojne linije, što u velikoj mjeri podiže kvalitetu novih uzgojenih generacija. I na ovoj izložbi se već mogu vidjeti i primjerci europske kvalitete, a kako sam kao sudac uvijek temeljit, svakoga izloženoga goluba sam uzimao u ruke, prosuđivao maksimum njegovih kvaliteta i nastojao samom uzgajivaču ukazati na eventualne pogreške i sugerirao što bi trebalo popraviti. Primjerice, šampion u klasi engleskih gušana mora imati prvoklasnu gušu (oblik i veličina), visinu, dužinu, grozdove, pruge, krila, iako nije neki veliki letač, a uz određenu dresuru kvalitetan primjerak dostiže cijenu i do 1000 eura.

PETAR ISAKOV, ODGAJIVAČ KING GOLUBOVA

»King je, prije svega, vrlo nježan golub, a od drugih golubova se razlikuje po svom gracioznom držanju, zbog čega

Amatirski hobisti

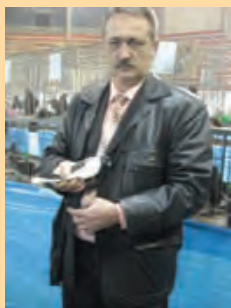

s ponosom nosi kraljevski naziv. Njegova prosječna težina je između 850 i 1100 grama, a dostiže visinu od 30 cm, što su u biti i osnovne izlagačke proporcije ove vrste golubova koji se na našim prostorima gaje nekoliko desetljeća. Golubarstvom se bavim još od 1946. godine, kada sam isprva držao tzv. 'čirkane' kojih danas više nema, a s vrstom king nerazdvojan sam od 1971. godine.«

VLADO NIMČEVIĆ, ODGAJIVAČ SUBOTIČKIH SRCASTIH LETAČA I KOVRČAVIH GOLUBOVA

»Subotička rasa golubova je najrasprostranjenija na prostoru našeg grada i broji više od 20.000 golubova, a bilježi više od stotinu godina tradicije uzgoja. U pitanju je primjerak koji ima neobične crte i šare na tijelu, što se i najviše vrednuje prilikom ocjenjivanja. Najviše ih ima u crnoj, potom plavoj i nešto u crvenoj boji, gabariti nisu toliko važni, jer je u pitanju golub letač lagane tjelesne kon-

strukcije. Golubovima se bavim još od svoje 15. godine, što znači da sam već više od 30 godina svakodnevno posvećen ovoj svojoj velikoj životnoj pasiji.«

THOMAS HELLMANN (NJEMAČKA), NOVINAR I UZGAJIVAČ

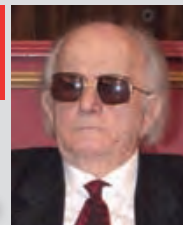
»Skupa s mojim francuskim prijateljem Dominiquom Harmantom pripremam knjigu o golubovima i putujemo diljem Europe obilazeći izložbe, a i sam sam uzgajivač vrste koja je vrlo slična tzv. 'zagrebačkom prevrtaču'.«

DOMINIQUE HARMANT (FRANCUSKA), UZGAJIVAČ I SUAUTOR BUDUĆE KNJIGE

»Očevidan je jedan drugačiji pristup uzgoju, posve različit onome diljem Europe i lijepo je vidjeti kako su ljudi posvećeni svojim ljubimcima. Primjerice, živim u Strasbourgu, ali tamo nemam mogućnosti uzgajati golubove nego ih držim u jednom mjestu u obližnjoj Njemačkoj i svakoga dana moram putovati kako bih bio s njima. Inače, ljubav prema životinjama je jednaka svuda u svijetu i na određeni način povezuje sve ljude koji dobar dio svog slobodnog vremena posvećuju ovom hobiju.«

KRONOLOGIJA OD 4. DO 10. PROSINCA 2009.

4. PROSINCA 1747.

Na tzv. Kaysserovoj karti koja je nastala u prosincu, prikazana je sumarno i Subotica, njena putna mreža, ulice i utvrda, te ruševine crkava u okolini grada.

4. PROSINCA 1941.

Rođen je *Petar Vukov*, pjesnik, prozaist, prevoditelj s mađarskog jezika, glavni i odgovorni urednik časopisa *Rukovet* (1972.-1983.), knjižničar Gradske knjižnice. Tiskane su mu dvije samostalne zbirke stihova, te zajednička zbirka Vidici vetrova, sa *Zvijezdanom Asić* i *Jenőm Tusakom*. Posthumno mu je objavljen kratki roman *Atlantis*. Umro je 30. listopada 2003.

4. PROSINCA 2002.

Subotički tamburaški orkestar i novosadski pjevački zbor Hašira, priredili su u Velikoj vijećnici Gradske kuće koncert tradicionalnih i prelijepih židovskih pjesama. Koncert je desetak dana kasnije ponovljen u Novom Sadu.

5. PROSINCA 1982.

Ulaskom parnjače na željeznički kolodvor, zborom radnika Željezničkog čvora i drugim prigodnim programima obilježena je 100. obljetnica izgradnje željezničke pruge Budimpešta-Zemun, te dolaska prvog vlaka u Suboticu – na ovoj liniji. Inače, prvi vlak je ovamo stigao na Palički kolodvor iz pravca Segedina 12. rujna 1859. godine, na liniji Oradea-Fiume.

5. PROSINCA 1998.

U Novom Žedniku je otkriveno spomen-obilježje spasiteljima srpskih života za vrijeme Drugog svjetskog rata, na kojem su uklesana sljedeća imena: *Antal Kiš Antika*, *Stevan Vidaković* i *Petar Kiš*.

6. PROSINCA 1723.

Ugarski kralj je naredio da se obitelj kapetana *Sučića* u Subotičkom vojnom šancu, koji je tada u sklopu Potiske vojne krajine, mora iseliti iz utvrde. Usprkos oštroj zimi, vrhovni zapovjednik svih vojnih utvrda general *Theodor de Pilliers* je subotičku utvrdi predao franjevcima koji su ondje uredili svoju crkvu.

6. PROSINCA 1925.

U Pučkoj kasini je obilježena 10. obljetnica smrti svećenika *Paje Kujundžića* (1859.-1915.). Tim povodom u Kasini je otkriven portret ovoga zaslužnoga velikana, rodoljuba i borca za nacionalna prava Bunjevaca, odnosno Hrvata.

6. PROSINCA 1985.

Prema navodima lokalnog tiska, u minulih 40 godina u Subotici je izgrađeno čak 18 tisuća stanova.

7. PROSINCA 1790.

Tridesetim Zakonskim člankom I. dekreta, Zemaljski sabor Ugarske uveo je varoš Szent Máriu (Svetu Mariju, Suboticu) u red slobodnih kraljevskih gradova pod novim imenom Maria Thereziopolis. Time je grad stekao pravo sudjelovanja u radu Sabora, odnosno pravo na glasanje tijekom zasjedanja ovoga tijela. Prvi zastupnici Subotice u Saboru bili su gradski sudac *Antun Parčetić* i vijećnik *Ivan Sučić*.

7. PROSINCA 2007.

Prigodnim skupom uzvanika i zaposlenika Novinsko-izdavačke ustanove Hrvatska riječ obilježen je izlazak iz tiska 250. broja tjednika *Hrvatska riječ*.

8. PROSINCA 1501.

Poslije smrti *Jánosa Pongrácza*, kralj *Vladislav II.* (Ulászló) svoje je posjede u Bačkoj i okolna naselja darovao *Jánosu Korvinu*. Sedamdesetih godina XV. stoljeća ovaj je plemić od Dengelenga izgradio o svom trošku subotičku utvrdi. Budući da nije imao nasljednika, njegov je posjed prešao u ruke kralja *Matijaša Korvina*.

8. PROSINCA 1926.

Okončana je četverodnevna svetkovina u povodu 700. obljetnice smrti sv. *Franje Asiškog* (1181.-1226.) pravim imenom *Giovanni Francesco Bernardone*, utemeljitelja franjevačkog reda ili Reda manje braće. Franjevci su imali

itekako značajnu ulogu u doseobi Hrvata, odnosno Bunjevaca u ove krajeve. Posebice je zapažen njihov duhovni, prosvjetno-odgojni i kulturnih utjecaj.

8. PROSINCA 1930.

Misom u crkvi sv. Terezije Avilske i svečanom akademijom protkanom kulturno-umjetničkim programom Nevena u Hrambašićevoj ulici pod brojem 4. otvoren je Hrvatski prosvjetni dom.

9. PROSINCA 1945.

Odlukom mjerodavnih vlasti raspuštena je Hrvatska kulturna zajednica. Činili su je savez prosvjetnih radnika i kulturnih društava. Utemeljena je 8. ožujka 1936. godine.

9. PROSINCA 2004.

U novosadskom Muzeju suvremene umjetnosti otvorena je izložba posvećena svestranom subotičkom umjetniku *Slavku Matkoviću* (1948.-1994.), osnivaču likovne

skupine Bosch + Bosch, najizrazitijem predstavniku umjetničkog nomadizma.

10. PROSINCA 1772.

Starješina franjevačkog reda obćao je izaslanicima Magistrata Subotice kako će zbog ubrzanog uvećanja ovdašnjeg življa, u naš grad uputiti nove ilirske (hrvatske) dušobrižnike, te naizmjenično slati ilirske i mađarske gvardijane u ovdašnji franjevački samostan. Također će uputiti profesore retorike za odgovarajuće razrede Gramatikalne škole.

10. PROSINCA 1906.

Od posljedica neliječene kronične bolesti umro je *Ferenc Franjo Gáll*, vrsni pijanist, svestrani glazbenik, skladatelj i ravnatelj subotičke Muzičke škole. Skladao je gotovo 120 djela, među njima slavenske komade za scenu, koncerte i javne priredbe. Iznimno cijenjen kao pijanist, rado je i često pozivan na europske koncertne podije, nastupao u Beču, Berlinu, Budimpešti, Zürichu, Rimu i drugdje. Rođen je 24. ožujka 1860.

Obilježavanje 73. godišnjice HKUD-a »Vladimir Nazor«

SOMBOR – Obilježavanje 73. godišnjice djelovanja Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora bit će održano danas i sutra u Hrvatskom domu u Somboru.

Večeras, u petak 4. prosinca, s početkom u 20 sati članovi Dramske sekcije društva odigrat će komediju »Oporuka«, koju je po motivu opere *Giacoma Puccinija* adaptirao *Ivica Janjić*, a režirala *Marija Šeremešić*. Predstava je premijerno izvedena 24. listopada ove godine u Hrvatskom domu.

Sljedećeg dana, u subotu 5. prosinca, također od 20 sati bit će priređen kulturno-umjetnički program u kojem će sudjelovati sve sekcije društva. Tom će prigodom biti predstavljeno glasilo društva – list »Miroljub«.

Godišnji koncert Folklornog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Folklorni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« priređuje godišnji koncert Ansambla narodnih plesova i pjesama pod nazivom »Četrdeset godina nam sja zvijezda ta«, koji će biti održan u petak, 11. prosinca, u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo«.

Početak koncerta je u 20 sati, a ulaznice po cijeni od 200 dinara mogu se kupiti u pretprodaji u prostorijama »Bunjevačkog kola«, ili na ulazu pred početak koncerta.

Božićna izložba u HKC-u »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice i Likovno-slamarska sekcija HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankute organiziraju i ove godine Božićnu izložbu, koja će biti otvorena u ponedjeljak 14. prosinca, u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo«. Početak je u 18 sati.

Izložba će biti otvorena do petka, 18. prosinca, svaki dan od 10 do 12 i od 16 do 19 sati.

Knjiga Ildikó Lovas objavljena u Hrvatskoj

ZAGREB – U nakladi zagrebačke kuće »Meandar« nedavno je objavljen roman »Izlaz na Jadran – James Bond u Bačkoj«, čija je autorica mađarska književnica iz Subotice *Ildikó Lovas*.

Prisjećajući se događaja iz vlastitog života, života svojih roditelja i rodbine, kao i svoje šire okoline, *Ildikó Lovas* opisuje vrijeme socijalizma, pri čemu povremeno i drugi ženski likovi raznih sudbina preuzimaju ulogu pripovjedačica.

Franciska Ćurković-Major s Katedre za hungarologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu piše kako je roman zanimljiv i zbog toga što kroz njega dobivamo uvid u prilike za vrijeme raspada Jugoslavije i u rat koji je uslijedio, ali s one strane »bojišnice«, kao i događaje nakon rata. »Spisateljica postavlja pitanje

osobne odgovornosti za nešto što je učinjeno i u njezino ime, a da ona nije htjela niti je sudjelovala u tome, kao i pitanje identiteta. Najveća odlika romana je upravo u tome da se govoreći o pitanjima mađarske nacionalne manjine u Jugoslaviji pokušava odgovoriti na neka od tih pitanja. Koliko čovjek može utjecati na svoju sudbinu, može li birati svoje mjesto u svijetu, svoj identitet? U tom se propitkivanju i mi možemo naći, jer nismo li svi mi u neku ruku i na neki način manjina koja se u drugom kontekstu ili drugoj situaciji suočava s problemima manjine i većine?«, zapisala je o ovom romanu *Franciska Ćurković-Major*.

Novi broj časopisa »Nova misao«

KANJIŽA – U gradskoj knjižnici u Kanjiži prošloga tjedna predstavljen je časopis za suvremenu kulturu Vojvodine »Nova misao«, čiji je osnivač Pokrajinsko tajništvo za kulturu. Drugi broj »Nove misli« dijelom je posvećen stvaralaštvu *Jozefa Nadja*, redatelja, glumca i koreografa iz Kanjiže, inače direktora Nacionalnog centra za koreografiju u Orleanu.

Pokrajinski tajnik za kulturu *Milorad Đurić* je rekao da je značaj ovoga časopisa, koji izlazi dvomjesečno, u tome što s jedne strane prati sve što je bitno u suvremenoj kulturi Vojvodine, a s druge strane nastoji biti snažna potpora suvremenoj kulturnoj praksi.

Prema riječima glavnog i odgovornog urednika *Mirka Sebića* »Nova misao« će tragati za autentičnim i univerzalnim stvaraocima sa ovih prostora, za projektima ili idejama koje zaveđuju pažnju poput *Nadja* i *Aleksandre Vrebalov*, novosadske skladateljice koja karijeru uspješno gradi u Americi. On je dodao da će u svakom broju časopisa biti predstavljeni aktualni tijekovi u kulturi Vojvodine i regije, razmišljanja o pravcima kulturne politike, produkcije i svi drugi važni oblici ljudskog stvaralaštva, ne zanemarujući ni kulturnu tradiciju.

U prodaji CD s Festivala bunjevački pisama

SUBOTICA – Ovog tjedna objavljen je kompakt disk s pjesmama izvedenim na ovogodišnjem, devetom po redu, Festivalu bunjevački pisama, koji je održan koncem rujna u Subotici.

Disk sadrži 17 pjesama i može se kupiti u Suvenirnici ispod Gradske kuće u Subotici ili naručiti na telefon 060/016-1167. Cijena je 400 dinara.

Natječaj za preljsku pismu

SUBOTICA – Organizacijski odbor »Velikog prela 2010.« raspisuje natječaj za najbolju preljsku pismu »Velikog prela«, koje će biti održano 30. siječnja 2010. u Subotici, u organizaciji HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice.

Pjesme treba poslati na adresu HKC-a »Bunjevačko kolo« (Preradovićeve 4) ili na e-mail bkolo@nadlanu.com s naznakom »za Veliko prelo«. Natječaj je otvoren do 20. siječnja 2010. godine.

U SUBOTICI ZAVRŠEN MEĐUNARODNI KAZALIŠNI FESTIVAL »DESIRÉ CENTRAL STATION«

Drukčije iskustvo teatra

Prvo festivalsko izdanje ponudilo je predstave koje u manjoj ili većoj mjeri, a u domeni forme i ideje, istražuju mogućnosti kazališta

Jedna od funkcija umjetnosti, a time i kazališta, jest da postavlja pitanja i ukazuje na probleme, pritom izazivajući konvencije i stereotipe. Upravo takva ostvarenja – koja po pitanju formalnog pristupa uz to nose etiketu inovativnog i suvremenog – ponudilo nam je prvo, premijerno izdanje međunarodnog (ili bolje rečeno regionalnog) kazališnog festivala »Desiré Central Station«, održanog od 22. do 29. studenoga u Subotici.

Publika je u tjedan dana imala priliku vidjeti ukupno petnaest predstava kazališnih skupina i izvođača iz Mađarske, Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Bugarske i Bosne i Hercegovine. U ovom kolažu različitih estetika i pristupa, osim »klasično« dramskog, prostor su dobila i ostvarenja plesnog i fizičkog teatra, ali i ona koja pripadaju graničnim formama izvođačkih umjetnosti.

PIJANI PROCES

Na festivalu su, među ostalim, prikazane i tri predstave iz Republike Hrvatske. Prva je »Pijani proces« Bernarda-Marie Koltěsa u režiji Ivice Buljana i produkciji Scene Gorica iz Velike Gorice. Nastao prema romanu »Zločin i kazna« Dostojevskog, tekst se po riječima redatelja ne bavi etičkim pitanjem zločina i opravdanosti kazne već obiteljskim i psiho-seksualnim vezama među likovima. Ova parafraza klasika ruske i svjetske književnosti satkana je od narativno nelinearnih monologa likova, društvenih marginalaca u alkoholnom deliriju i psihičkom rastrojstvu koji pokušavaju pronaći izlaz iz svakovrsnog egzistencijalnog očajja. Prikaz kaotičnih stanja i jezovita ozračja, pojačavaju efekti poput projekcije silueta, plesnog i pjevačkog transa, ulaska glumaca u gledalište... »Pijani proces« bio je ujedno prigoda da na subotičkim kazališnim daskama vidimo poznata glumačka imena kao što su Ivica Vidović (Marmeladov), Ana Karić (Marmeladova), Gordana Gadžić (Raskolnjikova), Enes Kišević

Iz predstave »Pijani proces«: Ivica Vidović, Lucija Šerbedžija i Ana Karić

(Svidrigajlov), Lucija Šerbedžija (Sonja), ali i mlade snage hrvatskog glumišta: Anu Vilenicu (Dunja), Gorana Bogdana (Razumihin) i Stipu Kostanića – Makarana koji je studij glume završio na beogradskoj BK Akademiji – u ulozi Raskolnjikova.

BACAČI SJENKI

Poseban dojam na festivalsku publiku, što ne predstavlja izuzetak imajući u vidu dosad osvojene nagrade na BITEF-u i sarajevskom MESS-u, ostavile su predstave u izvođenju »Bacača sjenki«, neprofitne međunarodne umjetničke i produkcijske platforme za interdisciplinarnu suradnju, stvaralaštvo te promišljanje intermedijalnih umjetnosti, osnovane 2001. godine u Zagrebu.

Prikazane predstave »Odmor od povijesti« i »Ex-pozicija« dijelovi su trilogije »Proces_grad« koja je inspirirana »Procesom« Franza Kafke i njegovim filozofskim i političkim implikacijama. Autor koncepta i redatelj je Boris Bakal, a koautori Katarina Pejović i Stanko Juzbašić.

Ukoliko ste ikada poželjeli konzumirati umjetnost u ležećem položaju »Odmor od povijesti« je prava stvar. Naime, nakon što vas i ostale posjetitelje glumci/izvođači/koautori uvedu u mračnu prostoriju i polegnu u krevet kreće »putovanje po rubu kolektivne i individualne svijesti, kroz predjele snova i smrti kao jedinih sigurnih utočišta od povijesti«. Posjetitelj povremeno biva izložen

auditivnim sadržajima: glumci mu na uho kazuju priče, u pozadini sluša različite zvukove, a sve to u njemu treba probuditi tragove osobne povijesti jer »ravnodušnost do povijesti čini ju nerelevantnom na način koji spašava relevantnost osobnog iskustva«.

Putovanje u osobne povijesti i podsvijest drugog u susretu »jedan na jedan«, uz ukidanje čula vida, ponavljaju se kao bitne značaj-

»Odmor od povijesti« Bacača sjenki

ke i u predstavi »Ex-pozicija«, s time da ovoga puta posjetitelj biva još izravnije uključen u predstavu. Odabirajući jedan od brojeva posjetitelj bira jednu od devet priča kroz koje može »proći«, i kroz koju ga vodi osobni glumac/vodič.

S poveзом na očima, posjetitelj vođen glumcem biva dio odabrane priče, i na taj se način izmješta »iz svijeta punog sukoba i opčinjenosti trivijalnostima, u svijet intime ispunjen topline, ali i opet nasilnim sukobima i preispitivanja sebe«.

Iako su sve predstave imale svoju publiku, kao zapaženije izdvojile su se »Som Faves« bugarskog koreografa i performer-a *Ive Dimcheva*, »Aptmanske priče 0.1« Laboratorije za moderno kazalište i istraživanje ponašanja iz Budimpešte, te *Ibenova »Nora«* u režiji *Harisa Pašovića* i izvedbi sarajevskog kazališta East West Theatre Company. Oni koji

su ih imali prilike vidjeti, zasigurno će pamtili i provokativne, ali neodoljivo duhovite nastupe članova skupine »Via Negativa« iz Ljubljane.

Stručna javnost, sudionici i gosti »Desiré Central Stationa« dijele sličnu ocjenu da se festival pokazao kvalitetnim, i već su ga okarakterizirali žarištem nove energije na mapi kazališnih festivala u regiji.

Također, »Desire Central Station« može se promatrati i kao uspjeh jedne nacionalno-manjinske institucije kulture-Kazališta »Dèzső Kosztolányi«, koje je nedavno obilježilo 15 godina postojanja, da se nametne kao ozbiljan čimbenik na državnoj kulturnoj sceni. A za to je, osim neizostavne financijske potpore, potrebno imati kvalitetan »proizvod« i viziju.

Davor Bašić Palković
Foto: Edvárd Molnár

»Som Faves« Ive Dimcheva

HVARSKO PUČKO KAZALIŠTE ZAVRŠILO SVOJU VOJVOĐANSKU TURNEJU

Okus bogate baštine s hrvatskog otoka

Nastupima u Subotici, prošloga je vikenda okončana vojvođanska turneja Hvarskog pučkog kazališta iz grada Hvara na istoimenom hrvatskom otoku. Tijekom devet dana, od 20. do 28. studenoga Hvarani su se u sedam mjesta predstavili dvama kazališnim ostvarenjima – »Prikazanje svetoga Lovrinca mučenika« i »Ribanje i ribarsko prigovaranje« *Petra Hektorovića*.

Živopisna drama o mučeniku svetom Lovrincu, na melodičnom starom hvarskom narječju, igrana je u prirodnom ambijentu crkava. Zapis predstave datira iz 15. stoljeća i najstariji je dramski tekst napisan na hrvatskom jeziku. Predstava

se, u režiji preminulog Hvaranina *Marina Carića*, bez većih prekida izvodi od 1970. godine, pri čemu je do sada izvedena gotovo 200 puta. Iako je dijalekt teško razumljiv gledateljima na našem podneblju, gluma, tema i kostimografija rekli su sve, pa i više od riječi.

S druge strane, s »Ribanjem i ribarskim prigovaranjem« publika je mogla zaploviti plavim Jadranom na brodiću čija jednostavna scenografija podsjeća i gotovo miriše na staru konobu. Također, i čuti hrvatski jezik na kojem je Hektorović prije 500 godina pisao.

Tajnik Hvarskoga pučkog kazališta *Milan Lakoš* kaže za HR kako je zadovoljan vojvođanskom turnejom, tijekom koje su odigrali ukupno 12 predstava. »Sve što smo naumili, učinilo smo. Prošli smo dir od Beograda, preko Zemuna, Petrovaradina, Zrenjanina, Sombora, Starog Žednika do Subotice, i igrali još jednu predstavu u Vukovaru.

Svugdje nam je bilo lijepo, ali nam je nekako u srcu posebno ostao Stari Žednik. Tamo smo doživjeli najtopliji prijam od strane publike čiji je broj premašio naša očekivanja«, kaže *Milan Lakoš*.

Inače, ova kazališna trupa s otoka Hvara već godinama obilazi zajednice Hrvata diljem svijeta – od onih u Austriji, Mađarskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Južnoj Americi, do najskorije posjećenijih vojvođanskih Hrvata.

Kaže kako će se kontakti ostvariti tijekom ove turneje u budućnosti možda ostvarivati i kroz suradnju amaterskih kazališnih trupa. »Imamo kontakte, a vidit ćemo kako će to bit moguće«, kaže na kraju razgovora *Milan Lakoš*.

D. B. P. / Z. G.

NATJEČAJ

»Rešetarački susret pjesnika« Rešetari objavljuje Natječaj za XIII. zbornik pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori. Svaki pjesnik može sudjelovati s trima pjesmama, koje trebaju biti pisane hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskog jezika kojim se govori u kraju

gdje živi pjesnik. Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o njihovoj kvaliteti. Svaki autor treba poslati svoj kratak životopis, najviše u šest rečenica (datum rođenja, adresa stanovanja, stručna sprema i posao koji sada radi, gdje i kada su do sada objavljeni radovi), najkasnije do 1. siječnja 2010.

»Rešetarački susret pjesnika« Rešetari objavljuje i Natječaj za

II. zbornik pjesama mladih hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori i mladih članova Književne sekcije »292« KLD-a »Rešetari« iz Rešetara. Autori trebaju biti mladi od 18 godina. Svaki pjesnik može sudjelovati s dvjema pjesmama, koje trebaju biti pisane hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskog jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik.

Broj objavljenih pjesama u zbirci je 50 a isključivo ovisi o njihovoj kvaliteti. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoje podatke (godinu rođenja, školu koju pohađa, adresa stanovanja), najkasnije do 15. travnja 2010.

Za oba natječaja radove slati na adresu: KLD »Rešetari«; Vladimira Nazora 30; 35403 Rešetari; Hrvatska, ili na e-mail ivan.de-villa@sb.t-com.hr

KNJIGA »VITEZOVI HRVATSKOG JEZIKA U BAČKOJ« PREDSTAVLJENA U MATICI HRVATSKOJ

Svjedočanstvo o jezičnom bogatstvu

Ovom smo knjigom dobili jedno sasvim novo, posebno vrijedno svjedočanstvo o jezičnom bogatstvu književnih djela velikog broja naših pisaca, ali su i snažan adut u obrani bačkih Bunjevaca i Šokaca od nasrtaja na njihovu pripadnost hrvatskom narodu, ocijenio je Naco Zelić

Prof. Silvana Vranić, dr. Sanja Vulić i Naco Zelić

Dr. *Sanja Vulić*, docentica na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, autorica je impozantnoga broja bibliografskih jedinica, uključujući i preko stotinu znanstvenih radova, oko dvije stotine preglednih i stručnih radova, te preko tristo radova popularno-znanstvenih sadržaja, među kojima i dviju knjiga u kojima proučava hrvatski jezik i njegovu uporabu u dijaspori: »Govor Hrvatskog Groba u Slovačkoj« i »Hrvatski tisak u dijaspori«, kao i »Gramatike gradišćanskohrvatskog jezika«. Dodamo li tome i činjenicu da je autorica i doktorirala na tvorbi imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima, s pravom se može ustvrditi kako je dr. Vulić, u prvom redu kao dijalektolog, ali i kao filolog u širem smislu posvetila najveći dio svojega znanstvenog opusa izučavanju hrvatskog jezika izvan Hrvatske.

I svojom novom knjigom »Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj« dr. Sanja Vulić se predstavlja kao vrstan poznavatelj hrvatskog jezika u dijaspori, točnije u djelima hrvatskih pisaca, ovaj put u Bačkoj, kako onih

koji su djelovali na mađarskom području, u tzv. Bajskom trokutu, tako i onih koji su živjeli i radili na srpskom državnom području.

Knjigu »Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj« izdala je NIU »Hrvatska riječ« i Matica hrvatska – Ogranak Subotica, a njeno predstavljanje održano je 30. studenoga u Zagrebu, u Palači Matice hrvatske.

NESTAJANJE GOVORA

»Knjiga je rezultat autoričinog desetljetnog zanimanja za idiome Hrvata u Bačkoj, a u svome radu je koristila dva temeljna pristupa jeziku tamošnjih Hrvata. Prvi je pristup dijalektološki, jer organski idiomi Hrvata u Bačkoj pripadaju dvjema različitim dijalektnim skupinama unutar štokavskog narječja. Drugi je pristup pisanom jeziku Hrvata u Bačkoj koji se kreće u rasponu od potpunog ili pak djelomičnog oslanjanja na organske idiome do potpunog ili djelomičnog prelaska na standardni jezik matičnog naroda«, ustvrdio je *Naco Zelić* uz napomenu kako bunjevački Hrvati u Subotici ubrzano zaboravljaju svoj materinski

govor, a već ova kratka jezična analiza potvrđuje postavku da su se u govoru Hrvata u tom gradu, u usporedbi s današnjim stanjem, pred pedesetak godina znatno više čuvala obilježja novoštokavskog ikavskog dijalekta na svim jezičnim razinama, a promjene toga tipa mogu se pratiti i u ostalim bunjevačko-hrvatskim govornim sredinama u Bačkoj.

Naco Zelić je na kraju čestitao dr. Vulić na izvršnoj knjizi i velikom trudu koji je uložila kroz provedena istraživanja te ustvrdio kako smo ovom knjigom dobili jedno sasvim novo, posebno vrijedno svjedočanstvo o jezičnom bogatstvu književnih djela velikog broja naših pisaca koji i time pridonose bogatstvu hrvatske književnosti, ali su i snažan adut u obrani bačkih Bunjevaca i Šokaca od nasrtaja na njihovu pripadnost hrvatskom narodu.

POZNAVANJE TERENA

Recenzentica knjige prof. *Silvana Vranić* sa Sveučilišta u Rijeci podsjetila je na činjenicu da autorica nije težila potpunom prikazu cjelokupne hrvatske književnosti u

Bačkoj, već sadrži opis jezičnih značajki pojedinih autora druge polovice 19. stoljeća pa nadalje iz Bajskog trokuta (*Brnja Andrina, Grge Andrina, Marka Fucina, Miše Jelića, Antuna Karagića, Marina Pejina i Ivana Petreša*), autora subotičkog suvremenog hrvatskog književnog kruga (*Lazara Franciškovića, Mirka Kopunovića, Lazara Merkovića, Milovana Mikovića, Dražena Prčića, Milivoja Prčića, Zvonka Sarića, Vojislava Sekelja, Petka Vojnića Purčara, Ante Vukova, Željke Zelić i Tomislava Žigmanova*), i predstavnika šokačke grane hrvatskih pisaca (*Ivan Andrašić i Ruža Siladev*), a kao razlog odabira jedino živućih autora dr. Vulić navodi iznimnu plodnost književnika toga kruga.

»Ovisno o građi koju analizira, autorica se kvantitativno i dubinski različito bavi fonološkim, morfološkim, najiscrpnije tvorbenim, leksičkim i semantičkim značajkama pojedinih djela, posebice kada je riječ o dijalektalnoj književnosti. Pri tome upozorava na odmake od tipičnosti mjesnih idioma. Takav pristup građi nije samo opis značajki jednog književnog djela nego ujedno i opis nekog mjesnog govora, a pretpostavlja dugogodišnje bavljenje spomenutim hrvatskim dijalektima u dijaspori i stručno poznavanje terena«, ustvrdila je prof. Vranić uz zaključak kako autorica bačku pisanu riječ tretira s punom znanstvenom zauzetošću, primjerenom istraživačkom aparaturom težeći egzatnosti i činjeničnoj točnosti, a u prikazu odgovarajućim metajezikom.

Dr. Sanja Vulić je na kraju predstavljanja knjige zahvalila svima koji su na bilo koji način pomogli da ona ugleda svjetlost dana, a poglavito *Milovanu Mikoviću*, uredniku nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice. Organizatori predstavljanja knjige »Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj« bili su Matica hrvatska i Udruga za potporu bačkim Hrvatima iz Zagreba.

Zlatko Žužić

Prevazilaženje ili prevladavanje krize?

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Glagoli *prevazići* i *prevazilaziti*, kao i glagolska imenica *prevazilaženje*, rusizmi su, točnije crkvenoslavizmi u hrvatskome jeziku, koji nam se ponekad učine nezamjenjivima u praktičnome govoru. Za njih postoji nekoliko hrvatskih zamjena, a prikladnost njihove uporabe uvjetovana je kontekstom.

Glagol *prevazići* značenjski sugerira izdizanje u prenesenom značenju, dakle, prelaženje kakve granice, izdizanje iznad strukture čega, odmicanje nekim svojim svojstvom od koga ili čega. Dakle, u značenju nadmašiti koga ili što, glagol *prevazići* možemo zamijeniti glagolima *prerasti*, *nadići* ili *nadmašiti*. Sintagma *prevazići što* zamjenjiva je izrazima *savladati*, *nadvladati*, *prerasti* ili *prevladati što*. Stoga nije dobro reći:

- Takvo sam ponašanje odavno prevazišao. Nego:

- Takvo sam ponašanje odavno prerastao.

Glagol *prevazilaziti* nesvršeni je parnjak glagola *prevazići*. I on ima mnoštvo pogodnih zamjena: *nadvladavati*, *nadilaziti*, *nadmašivati*, *prerastati* i *prevladavati*. Isto je i s glagolskom imenicom *prevazilaženje*, umjesto koje možemo uporabiti izraze: *prevladavanje*, *nadmašivanje*, *nadilaženje* ili *prerastanje*. Danas, u vremenu recesije, sve češće čujemo kako su neke zemlje uspješno *prevladale* (a ne: *prevazišle*!) svoje ekonomske poteškoće. Ostaje nam nadati se kako će se takve optimistične izjave uskoro odnositi i na nas.

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Antun Branko Šimić

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Antun Branko Šimić pjesnik je As izrazitom težnjom da zgusnutim, škrtim stihom intenzivira doživljaj svijeta. Rođen je u Drinovcima (Hercegovina) 18. rujna 1898. godine. Od 1910. pohađao je širokobriježku franjevačku gimnaziju, potom je 1913. godine nakratko boravio u Mostaru, a zatim odlazi u Vinkovce gdje je završava četvrti i peti razred gimnazije. Nakon Vinkovaca, školovanje nastavlja u Zagrebu. Dvije godine kasnije, u sedmome razredu, zbog propisa koji nisu dozvoljavali objavljivanje novina učenicima, napušta zagrebačku gimnaziju i pokreće časopis »Vijavica«. Od tada se posvećuje književnosti, objavljuje članke i pjesme u brojnim časopisima (»Grič«, »Kritika«, »Plamen«, »Hrvatska prosvjeta« i dr.), te 1919. godine pokreće časopis »Juriš«. Godine 1924., kada pokreće časopis »Književnik«, obolijeva od sušice. U nadi izlječenja putuje u Dubrovnik, no zdravstveno mu se stanje pogoršava pa se vraća u Zagreb u kojem umire 1925. godine.

U književnosti se javlja 1913.

godine »Zimskom pjesmom« (Luč) oponašajući Matoševo stvaralaštvo. U vrijeme kada pokreće »Vijavicu«, Šimić se okreće dijelom ekspresionističkom shvaćanju umjetnosti izlažući svoju poetiku u programatskim tekstovima objavljenim u »Vijavici« i »Jurišu« (Namjesto svih programa, Usamljenost duha i dr.) ulazeći tako u prijemore s književnim suvremenicima i prethodnicima. Svoj put započinje potpunim negiranjem tradicije i osporavanjem bilo kakve sveze između književnosti i stvarnosti u kojoj ona nastaje, a pod snažnim utjecajem njemačkog ekspresionizma koji je upoznao putem berlinskog časopisa »Der Sturm«. Za života je objavio jedino zbirku »Preobraženja« (1920.) u kojoj je dijelom sabrao pjesme koje su već bile objavljene u periodici. Ovom se zbirkom Šimić predstavio čitateljstvu kao izraziti avangardist, koji svoje stihove gradi na podlozi očudenja svijeta, neovisno o pravilima tradicijom utvrđenog jezičnog i formalnog ustroja stihotvorstva. Nakon smrti su mu objavljena »Sabrana djela« koja uključuju njegovo pje-

ništvo razasuto po časopisima, kao i članke posvećene likovnoj umjetnosti i književnosti.

Bio je pjesnik s izrazitom težnjom da zgusnutim, škrtim stihom intenzivira doživljaj svijeta. Volio je strogi red čuvajući se različenosti i praznine. Zahtijevao je od pisaca da odbace svu dekorativnost i otmenost: »... da bacimo iz sebe sve trope, figure, metonimije, aliteracije, asonance, sve ono što je ukus, što je retorika i ljepota, to će reći sve ono što je suvišno – i da govorimo istinu«. Književnopovijesna znanost Šimićev stih smatra »međuprostorom vezanog i slobodnog stiha« (*Slamnig*). Riječ je o osobitoj upotrebi slobodnog stiha koji je određen deseteračkom podlogom. Šimićevo prevrednovanje jezičnog ustroja očituje se u vizualnoj organizaciji stihova te u oslanjanju na osnovne izraze pjesnikovog doživljavanja svijeta, a time i u gubitku interpunkcije. Njegov interes za vizualni aspekt pjesništva očituje se u koloriranju sadržaja pjesama koje, ovisno o svojoj raznovrsnosti, pokazuje pjesnikov odnos prema prolaznosti i vječnosti. Tako

je u »Preobraženjima« raznovrsnim koloritom ilustrirana vjera u vječnost, koja u kasnijoj lirici (»Siromasi«, 1922. i dr.), intoniranoj bezbojnim, odnosno crnim i bijelim tonovima, nestaje. Šimić je pjesnik siromaha, grada i tijela koji svoje teme vidi isključivo u individualno-psihološkom značenju.

Šimić je i pjesnik ljubavi, smrti, straha i boli duše koji osjeća trajni duhovni nemir i tjeskobu, ali i svijest o ljudskoj nemoći pred ključnim životnim pitanjima. Kako je bolovao od rane mladosti, nosio je u sebi smrt te je bio svjestan njezine nazočnosti osjećajući kako ona u njemu raste te da će ga jednoga dana, uskoro, posve ispuniti. Umro je vrlo mlad, u dobi od 27 godina.

DUHOVNA OBNOVA ZA MLADE SRIJEMSKJE BISKUPIJE

Priprema za došašće

U oči prve nedjelje došašća održana je duhovna obnova za mlade pod geslom »Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova, pa mu se dodosmo pokloniti«. (Mt 2, 2b.) Na duhovnu obnovu odazvalo se četrdeset

mladih iz srijemskih župa. Voditeljice duhovne obnove bile su sestre Klanjateljice Krvi Kristove iz Zagreba i grupa animatora. Duhovna obnova održana je 28. studenoga u Pastoralnom centru župe Uzvišenja Svetog Križa u Rumi.

I. R.

ŠKOLA ANIMATORA U SONTI

Bog računa i na Tebe

Drugi susret Škole animatora u školskoj 2009./10. godini održan je u Sonti od 27. do 29. studenoga. U župnom domu okupilo se šezdesetak sljedbenika don Ivana Bosca iz Male Bosne, Subotice, Starog Žednika, Bajmoka, Kucure, Ruskog Krstura, Selenče i Sonte. Osnovnu temu »Bog poziva, čovjek se odaziva« obradio je otac Mihajlo Malacko iz Ruskog Krstura. Većina aktivnosti tijekom susreta bila je posvećena biblijskim imenima, pa su po njima davani i nazivi skupinama u koje su animatori bili podijeljeni.

I tijekom ovoga susreta mladi su veliki dio svojega slobodnoga vremena proveli u organiziranim kreativnim radionicama, po uzoru na način života i rada u negdašnjim oratorijima don Ivana Bosca. Po običaju, mladi animatori su pridonijeli nedjeljnom misnom slavlju svojim čitanjem poslanica i molitve vjernika, te pjevanjem uz pratnju svojega glazbenoga sastava.

I. A.

PREMINUO FRA IGNACIJE GAVRAN, NESTOR FRANJEVAČKE PROVINCIJE BOSNE SREBRENE

Cijeli život u odgoju i obrazovanju mladih

Franjevačka provincija Bosna Srebrena 24. studenoga ostala je bez svoga zaslužnoga člana, nestora Provincije dr. fra Ignacija Gavrana. Fra Ignacije, krsnim imenom Mijo, tijekom svoga dugog života, gotovo 96 godina, ostavio je nemjerljivo blago ne samo svojoj redovničkoj provinciji, državi Bosni i Hercegovini, nego i kulturi i civilizaciji. Bio je to pravi znanstvenik koji se dokazao na nekolicini znanstvenih područja – filozofiji, povijesti, muzejskoj djelatnosti, povijesti umjetnosti,

prevoditeljskom radu i mnogim drugim područjima te je njegova smrt veliki gubitak za Crkvu u Hrvata, ali joj je ujedno uspomena na njega i veliki ponos.

Posljednji ispraćaj fra Ignacija Gavrana na vječni počinak obavljen je 26. studenoga, i to svetom misom zadušnicom u samostanskoj crkvi sv. Bonaventure u Visokom, a pokop je obavljen u Kraljevoj Sutjesci.

Cijeli svoj život posvetio je odgoju i obrazovanju mladih. Nikada se nije potužio da mu je to teška zadaća, jer je volio mlade i znao je da samo s ljubavlju i sustavnim radom može ljudske, kršćanske i franjevačke vrednote prenositi na mlade.

Oblikovao je muzejsku - arheološku i etnografsku zbirku u Franjevačkoj gimnaziji u Visokom, obje značenjem daleko nadmašuju okvire svoje institucije.

Odbio je ponudene svjetovne počasti i odličja, a i visok položaj u svojoj zajednici. Tiho je prešao i preko vlastite dijamante mise. U svemu je pružao primjer sabrane skromnosti, velikoga rada i samodiscipline.

Studirao je teologiju, filozofiju i povijest umjetnosti kod velikih autoriteta, postigao doktorat znanosti i postao jedan od najznačajnijih intelektualaca svoje provincije i domovine. Napisao je brojne knjige, studije i članke s područja povijesti svoje zajednice, povijesti umjetnosti i filozofije. Uredio je niz povijesnih izdanja, posebno samostanskih kronika, utvrđujući golemo značenje i prisutnost franjevačke provincije Bosne Srebrene u bosanskom i europskom kontekstu.

A. Beus

BLAGDAN BEZGREŠNOG ZAČEĆA

Marija puna milosti

Bezgrešno začće Blažene Djevice Marije je katolička dogma, koja tumači da je jedinstvenom Božjom povlasticom Blažena Djevica Marija očuvana od svake mrlje istočnoga grijeha od trenutka svoga začća. Također, Marija nije bila lišena milosti posvetne, već je bila puna milosti dobivenih od Boga i živjela je život posve bez grijeha.

Prema dogmi, Marija je začeta na normalan biološki način, ali njenu dušu je stvorio Bog u vrijeme njenog začća. Blagdan Bezgrešnog Začća Blažene Djevice Marije, slavi se 8. prosinca. Utemeljio ga je papa Siksto IV. 1476. godine. Dogmu je svečano proglasio, papa Pio IX., u poslanici »Ineffabilis Deus«, 8. prosinca 1854. godine.

Katolička Crkva vjeruje da dogma ima potporu u Bibliji. Andeo Gabrijel nazvao je Mariju kao »punu milosti«, a crkveni oci nazivali su Mariju - Blaženom Djevicom. Prema katoličkoj teologiji, Marija je morala biti posve bez grijeha, da bi mogla začeti Isusa.

VJERNIČKA SE ZAJEDNICA PRIPREMA ZA BOŽIĆ

Advent – put svjetla

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Počeo je Advent. Vrijeme kada se vjernačka zajednica priprema za Božić. No, ne samo kao blagdan, nego više kao događaj jer Božić bez susreta sa živim Bogom i neće biti Božić. Stoga svjetlo za kojim čeznemo i koje označava paljenje adventske svijeće daje naslutiti da Boga susrećemo u svjetlu objave i svjetlu svojih pozitivnih stavova prema Bogu i ljudima. Poslužiti će se jednom pričom *Bruna Ferrara* u malo skraćenom obliku da nam bude jasnija poruka.

PUT SUMNJE

Bio neki kralj koji je htio odrediti nasljednika. Imao je tri sina i dao im je zadatak da mu odgovore, ali iskustvom, što je na kraju svijeta. Gideon, najstariji sin, odmah krene na put. Od rana je djetinjstva bio jako nepovjerljiv: u sve je sumnjao – i u ljude i u stvari. Stoga se, polazeći na kraj svijeta, okružio naoružanom vojnom pratnjom. Vojska se kretala sporo i oprezno, posvuda se osvrćući, pribojavajući se zasjeda sa svih strana. Jednoga je dana kolonu zaustavilo veliko stablo. Stablo reče Gideonu: Najstariji kraljev sine, uputio si se onamo gdje vlada velika studen. Moraš se opskrbiti drvima. Uzmi stoga moje sjeme, ono će ti osigurati potreban ogrjev. Tko bi mogao čekati da sjeme izraste. Bacio ga. Stoga sruši stablo, iscijepa i drvo poveže. No tek što su stablo izrezali u cjepanice, one učas nestadoše. Pred vojnicima se našla tek hrpa pepela. Okružen hrabrim vojnicima, Gideon se uputi dalje. Što je više napredovao, to je studen bivala jača. Pod njihovim se nogama zemlja ledila. Potraga je bila besmislena, jer je sve uokolo bilo bijelo, smrznuto, gotovo prozirno. Kamo god su stigli, čekao ih je led. Gideon se vrati kući i izvijesti oca: Na kraju svijeta je sama studen, pustoš i beskrajni led.

PUT STRAHA

Sljedećega je dana na put krenuo drugi sin, Beno. On je od djetinjstva bio kukavica, a najviše se boja mraka. Beno pred polazak pomisli: Idemo na kraj svijeta, ali onamo moramo stići prije mraka. U kola je upregnuo tisuću najbržih konja. Vitlajući bičem, tjerao ih je da jure brže od vjetra. Ledenom pustinjom je projurio poput munje i stigao na rub

velike provalije. Dno bezdana bilo je u gustom mraku. Odnekud je doletio albatros i šapnuo mu: Želiš li doći do svjetla, popni se na moja široka krila. Odvest ću te sigurnim putem. No plašljivi Beno nije htio ni čuti. Okrenuo je kola i ponovno potjerao konje u galop da se hitno vrati u kraljevski dvorac. Pred oca je došao s viješću: Na kraju svijeta je mračna provalija.

PUT POVJERENJA

Sljedećega je jutro došao red na Benjamina, najmlađega kraljeva sina. Uz njega nije bilo vojske ni brzih konja, krenuo je pješice, posve sam. Putovao je polako, slušao i promatrao svijet oko sebe. Kad je stigao na početak ledene pustinje, našao je hrpu pepela i sjeme što ga njegov brat bijaše odbacio. Uzeo je zrno, otkopao zemlju i pažljivo ga posadio. Nakon toga je legao i zaspao dubokim snom. Nije znao koliko je dugo spavao, no kad se probudio, stablo bijaše izraslo. Mladić je odrezao nekoliko grana, naložio vatru, ogrijavao se, a onda hrabro krenuo dalje. Nakon toga do velikoga ponora, i njega je čekao albatros. I Benjaminu je ponudio isto što je nudio njegovu bratu. Mladiću je srce jače zakucalo, ali se ipak odvaži i sjede ptici na leđa. Ptičurina ga, mašući jakim krilima, ponese u mrklu noć. Neko vrijeme nije ništa vidio, no uskoro je počelo svitati. Ptica ga je donijela pred osvijetljena vrata na kraju svijeta. Kad su se vrata otvorila, Benjamin ugleda novi dan. U njegovu svjetlu sve je bilo jasno, lijepo, veselo. Benjamin poželio da pođe u ono svjetlo, no odustade jer kralju bijaše obećao izvješće o svemu što je vidio. Zagrabio je šakom svjetlo i ponio ga sa sobom natrag. Kad se vratio u dvorac, rekao je ocu: Na kraju svijeta je svjetlo kakvo nikada do sad nisam vidio. Starac je ustao i rekao: Put sumnje vodi u pustinju, put straha u noć, a put povjerenja u svjetlo. Benjaminov put mi se sviđa, on će biti novi kralj.

Priča je naivna, ali je poruka jasna. Vrijeme u kojem živimo daje dovoljno razloga i za bojazan i za sumnju ali vrijeme prolazi. Moramo poći u tom vremenu jer je sada naš Advent. Hoćemo li donijeti šačicu svjetla ovisi o našem povjerenju. Vjerujemo li Bogu koji nam pali svjetlo ovoga Adventa.

Put sumnje vodi u pustinju, put straha u noć, a put povjerenja u svjetlo. Benjaminov put mi se sviđa, on će biti novi kralj. Priča je naivna, ali je poruka jasna. Vrijeme u kojem živimo daje dovoljno razloga i za bojazan i za sumnju ali vrijeme prolazi. Moramo poći u tom vremenu jer je sada naš Advent. Hoćemo li donijeti šačicu svjetla ovisi o našem povjerenju. Vjerujemo li Bogu koji nam pali svjetlo ovoga Adventa.

Prijedlog za nedjeljni ručak

... i još po nešto...

GLAVNO JELO – SOČNI KOMADIĆI

Potrebno: 0,5 kg svinjetine, glavica luka, 2 češnja češnjaka, ¼ l vrhnja za kuhanje 1,5 dl bijelog vina, 100 g trapista, vegeta, sol, majčina dušica, peršin

Priprema: Usitniti luk i češnjak te ih pirjati na ulju, meso narezati na sitnije komade-zalogaje, te ga isto pirjati na ulju, dodati vegetu, sol i majčinu dušicu, po okusu. Kada je meso dobilo boju, doliti vode i ostaviti da se kuha 10-15 minuta. Uliti vino i napraviti bešamel umak (pomiješati brašno i mlijeko), dodati mesu i još malo kuhati uz miješanje do željene gustoće. Uliti vrhnje za kuhanje i prokuhati još nekoliko minuta. Pri kraju kuhanja dodati naribani trapist. Služiti toplo!

Savjet: Meso možete večer prije staviti u marinadu. Pomiješati vegetu, sol i majčinu dušicu, meso usoliti, tako usoljeno meso preliti mineralnom vodom i ostaviti u zatvorenoj posudi u hladnjaku.

Prilog: Uz ovo jelo možete poslužiti kuhanu rižu i kuhano povrće (cvjetača, brokula i mahune).

DESERT – DVOBOJNE-LAKIRANE KIFLICE

Potrebno: 1 kvasac, 1,5 šalice (oko 3 dl) mlijeka, 1 šalice ulja, 2 jušne žlice šećera, 1 jušna žlica soli, 700 g oštrog brašna i 2 jušne žlice kakaa.

Za sirup: 200 g šećera, 1 vanilin šećer i 4 dl vode.

Priprema:

U veću posudu staviti kvasac, toplo mlijeko, šećer, sol, ulje i brašno, sve umijesiti.

Dobiveno tijesto podijeliti na dva dijela.

U jedan dio staviti kakao i dobro umijesiti, drugi dio ostaviti kakav jest.

Oba dijela tijesta podijeliti na još po 8 dijelova, tako da se

dobije 8 bijelih i 8 tamnih loptica. Staviti tijesto da odstoji oko 30 minuta. Razvaljati prvo bijelo tijesto, zatim na njega staviti braon tijesto, krug izrezati na 8 jednakih trokuta i praviti kiflice. Staviti ih peći.

Sirup – skuhati šećer, vanilin šećer i vodu da proključa.

Kada su kiflice pečene, vaditi ih i umakati u slatki sirup (koji je također vruć) i slagati na tanjur. Kiflice su mekane i sočne, te ih služite prohladene.

Darivanje i darovi

Vrijeme blagdana i darivanja je pred nama. Što odabrati i što pokloniti svojim najbližima, a da to bude zanimljivo, a ujedno i da se uklapi u naš blagdanski proračun? Kako bi ispunilo svoj smisao, darivanje mora predstavljati istinski užitek ne samo za onoga tko prima dar, nego i za onoga tko daruje.

Međusobno darivanje odavno je prisutno u razdoblju došašća. Počinje za Sv. Nikolu, pa su u našim krajevima tu Materice i Oce, zatim Božić i Nova godina. Razmjena darova simbolizira neprekidnu povezanost, raduje nas, ispunjava zadovoljstvom i još više zbližava. Darivanje je nedjeljivo od božićnih blagdana i Nove godine, a međusobna razmjena darova u tom razdoblju od pamtivijeka simbolizira neprekidnu povezanost među ljudima te priziva obilje i blagoslov.

U europskoj tradiciji međusobno darivanje potječe još iz rimskog doba u kojem su darivane grančice ukrašene jabukom ili pozlaćenim orasima. Uz posebno naglašeno darivanje djeci te pripadnicima nižih od viših staleža, etnografska tradicija bilježi i običaj darivanja životinjama i vodi, kao simbolima života. I u suvremeno doba darivanje ima važnu ulogu u vrijeme Božića i Nove godine.

No, kada govorimo o blagdanima i darovima, važno je napomenuti kako to ne moraju i ne trebaju biti skupocjeni darovi. Kod darivanja je važnija želja nekoga obradovati i razveseliti ga, pokazati mu kako nam nešto znači i da ga nismo zaboravili. A sve to se može postići i zanimljivim sitnicama, koje ne koštaju puno. Danas nije lako snaći se u obilju svega i svačega te odabrati prikladan dar za nekoga tko već sve ima. Dobro je pri izboru imati na umu neka od pravila darivanja.

Zato na vrijeme sastavite popis osoba i darova kojima ih kanite obradovati. Ako niste sigurni što netko želi, nemojte se ustručavati pitati.

Dobro je znati kako je pravi dar onaj koji osobi kojoj ga darujemo nije prijeko potreban, ali kojeg se, kada ga dobije, ne bi više odrekla ni za što na svijetu.

Unatoč uvriježenu mišljenju, knjige i CD-i nemaštoviti su darovi samo za one koji će ih odmah odložiti na policu i zaboraviti. Pravi će obožavatelji u čarima tih darova itekako uživati. Knjige, naravno, baš kao i parfeme, kupujte isključivo osobama

koje dobro poznajete i u čiji ste ukus apsolutno sigurni. Jednako tako, darivanje poklon-bonova ili preplata na magazine, kazališne predstave ili koncerte ne predstavljaju čin očajnika koji nije u stanju odabrati dar, osobito ako ih upakirate na vrlo maštovit način ili priložite kutiji s čokoladnim slasticama, božićnoj zvijezdi ili kakvoj drugoj sitnici.

No, u euforiji potrage za prvim darovima nemojte nipošto zaboraviti na ambalažu. U odabiru ukrasnih papira, vrećica, vrpce i papirića za imena i prigodne poruke budite što maštovitiji. Nemojte da svi vaši darovi izvana sliče kao jaje jajetu. Omot podjednako kao i poklon uskladite s osobinama osobe kojoj je namijenjen.

Ne smijete zaboraviti niti možda i najvažnije pravilo darovanja, ono da se dar mora uskladiti s osobinama ličnosti onoga kome se daruje.

POZORNOST PRI IZBORU DAROVA ZA DJECU

Iako je kupovanje za djecu najveći užitek, jer nitko se tako ne veseli darovima, i najmanji je propust dovoljan da odmatanje darova umjesto s veseljem i smijehom završi s tugom i suzama. Da se to ne bi dogodilo, priorite- te na uvijek podugačkom popisu njihovih želja odredite isključivo u dogovoru s djetetom (napišite pismo sv. Nikoli, Malom Isusu ili Djedu Božićnjaku i na taj način saznajte njihove želje).

Nadalje, potrudite se da se djetetovi snovi o skupim elektroničkim igrama s TV-reklama rasprše mnogo prije Badnjaka. Bez obzira na to vjeruju li još uvijek u sv. Nikolu, Malog Isusa ili Djeda Božićnjaka, djeci

OBIČAJE TREBA SAČUVATI OD ZABORAVA

Izrada božićnjaka

U okviru božićne radionice, koja se organizira u župnom uredu Isusova Uskrsnuća u Subotici, održana je radionica namijenjena mamama. Žene koje su inače aktivne na ovoj župi, koje rado pomažu časnoj sestri *Marijani Đukić* oko organiziranja događaja tije-

Božićnjak izradila: Đurđica Tikvički

Na božićnjaku se nalazi Sveta obitelj, dakle Marija, Josip i mali Isus, kao i magarac i vol, janjci, prašćići, kokoši, pastiri – sve ono što simbolizira Isusovo rođenje, a ujedno i životinje koje su se nalazile na salašima. Jedina životinja koja se ne nalazi na božićnjaku jest konj, zbog svoje oholosti. Božićnjak su započele praviti naše majke i bake koje su željele imati mali betlehem na svome stolu. Ovaj običaj je prerastao u tradiciju, te je postao prepoznatljiv za naše krajeve.

Božićne radionice na ovoj župi se i dalje nastavljaju izradom božićnih ukrasa, gdje će skupa s časnom sestrom *Marijanom* raditi i roditelji i djeca, a njihova će se djela moći vidjeti na božićnom vašaru koji će biti 14. prosinca.

treba objasniti zbog čega takve želje ni u kojem slučaju ne mogu biti ispunjene.

Osim toga, djeca će se zasigurno više radovati dobiju li nekoliko pomno odabranih manjih i jeftinijih igračaka nego samo jednu veću i skuplju. U tom slučaju najbolje je odlučiti se za tri manje igračke. Jednu za maženje i čuvanje, lutku ili medvjedića, drugu za građenje

i stvaranje, kocke za slaganje ili plastelin, i treću za pokazivanje i dokazivanje, šareni ručni sat ili tricikl.

Obogatite li poklon-paket ili vrećicu još nekolicinom sitnica, poput šarenih bombona i balona, iznenađenju i veselju neće biti kraja. Potrudite se da se ispod božićnog drvca uvijek nađe i poko- ja starinska igračka, drvene kocke

ili *kaleidoskop* te neka od društvenih igara, kojima se u vrijeme blagdana može zabavljati cijela obitelj.

Ako baš ne morate, za Božić djeci nemojte poklanjati elektroničke i kompjutorske igre i videokazete. Izbjegavajte opasne igračke kojima dijete može nauditi sebi i drugima, kao i sve one koje stimuliraju bilo kakvo nasilje.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Vrijeme iščekivanja i radosti

Drugi mali i veliki prijatelji, vjerujem kako željno iščekujete vikend koji je pred nama. No, već je danas, 4 prosinca, blagdan Svete Barbare kojim počinju darivanja i čestitanja. Vrijeme koje je pred nama ispunjeno je blagdanima, veseljem, darovima i zajedništvom. Uživajte u njima.

SVETA BARBARA

Kršćanska svetica, djevica i mučenica sveta *Barbara* ujedno je i zaštitnica rudara, jedna od 14 svetaca pomoćnika u nevoljama. Prema legendi, bila je kćerka *Dioskorusa*, bogatog trgovca iz

Male Azije. Bila je lijepa, inteligentna i jednostavna. Otac ju je htio udati za bogatog prosca. Kako je bila lijepa, čuvao ju je kao dragulj i prije nego je otišao na dulje putovanje, zatvorio ju je u toranj s dva prozora. Kad se vratio, našao je na tornju probijen treći prozor, a na pragu njemu mrski znak križa. Barbara mu je hrabro priznala kako je ona dala učiniti oboje: tri prozora, da je podsjećaju na tajnu Presvetog Trojstva, a križ, da je podsjeća na otkupljenje.

Tajno je prešla na kršćanstvo. Otac, koji je bio tvrdi poganin, pobjesnio je od gnjeva kada ga je htjela obratiti na kršćanstvo i htio

ju je ubiti. Uspjela je na čudesan način pobjeći u planine i skrivala se tamo dok je nije odao jedan pastir. Zatočili su je i mučili, no rane su joj svaki puta čudesno zacjeljivale. Osudili su je na smrt. Po nalogu suda, njen otac osobno joj je odrubio glavu. Ubrzo nakon toga pogodila ga je munja i umro je. Njene relikvije nalaze se u crkvi sv. Vladimira u Kijevu u Ukrajini. Popularna je u Rusiji. Po njoj je nazvan grad Santa Barbara u Kaliforniji. Njezin blagdan slavimo 4. prosinca. Svim osobama koje nose ime ove svete želimo sretan imendan.

Izrada božićnih čestitki

Od predloženih motiva izaberi za tebe najljepše, izreži ih ili kopiraj (može i indigom), oboji, zalijepi i pretvori u prekrasne božićne čestitke!

Za vrijeme došašća ljudi odavna jedni drugima šalju čestitke s najljepšim željama za Božić i Novu godinu. U današnje vrijeme su najčešće čestitke putem *e-mail-a* i SMS čestitke, koje su praktične i ne zahtijevaju puno vremena, ali pokušaj ove godine uraditi nešto drugačije. Izradi svoje čestitke, te ih pošalji prijateljima na starinski način, poštom. Čestitke koje će donijeti poštar razveseliti će mnoge.

Dakle, najprije sastavi popis i ispiši adrese onih koje želiš obradovati, a potom kreni na posao. Nabavi papir za čestitke, omotnice, bojice, flomastere, ljepljivo i škare. Izaberi motive koji ti se najviše sviđaju te ih napravi, ne štedeći svoju maštu, trud i vrijeme. Odabrani motiv možeš ukrasiti svjetlucavim gel flomasterima ili ukrasnim ljepljivom, te ga zalijepiti na izrezani hamer papir u boji. Upotrijebi maštu i razveseli svoje prijatelje.

Nakon što izradiš dovoljno čestitaka, prihvati se jednako važnog posla – pisanja poruka i adresa. Predlažemo ti da za pisanje izabereš kemijske u tipičnim božićnim bojama, zelenoj ili zlatnoj, te da pišeš pisanim slovima, čitko i uredno. Pri pisanju želja za Božić i novu godinu izbjegavaj uobičajene stereotipne rečenice. Naprotiv, budi kreativan i originalan te poruku u potpunosti prilagodi osobi kojoj pišeš. Potom ih posloži u omotnice vodeći računa da one budu u boji koja prevladava na čestitkama, ali i pogodne da na njima adresa napisana štampanim slovima bude jasno istaknuta. Ako želiš, pridruži se obilježavanju međunarodnog dana pisanja božićnih čestitki, odnesi ih na poštu baš toga dana, 9. prosinca, a ako ti treba više vremena, svakako ih, kako to nalažu pravila lijepog ponašanja, pošalji najmanje desetak dana prije Božića.

Hrckova pozivnica

KREATIVNE RADIONICE

Gradska knjižnica u Subotici organizira božićno-novogodišnje radionice, koje će se održati 12. prosinca, u subotu, od 9 i 11 sati. Svi zainteresirani se mogu prijaviti putem telefona 024/ 553 – 115 ili osobno na Dječjem odjelu Gradske knjižnice. Kako bi sudjelovali na ovim radionicama trebate ponijeti 100 dinara, dobru volju i kreativnost. Svi ste pozvani!

DOČEK SV. NIKOLE

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« i ove godine organizira doček sv. Nikole, koji će se održati u dvorani Centra u nedjelju, 6. prosinca. Ovim povodom pozvani ste doći na program koji će biti primjeren djeci. Početak je u 17 sati, a cijena ulaznice (bon za paketić), iznosi 200 dinara.

BLAGDANI KOJI NAS OČEKUJU

- 4. prosinca – Sv. Barbara
- 6. prosinca – Sv. Nikola
- 8. prosinca – Bezgrešno začće
- 13. prosinca – Materice, Lucija, Jasna
- 20. prosinca – Oce
- 24. prosinca – Badnjak
- 25. prosinca – Božić
- 26. prosinca – Sv. Stjepan, Krunoslav
- 27. prosinca – Sveta Obitelj, Ivan apostol
- 28. prosinca – Nevina dječica, Mladen, Nevenka
- 29. prosinca – Toma
- 30. prosinca – Trpimir
- 31. prosinca – Silvestrovo

SVETI NIKOLA

Ukoliko želite nešto saznati o sv. Nikoli, možete pročitati ovaj igrokaz, ili ga možete »odglumiti« u svojoj obitelji. Podijelite uloge i zamolite roditelje da vam se i oni pridruže.

Večer uoči dolaska svetog Nikole

Poslije napornog dana, u obiteljskoj je kući mir i tišina, svatko radi svoj posao, a ujedno svi razmišljaju o sutrašnjem blagdanu. Dunja radi domaću zadaću, Lucija se igra lutkama, a mama posprema kuću i ujedno razmišlja na koji način objasniti djeci što ih sutra očekuje. Svima se po glavi mota blagdan Sv. Nikole. Mama se prisjeća kako je izgledala večer uoči 6. prosinca, kako je to bilo kad je ona bila dijete.

Mama: Djeco dođite, želim vam nešto reći. (Marijan zatvara svoju bilježnicu, a Lucija dolazi s lutkom u ruci).

Mama: Želim vam nešto ispričati.

Marijan: Mama, moji prijatelji u školi danas cijeli dan pričaju o dolasku svetog Nikole, a i učiteljica nam je o tome govorila.

Mama: Da, upravo o tome vam želim i ja pričati.

Marijan: Kad dolazi sveti Nikola, tko je on i zašto nam dijeli darove?

Mama: Čekaj, evo idemo redom. Sveti Nikola je rođen u Patari u Maloj Aziji još u 3. stoljeću, a to je bilo jako, jako davno. Njegovi roditelji su mu dali ime po njegovom stricu, koji je bio biskup u Miri. Nažalost, njegovi roditelji su brzo umrli i Nikola je ostao sam. Želio je postati svećenik.

Marijan: Ja sam čuo da je i on bio biskup.

Mama: Dobro si čuo. Da bi postao biskup, prvo moraš biti svećenik. A Nikola je bio svećenik, koji je širio ljubav i dobrotu. Sve što je imao dijelio je i darivao siromasima. Nakon nekoliko godina je postao biskup. Od tada je noću molio, a danju pomagao potrebnima. Stalno je postio i molio.

On je zaštitnik djece, mornara, siromaha, djevojaka, studenata, farmaceuta, pekara, ribara, zatvorenika, trgovaca, putnika, otoka Sicilije, sveučilišta i mnogih gradova širom svijeta.

Marijan: Dobro mama, sve mi je to jasno, ali zašto nam on donosi darove?

Mama: Pa čekaj da vidimo hoćeš li ti dobiti neki dar.

Marijan: Ali uvijek sam dobar, i u školi i kod kuće, a sad redovito idem i na zornice.

Lucija: I ja sam bila dobra.

Mama: Ako ste bili baš tako dobri kao što kažete onda će vam sveti Nikola sigurno nešto donijeti.

Marijan: Joj, ja jedva čekam!

Mama: Evo poslušajte još samo dio iz života svetog Nikole. U blizini roditeljske kuće sv. Nikole živio je čovjek koji je izgubio carsku službu i sav imetak. Imao je tri kćeri, koje su su trebale udati, ali ih otac nije mogao pripremiti za udaju. Nesretni otac odlučio je trgovati ljepotom i mladošću svojih kćeri, da tako zaradi. One su se pomolile Bogu, da ih izbavi od toga zla i spasi njihovu čast i poštenje. Sv. Nikola je nekako doznao za tu odluku nesavjesnog oca, te je uzeo vrećicu, napunio je zlatnicima, umotao je u platno i tiho se prišuljao noću do njihove kuće i ubacio im zlatnike kroz prozor. Kada se ujutro probudio, otac se iznenadio i u čudu gledao odakle toliki novac. Vidjevši da ima dosta novca, uda jednu kćer. Sveti Nikola je to ponovio i s drugom djevojkom, drugu večer. Tako se udala i druga kćer. Otac nije mogao izdržati, a da ne sazna

tko je taj dobročinitelj, te je pomislio kako će on možda donijeti zlatnike i za treću djevojku. Nekoliko noći otac je čekao dobročinitelja. I doista, baš kad sv. Nikola ubaci svoj dar i za najmlađu kćer, skoči otac, stigne neznanca i prepozna u njemu Nikolu. Unatoč obećanju da će šutjeti, sretni otac je razglasio po cijelom mjestu radosnu vijest.

Marijan: A odakle svetom Nikoli zlatnici?

Mama: Njegovi roditelji su bili bogati i ostavili su mu veliko bogatstvo, no, Nikola ga nije potrošio za sebe, nije imao velike kuće, aute, nego je sve dijelio siromasima i dobroj djeci.

Marijan: Hoće li i kod nas doći kad mi budemo spavali?

Mama: Vjerojatno, sveti Nikola darove raznosi kad padne mrak, jer on je skroman i ne želi da ga svi hvale za njegova dobra djela, njemu je dosta da to vidi Bog. Zato i vi kad uradite nešto dobro, ne trebate odmah svima

javljati da ste pospremili igračke ili išli na zornice, dosta je da to vidi Bog, jer će on to i nagraditi.

Marijan: No dobro, sad smo čuli sve o svetom Nikoli, ali kad će on doći?

Mama: Marijane, ti si baš nestrpljiv. Jeste li očistiti svoje čizmice?

Marijan: Uh. Još jučer.

Lucija: I ja sam očistila moje, vidi.

Mama: Odlično, možete ih staviti u prozor, pa večeras možda sveti Nikola i svrati do nas.

Marijan: Možda, ma sigurno će doći, samo da ne povede i krampus.

Mama: Pa, to ćemo vidjeti, koliko se ja sjećam, bilo je tu i neposlušne djece i odgovaranja i svađanja...

Marijan: Ali mi smo se popravili.

Mama: Vidjet ćemo.

Marijan: A zašto uopće dolazi krampus.

Mama: Au, Marijane, tebi krampus baš ne da mira. On dolazi kod djece koja su jako zločesta. Ustvari, krampus je samo zlo. Sveti Nikola nikada ne dozvoli da krampus dira ili se približi

dobroj djeci. Krampus želi da djeca budu neposlušna, da se odgovaraju starijima, da ne slušaju mamu i tatu, odgojiteljice i učiteljice. A ako ti kažeš krampusu ne, ili ako kažeš »Doviđenja krampuse, ja želim biti dobar«, onda on neće nikada doći.

Marijan: Pa ja želim biti dobar.

Mama: Eto, onda smo riješili problem i hajde stavite čizmice u prozor. (stavljaju čizmice u prozor)

Marijan: Mama, nešto sam čuo, netko zvon.

Mama: Ja ne čujem ništa, to se tebi samo učinilo.

Tišina

Sveti Nikola: Kuc, kuc, hvaljen Isus, ima li ovdje dobre djece?

Tajac

Mama: Ima, ima, ajte sveti Nikola, udite. Otkud vas?

Sveti Nikola: Prolazio sam ovuda i čuo da govorite o meni, pa sam odlučio svratiti i vidjeti ima li tu zaista dobre djece. Vidim čizmice ste već očistiti i pripremili.

Marijan: (uplašeno) Jesmo, još jučer.

Sveti Nikola: Marijane, vidio sam da ideš na zornice i da redovito ministriraš u crkvi, to je lijepo od tebe.

Marijan: Da

Sveti Nikola: Lucija vidim i ti si dobra u vrtiću i kod kuće, lijepo se igraš. A ja tu vidim i neku drugu djecu, jesu li to tvoji prijatelji iz vrtića.

Lucija: Jesu.

Mama: Da, sveti Nikola, tu su i djeca iz našeg vrtića »Marija Petković«.

(pisano za potrebe dječjeg vrtića
»Marija Petković«)

Manuel Radić

Današnja priča o fotografiji ne pripada povijesti nego sadašnjosti, ali je svojom tematikom na određeni način vrlo povezana s prošlošću. *Manuel Radić*, 45-godišnji Australac zaposlen u sektoru industrije pri australskoj vladi, boravio je tijekom svog godišnjeg odmora u Hrvatskoj, upoznavajući svoje korijene i zemlju svoga oca *Gina*, koji se iz istarskog mjesta Radići prije puno godina zaputio u »bijeli svijet«.

»Moj je otac u potrazi za poslom stigao u Australiju u grad Wollagong, i upoznao moju mater koja je skupa sa svojim njemačkim roditeljima također došla živjeti preko oceana. Ja sam njihovo najstarije dijete, a imam i godinu dana mlađeg brata i osam godina mlađu sestru«, započeo je priču Manuel.

AUSTRALIJA

Po dolasku u novi svijet njegov otac Gino se jedno vrijeme vrlo uspješno bavio nogometom, a nakon sportske karijere zaposlio se u velikoj čeličani. U međuvremenu je zasnovao obitelj, a u hrvatsko-njemačkom braku na engleskom govornom području nije bilo baš previše prostora za komunikaciju na hrvatskom jeziku.

»Otac je s materom uvijek govorio isključivo engleski, pa je to nastavio i sa mnom, te nisam imao

nikakvih dodira s hrvatskim jezikom. S druge strane, s obzirom da su mi djed i baka s materine strane bili u neposrednoj blizini i čuvali me često, vrlo brzo sam naučio njemački jezik. Nažalost, svog hrvatskog djeda i baku nikad nisam uspio upoznati jer su preminuli godinama prije mog prvog posjeta Hrvatskoj. Hrvatska zajednica nije baš previše zastupljena u mom gradu, za razliku od ostalog dijela Australije gdje je vrlo brojna, pa je i to jedan od razloga mog slabog hrvatskog«, pojašnjava Manuel.

HRVATSKA

»Moj otac ima sestru koja živi u Hrvatskoj, a njezino dvoje djece *Marijan* i *Nataša* su moji prvi rođa-

ci i najbliža obiteljska poveznica s domovinom moga oca, a upoznao sam ih kada sam prvi put posjetio Hrvatsku 2001. godine. Prije toga nisam puno znao o zemlji svojih predaka i današnjih rođaka, uglavnom samo opće činjenice da je to poljoprivredna zemlja koja jednim svojim dijelom izlazi na Jadransko more. Bio sam ugodno iznenađen kada sam posjetio Radiće, rodno mjesto moga oca koje se nalazi u općini Sveti Lovreč u Istri, 12 kilometara od grada Poreča. Ujedno sam bio i emotivno ganut kada sam obišao grob moga djeda i bake koji su tamo pokopani. U kontaktu s hrvatskim rođacima naučio sam i nekoliko osnovnih hrvatskih riječi i pozdrava poput: dobar dan, laku noć, kako si, hvala puno i drugo,

te sam tako polagano počeo osjećati dio svojih korijena. Od tada do danas sam se već četiri puta »vraćao« u Hrvatsku i sada je to već jedno posebno osjećanje svaki put kada ponovno dođem. Primjerice, sada već osjećam potrebu navijati i za Hrvatsku kada je u pitanju neki sportski događaj koji imam prilike vidjeti na televiziji. Opet, i gastronomija je odigrala svoju ulogu i volim pojesti neke od specijaliteta hrvatske kuhinje, ali sada sa drugim »osjećajem«. Također, kada smo u Hrvatskoj često kupujemo tradicionalni domaći istarski sir, rakiju – grapu i ostale proizvode domaće radinosti, a posljednji put kada smo bili uživali smo jesti svježe voće, ubrano s grana voćaka, što u Australiji baš nemamo prilike činiti. Nažalost, nismo u prilici dolaziti baš svake godine u Hrvatsku, jer je to veliki put i uvijek moramo neka-ko isplanirati i ostali dio odmora u trajanju od nekoliko tjedana, ali ćemo nastojati dolaziti kad god je to moguće«, naglasio je Manuel Radić na koncu priče o sebi, kao glavnom liku s fotografije.

TENIS

Manuel Radić je i izvrstan tenisač, pa je dolazak u domovinu svojih predaka iskoristio i za nastup na velikom međunarodnom seniorskom turniru u Poreču, na kojemu je uspio izboriti plasman u finale.

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

Izložba sitnih životinja Subotica

4. prosinca 2009.

U NEKOLIKO REDAKA

Ta divna stvorenja

Čudesan je svijet životinja. Bilo kopnenih, vodenih, ili onih koje veći dio života provedu u zraku. Od svojih najranijih početaka čovjek je u neposrednom životinjskom okruženju i temeljem toga, kroz vrijeme, uspio je određene vrste i pripitomiti. Nažalost, za sve milenije svoga postojanja sam se još uvijek nije uspio pripitomiti do kraja...

FOTO KUTAK

RECIKLAŽA

KVIZ

Dinastija

Koje godine se počela prikazivati Dinastija, jedna od najpopularnijih sapunica svih vremena i do koje godine je potrajala?
Tko je napisao ovu američku TV seriju?
Kako se zvala obitelj u glavnoj ulozi, a kako likovi koji su nosili cijeli serijal?
Tko je glumio najzločestiji lik i kako se zvala zla zavodnica?
U kojem američkom gradu je živjela glavna obitelj?
Tko se jedini pojavio u svih 220 epizoda serijala?

Glumac John Forsythe (Blake Carrington).
Denver (Colorado).
Joan Collins je utjelovila lik Alexis, prvu Blakeovu ženu.
Carrington: Blake, Krystle, Steven, Fallon, Adam.
Richard i Ester Shapiro.
1981. – 1989. godine

VICEVI

Kupila djevojka telefon, podigla slušalicu i upitala?

- Tko je najljepša djevojka na svijetu?
- A iz slušalice uslijedi odgovor:
- Ti, ti, ti...

Iskreno priznanje

Ujutro ne jedem jer mislim na tebe,
u podne ne jedem jer mislim na tebe,
 navečer ne jedem jer mislim na tebe,
po noći ne spavam jer sam gladan!

Bolje biti:
Bolje biti malo glup, nego malo pametan!
Bolje biti mrtav pijan, nego mrtav trijezan!

HRVANJE

Spartak treći

SUBOTICA – Porazom od zrenjaninskog Proletera (2-5), hrvači Spartaka propustili su šansu za prolazak u veliko finale doigravanja i na koncu su se morali zadovoljiti trećim mjestom nakon pobjede protiv Radničkog iz Kragujevca (5-2). Novi prvak Srbije je Partizan koji je u finalnom susretu bio bolji od Proletera (4-3).

»Treće mjesto u doigravanju za Spartak predstavlja neuspjeh, jer ukoliko ne hrvamo u finalu onda to i nije Spartak. Imali smo tri kiksa u trima borbama koje su odlučile pobjednika u polufinalnom duelu protiv Proletera i zaslužen smo izgubili«, rekao je trener Spartaka *Sreten Damjanović*.

Somborke osvojile naslov

SUBOTICA – Kao uvretira finalnog doigravanja prvenstva Srbije u hrvanju, održan je i finalni turnir prvenstva Srbije u hrvanju za žene. Naslov prvakinja Srbije osvojile su hrvačice Radničkog iz Sombora, a jedna od novih prvačkinja države u ovom do sada pretežito muškom sportu je i *Marija Baljkas*, inače dugogodišnja džudašica koja se uspješno oprobala u još jednom boričkom sportu.

»Ovo je mala novina u mojoj sportskoj karijeri, nakon gotovo 15 godina bavljenja džudom

odlučila sam natjecateljski se oprobati i u hrvanju. Inače, prije treninga džuda redovito smo prakticirale i hrvanje, koje i nije toliko velika novina za mene. Džudo je naravno i dalje na prvom mjestu, dok će mi hrvanje predstavljati jedan lijep hobi s kojim se mislim nastaviti baviti i dalje. U pitanju je posve drugačiji sport u odnosu na džudo, i za djevojke je znatno teži, ali mi se upravo zbog toga i sviđa, kao i ostali boričkom sportovi uz koje sam vezana veliki dio svoga života.«

HOKEJ

Pobjeda i poraz

SUBOTICA – U prva dva susreta novog hokejaškog prvenstva Srbije, hokejaši Spartaka zabilježili su na svom ledu polovičan uspjeh. Na otvorenju sezone pobijedili su Crvenu zvezdu (3-0), ali su protiv Vojvodine

uvjerljivo svladani s 1-8. U petak, 4. prosinca, Spartak gostuje kod Crvene zvezde u Beogradu.

ODBOJKA

»Golubice« uspješno startale

SUBOTICA – Pobjedom protiv austrijske ekipe Hawo Dornbirn (3-1), odbojkašice ŽOK Spartaka započele su europski nastup u Capital Challenge Cupu, nadmetanju u organizaciji CEV-a. Odličnom igrom u prva dva seta (25-15, 25-18) Subotičanke su pokazale evidentnu kvalitetu naspram rivalke iz Austrije, ali su u trećem zastale i omogućile gošćama osvajanje seta (19-25). Ipak, u nastavku četvrtog seta ponovno su zaigrale na višoj razini i uvjerljivo pobijedile (25-16). Susret je igran na glavnom terenu gradske Dvorane sportova, a pokraj oko 1500 navijača, na tribinama su se našli i nogometaši Spartak Zlatibor vode koji su došli bodriti igračice iz svog sportskog društva.

Optimal Tours

-Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
 -20 putničkih mjesta
 -49 putničkih mjesta
 -56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/608886
 mob: 065/66 26 144
 069/60 0 886

Banatska 20, 24000 Subotica, 24413 Fide

»Izuzev trećeg seta, zadovoljan sam igrom ekipe i mislim da ćemo pobijediti i u uzvratu koji se igra za tjedan dana u Austriji«, kratko je rekao trener Spartaka *Saša Nedeljković* na pressici nakon susreta.

PLIVANJE

Dva zlata i jedna bronca

KRANJ – Mladi plivači subotičkog Spartaka zabilježili su lijep rezultat na jakom međunarodnom plivačkom mitingu »Spela in Vesna«, održanom prošlog vikenda u Kranju (Slovenija). Najuspješniji natjecatelj bio je *Bojan Rašković* (prvi na 50m i 100m slobodno), dok je *Marko Žužić* bio treći na 100m prsno. *Milica Šoštarec*, *Darko Mamužić* i *Miklos Iles* ostvarili su plasman na šesto mjesto u svojim disciplinama.

STOLNI TENIS

Sigurna pobjeda

ZRENJANIN – Stolnotenisači Spartaka svladali su na gostovanju ekipu Stenesa (6-0) i nakon 7 odigranih kola u Super ligi zauzimaju treće mjesto s 14 osvojenih bodova. U sljedećem 8. kolu, u subotu 5. prosinca s početkom u 17 sati u dvorani škole »Žarko Zrenjanin«, Spartak dočekuje ekipu Vršca.

Memorijal »Mesaroš Tibor«

BAČKA TOPOLA – Prošle subote održan je tradicionalni, 20. po redu, stolnoteniski memorijalni turnir »Mesaroš Tibor« na kojemu su nastupili pioniri natječući se u četirima uzrasnim kategorijama. Mladi stolnotenisač Spartaka *Aleksandar Stančević* pobijedio je u kategoriji igrača do 15 godina, svladavši domaćeg igrača *Kristijana Červika* s 3-1. Sutradan, u nedjelju 29. studenoga, održan je i veteranski turnir u sklopu ovoga memorijala, a subotički senior *Branko Brstina* osvojio je zlatnu medalju u muškom paru (sa *Svetomirom Jovanovićem* iz Valjeva) i srebrnu u muškom singlu.

NOGOMET

Remi na gostovanju

GORNJI MILANOVAC – Na gostovanju kod momčadi Metalca u Gornjem Milanovcu, nogometaši Spartak ZV odigrali su neriješeno (0-0) u 13. kolu Super lige Srbije. S 20 osvojenih bodova, »Spartakovci« zauzi-

maju visoko peto mjesto na ligaškoj tablici, a sljedeći prvenstveni susret igraju u subotu, 5. prosinca, na svom terenu protiv ekipe Smedereva.

KOŠARKA

Nastavljen niz pobjeda

VETERNIK – Još jednu pobjedu upisali su košarkaši Spartaka u natjecanju Srpske lige, svladavši na gostovanju momčad Veternika (86-73). Susret je odlučila treća četvrtina u kojoj je lider prvenstva napravio seriju 14-0, osigurao novu ligašku pobjedu i nastavio niz nepobjedivosti.

Uvjerljivi poraz

VRŠAC – Košarkašice Spartaka uvjerljivo su poražene protiv Hemofarma (61-96) na gostovanju u Vršcu. Unatoč porazu, »Golubice« su zadržale osmu poziciju na ligaškoj tablici, ali ih u sljedećem 9. kolu u subotu, 5. prosinca, čeka težak domaći susret protiv Crvene zvezde iz Beograda.

RUKOMET

Neriješeno u Žabljku

ŽABALJ – U malom derbiju Druge lige Srbije rukometaši Spartak Vojputa odigrali su neriješeno (29-29) protiv domaće momčadi ŽSK iz Žabljka i s 21 bodom zauzimaju drugo mjesto. U sljedećem kolu, u nedjelju od 19 sati u Dvorani sportova, u velikom derbiju dočekuju prvoplasiranu momčad Radničkog iz Novog Sada.

Na temelju člana 25 i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04 i 36/09), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Gradske uprave Subotica, Trg slobode br.1

OBJAVLJUJE

OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU KOJIM JE UTVRĐENO DA NIJE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Na zahtjev nositelja projekta »EKO FLOR –NORD TRADE« DOO Palić, Barska br.34 Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša sprovela je postupak odlučivanja o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš postojećeg objekta za : TRETMAN OTPADA KOJI NIJE OPASAN, a u kome će se obavljati sakupljanje, razvrstavanje i privremeno skladištenje papira, kartona i polietilena.

Sadržaj odluke i mjere

U sprovedenom postupku doneseno je rješenje da za predmetni postojeći objekt nije potrebna procjena utjecaja na životni okoliš, ali su naložene mjere zaštite životnog okoliša i to:

- 1.da se sakupljanje, razvrstavanje i privremeno skladištenje radi u odgovarajućem zatvorenom prostoru,
- 2.da posude i vozila tijekom transporta budu osigurane od rasipanja prikupljenog materijala,
- 3.da se u skladu s Odlukom o mjerama za zaštitu od buke (»Sl. list općine Subotica« br.13/96 i 31/2002) osigura takvo organizacijsko tehničko rješenje da maksimalno dopušteni nivo buke za predmetni prostor ne prelazi 50 dBA danju i 40 dBA noću,
- 4.da parking prostor bude pokriven poroznim elementima, a da se zasjenjenost osigura sadnjom drvooreda u pravcu istok - zapad,
5. da zelenilo građevinske parcele mora sadržati minimum dva kata zelenila – optimalno 50% površine parcele prema Planu ozelenjavanja.

Razlozi za donošenje

Doneseno rješenje zasniva se na analizi :

* namjene prostora za zonu Banjski turizam, komercijalne funkcije i obiteljsko stanovanje predviđene Generalnim planom Subotica-Palić do 2020 (»Sl. list općine Subotica« br.16/2006,17/2006-isp. i 28/2006) kojim je za postojeće objekte potrebno preispitivanje rada i osiguravanje intervencija radi očuvanja i zaštite životnog okoliša

* kriterija Uredbe o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procjena utjecaja – Lista I i projekata za koje se može zahtijevati procjena utjecaja na životni okoliš.

POGLED S TRIBINA

Derbi

Protekloga vikenda ljubitelji najvažnije sporedne stvari na svijetu, a to je nogomet, mogli su uživati u čak tri velika derbija. Domaći fanovi svjedočili su 137. duelu Crvene zvezde i Partizana, a ljubitelji inozemnog nogometa mogli su vidjeti derbi susrete Arsenal i Chelsea, te u nedjelju navečer derbi nad derbijima »El Clásico« – Barcelonu protiv Real Madrida.

Za razliku od potonja dva, engleskog i španjolskog derbija, u kojima je derbi bio isključivo na travnjaku domaćih stadiona Emirates i Camp Nou, na beogradskoj Marakani je bio derbi i na tribinama, gdje su navijači gostujuće momčadi Partizana polomili i zapalili više od 5000 stolica, napravivši štetu koja se procjenjuje na više od 10 milijuna dinara. Možda bi trebalo primijeniti »grčki košarkaški recept«, prema kojemu je u atletskom derbiju između Olympiacosa i Panathinaikosa (odigranom također ovoga vikenda, pobjeda Olympiacosa) zabranjen ulazak u dvoranu navijačima gostujuće momčadi. I problema nema...

NOGOMET

Posljednje jesensko kolo

Susretima 17. kola Prve HNL ovoga vikenda završava se prvi dio sezone u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa. U subotu,

5. prosinca, sastat će se: Međimurje – Dinamo, Zadar – Hajduk, Croatia – Karlovac, Osijek – Šibenik, Slaven – Cibalia, Inter – Zagreb, Rijeka – Varteks i Lokomotiva – Istra 1961.

KOŠARKA

Silovita Cibona

Mali derbi regionalne NLB lige donio je superiornu pobjedu vodeće Cibone (113-76) nad dotad drugoplasiranom momčadi Zagreba, dok su košarkaši Zadra nanijeli još teži poraz Bosni (104-54) i zabilježili jednu od najvećih pobjeda u ovom natjecanju. Na tablici NLB lige vodi Cibona s 19 osvojenih bodova iz 10 susreta, druga Olimpija i treći Zagreb imaju 17 bodova.

Josip Vranković novi izbornik

Namjesto Jasmina Repeše, koji je odstupio s mjesta prvog stratega, za novog izbornika hrvatske muške košarkaške reprezentacije imenovan je Josip Vranković koji će predvoditi momčad na Svjetskom prvenstvu 2010. u Turskoj. U kratkoj trenerskoj karijeri do sada je vodio Cibonu, Široki (prvak BiH za 2009.) i B reprezentaciju

Hrvatske, s kojom je ovoga ljeta osvojio zlato na Mediteranskim igrama u Italiji. Kao igrač nosio je majicu Splita, Zadra, Cibone, Prokoma i Širokog, u kojemu je izavršio aktivnu igračku karijeru.

VATERPOLO

Mladost bolja od Vojvodine

Na startu Eurolige, na gostovanju u Novom Sadu, vaterpolisti zagrebačke Mladosti svladali su domaću Vojvodinu (7-2) i osvojili prve bodove u skupini A, u kojoj se još nalaze momčadi Barcelonete (Španjolska) i Jadrana iz Herceg Novog (Crna Gora). Dubrovački Jug poražen je od Vasasa (11-8) na gostovanju u Budimpešti u premijernom susretu skupine B.

TENIS

Konačna ATP lista za 2009.

Švicarac Roger Federer je po peti puta u svojoj profesionalnoj tenisačkoj karijeri završio godinu kao broj jedan na ATP ljestvici (10.550 bodova) ispred drugoplasiranog Rafaela Nadala (9205) i trećeplasiranog Novaka Đokovića (8310) i izjednačio se s Jimmyem Connorsom (Pete Sampras drži rekord sa 6 godina). Najbolje plasirani hrvatski tenisač u 2009. godini je Marin Čilić (14. mjesto), potom slijede Ivan Ljubičić (24.), Ivo Karlović (37.) i Mario Ančić (92.).

HOKEJ

Poraz Medveščaka

Nakon tri uzastopna uspjeha, hokejaši Medveščaka poraženi su u Zagrebu (1-4) od ljubljanske Olimpije, izravnog rivala za plasman na osmo mjesto EBEL lige koje vodi u doigravanje za naslov prvaka. U sljedećem, 28. kolu, u petak, 4. prosinca, »medvjedi« gostuju u Linzu kod Liwest Black Wingsa.

SKIJANJE

Kostelić 13. u veleslalomu

Osvajanjem 13. mjesta u prvoj ovosezonskoj utrci veleslalomu najbolji hrvatski skijaš Ilica Kostelić osvojio je novih 20 bodova i sada zauzima četvrto mjesto u ukupnom poretku Svjetskog kupa.

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg žrtava fašizma br. 1
 PODUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
 POKOPA
Tel.: 024-558-011
 Cvjećara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu
 Mogućnost odloženog plaćanja

SRĐAN VIDAKOVIĆ, NOGOMETAŠ NK OSIJEK

Osijeku ću vratiti sve što mi je pružio

Nogomet je počeo igrati u Dinamu iz Sonte, a danas je prvoligaški nogometaš Osijeka

Piše: Slavko Žebić

Srđan Vidaković nogometnu je loptu zavolio u ranom djetinjstvu, a čim je stasao za pionirsku vrstu već je bio član Dinama iz Sonte. Ništa čudno, jer i roditelji su mu iz Sonte, premda je rođen u Apatinu, 1986. godine. I nije dugo bio u Dinamu. Skauti iz Apatina odvođe ga u Mladost pa vrlo rano mijenja klupske boje. Opet, ne zadugo. Jer skauta ima na sve strane, pa još mlađahnog Vidakovića odvođe u Osijek, da brani boje drugoligaša Metalca. Ponudili su mu da igra za juniore NK Metalac iz Osijeka i tu je proveo jednu i pol sezonu, a drugu već igra za seniore.

Opet, ne zadugo. Metalac ispada iz druge hrvatske nogometne lige i ne može ispunjavati obveze iz ugovora, pa Vidaković razmišlja o preseljenju. U toj je situaciji slamku spasa ponudio Grafičar-Vodovod, trećeligaš iz Osijeka, i tu među svojim vršnjacima mladi Vidaković brusi formu i nada se kakvoj boljoj ponudi. Nije dugo čekao.

PRELAZAK U OSIJEK

Zahvaljujući nogometnom oku Milana Španjića i Ljupka Petrovića, talentirani Vojvođanin doveden je u redove osječkog prvoligaša i danas je dio momčadi koja je, uz Šibenik i Cibaliu, najugodnije iznenađenje novoga prvenstva u HNL.

»Zapazio sam ga, skupa s Ljupkom Petrovićem, glasovitim nogometnim trenerom, i potom smo ga predložili tadašnjem treneru Iliji Lončareviću i on je prihvatio, pa je mladi Vidaković zakoračio u klub gdje su se kalili Gutmirtl, Šuker, Vlaović, Pranjić i još desetina poznatih imena hrvatskog nogome-

ta«, rekao nam je Milan Španjić, čovjek koji je u NK Osijek obnašao mnoge dužnosti, sve do predsjednika i direktora kluba.

»Prešao sam u polusezoni, doveli su me k Iliji Lončareviću i to je bio moj prvi profesionalni ugovor. Istini za volju, osjećao sam strahopoštovanje i glede trenera i glede suigrača, ali ubrzo potom Lončarević odlazi, dolazi Tomislav Steinbrückner, nameće novu taktiku, nameće agresivniju igru i ja tu nalazim sebe«, kaže Srđan Vidaković. Dobiva svoju poziciju, lijevog veznog s ofenziv-

nom zadaćom, a često igra i polušpicu i to mu odgovara i dodaje kako je u jako dobrim odnosima sa svojim suigračima. Redovito se druže, mada su obveze zahtjevnije, česti i naporni treninzi, putovanja, gostovanja, ali prate ih dobri rezultati, pa Osijek ove sezone ne zaostaje za Dinamom.

PRVENSTVO

»Istina, tu je i Šibenik, trenutačno na 3. mjestu s 33 boda, pa i slavonski rival Cibalia, također otkrovenje ove sezone, a do kraja jesenskog dijela sezone samo je još jedno kolo i ne može se ništa promijeniti. Dinamo će svakako biti prvak u ovom dijelu, vrlo vjerojatno i na kraju prvenstva, a nama Šibenik dolazi u goste u posljednjem kolu i tu je naša šansa. Uvjeren sam da ćemo ubilježiti tri boda, baš kao i na gostovanju u Šibeniku, gdje igramo uzvrat za Kup i da ćemo se plasirati u polufinale, mada je u nogometu sve moguće«, kaže Srđan Vidaković.

Za nogometnu hrvatsku ligu kaže kako je prevelika i ne odgovara njezinoj kvaliteti te misli da bi Liga 10 bila ono pravo rješenje.

Slobodnoga vremena je jako malo i rijetko se druži s prijateljima u Osijeku, mada je tu već gotovo punih pet godina i ima ih i u matičnom klubu, ali i u klubovima za koje je igrao. Privodi kraju obrazovanje u Srednjoj prometnoj školi i već iduće jeseni želi upisati fakultet, jer nogomet traje dokle traje, a treba imati zanimanje za čitav život. S Osijekom ga veže profesionalni ugovor do 2012. godine i želi ga odraditi pošteno, želi vratiti Osijeku sve što mu je pružio, ali volio bi poslije karijeru nastaviti u nekoj europskoj ligi, da se dokaže. Ostavio je traga i u Dinamu iz Sonte, u Mladosti iz Apatina, u Metalcu i Grafičaru, pa će tako i u Osijeku, gdje su svi puni hvale za mladoga Vidakovića.

SONTA - OSIJEK

Čim uzmogne, skokne do Sonte što je svega nekih 30-40 kilometara od Osijeka.

»Obično to bude svakoga drugoga tjedna, nakon utakmice u Osijeku, jer tada imamo slobodan dan, a često i moji prijatelji iz Sonte dodu na tekmu, ili je pak prate putem Hrvatskog radija ili HTV-a, pa me čekaju da ih počastim. Imam puno prijatelja u Sonti, imam rođaka i poznanika, i ako treba nekoga izdvojiti, neka to budu Aleksandar Barunov, Josip Gal i Marko Vidaković i naravno da ih ima još puno i neka se ne naljute oni koje nisam spomenuo. Imam i djevojku u Osijeku, zabavljamo se dugo i to je već ozbiljna veza«, kaže Srđan.

Evo, tek se vratio iz Sonte, bio je na pošti zbog prehlade pa nije niti putovao u Split na susret s Hajdukom, mada je bio prikovan uz TV-ekran i krivo mu je zbog nepostojećeg jedanaesterca. Zapala ga je i svinjokolja kod bake i pohvali se kako su svinjokolje iste kao nekada. Samo Dinamo nije kao nekada. Tavori u Općinskoj ligi, veliko selo a slabi rezultati, ali ne kaže se badava – »koliko para, toliko muzike«.

Tomislav Steinbrückner, trener Osijeka
Odličan tehničar, fali mu agresivnosti

»Srđan Vidaković ima držanje, stil, talent i tehniku, jednostavno – zna nogomet. Odličan je tehničar, ima udarac objema nogama, a dobar je i u igri jedan na jedan. Najbolje se snalazi na poziciji lijevog veznog i to kao ofenzivni vezni, a dobro se pokazao i kao polušpica. Jedino mu zamjeram slabiju agresivnost, malo više odvažnosti, 'krvoločnosti', kako mi to kažemo, drskosti i samopouzdanja koje i protivnik mora cijeniti. Ali mlad je, dotjerat ćemo i to.«

PETAK
4.12.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - U kokoši na drugi svijet: Pogrebni obredi u Gani, dokumentarni film
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Drugo mišljenje
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.45 - Iza ekrana
 18.18 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - Predsjednički izbori 2009. - bonusi
 20.20 - Slomljena strijela, američki film
 22.05 - Lica nacije
 23.05 - Vijesti
 23.20 - Predsjednički izbori 2009. - bonusi
 23.30 - Poslovne vijesti
 23.35 - Vijesti iz kulture
 23.45 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 00.40 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 01.25 - Romasanta, lov na vukodlaka - britanski film
 03.00 - Skica za portret
 03.15 - Vip Music Club LP
 05.15 - Oprezno s anđelom

06.45 - Najava programa
 06.50 - Delta - stanje, crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja
 --- - Nogalo
 --- - Cipelice lualice
 08.03 - Priča o Tracy Beaker
 08.15 - Platno, boje, kist
 08.25 - Puni krug
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija za djecu

09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13.35 - VIP Music Club
 14.15 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.15 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja
 --- - Nogalo
 --- - Cipelice lualice
 15.33 - Priča o Tracy Beaker
 15.45 - Puni krug
 16.00 - Izazovi: Merle, nizozemski dok. film za mlade
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 17.05 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.50 - Beaver Creek: Svjetski ski kup (M) - spust, prijenos
 20.15 - Čarolija 10, serija
 21.10 - Vijesti na Drugom
 21.25 - Paul Merton u Kini, dokumentarna serija
 22.25 - Beaver Creek: Svjetski ski kup (M) - veleslalom, prijenos
 23.30 - Umorstva u Midsomeru 12, serija
 01.10 - N.E.R.D. - T-com In Music festival Jarun 2009.
 02.10 - Kraj programa

06.45 Jackie Chan, crtana serija
 07.10 Pocoyo, crtana serija
 07.30 Tomica i prijatelji, crtana serija
 07.40 Jagodica Bobica, crtana serija
 08.05 Bumba, crtana serija
 08.15 Ezo TV, taot show
 08.35 Nova lova, TV igra
 10.05 Lude 70-e, serija
 11.05 Naši najbolji dani, serija
 12.05 IN magazin
 12.55 Naša mala klinika, serija
 13.55 Provjereno, informativni magazin
 14.55 2001. suluda odiseja u svemiru, igrani film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 Naša mala klinika, serija
 18.25 IN magazin by Bijele udovice
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Supertalent -uživo, show
 22.30 Povratak u budućnost, igrani film
 00.40 Underworld 2, igrani film
 02.30 Ezo TV, tarot show
 03.30 Carstvo zločina, film

05:10 Kraj programa

06.30 Bikeri s Marsa
 06.55 SpužvaBob Skockani, crtana serija
 07.25 Punom parom, kulinarski izazov
 07.50 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 08.20 Pod istim krovom, humoristična serija
 09.15 Astro show, emisija
 11.20 Dadija, humoristična serija
 11.50 Malcolm u sredini, humoristična serija
 12.15 Rat u kući, humoristična serija
 12.45 Ekkluziv, magazin
 12.55 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.25 RTL pomaže djeci
 13.35 Tajna čokolade
 14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.05 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 16.35 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.00 Dadija, serija
 17.30 Malcolm u sredini, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Loša djevojka, igrani film, akcijska komedija
 21.45 Pljačka, film, triler
 00.05 Vijesti
 00.15 Vatrene stihije, igrani film, akcijski
 01.55 Astro Show, emisija

SUBOTA
5.12.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - reprizni program
 07.00 - Znanstvena petica
 07.30 - Iza ekrana
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Winchester 73, američki film
 09.45 - Skica za portret
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin

14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 14.55 - Reporteri: SVALBARD - prozor u Arktik
 16.05 - Euromagazin
 16.40 - Vijesti
 16.55 - Kulturna baština: Gajeta - sveti brod
 17.10 - Panthera Spelea, dokumentarni film
 17.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 18.35 - U istom loncu, kulinarski show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Ples sa zvijezdama, 1. dio (6/8)
 21.35 - Ples sa zvijezdama, 2. dio (6/8)
 22.00 - Vijesti
 22.25 - Filmski vikend Meg Ryan: Dokaz života, američki film
 00.40 - Filmski maraton: Palača s rešetkama, američki film
 02.20 - Filmski maraton: Uvrnuto putovanje, američki film
 03.50 - Skica za portret
 03.55 - Pantera Spelea, dokumentarni film
 04.25 - Svirci moji, glazbena emisija
 05.10 - Oprezno s anđelom

07.00 - TV vodič
 07.20 - Najava programa
 07.25 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 07.50 - Vrijeme je za Disneyja: Legenda o Tarzanu
 08.15 - Na kraju ulice
 08.45 - Ninin kutak
 08.50 - Danica
 08.55 - Pripovjedač: Grčki mitovi
 09.20 - Kokice
 09.50 - Ekstremne životinje, dokumentarna serija
 10.20 - Parlaonica
 11.15 - Igrajmo se
 11.30 - Briljanteen
 12.15 - Hrvatski pisci na TV ekranu - Slobodan Novak: Ispovijed koju niste zavrijedili
 13.55 - KS automagazin
 14.25 - 4 zida
 15.00 - Volim nogomet
 18.00 - Između zemlje i neba: U zemlji Himba, dokumentarna serija
 18.50 - Beaver Creek: Svjetski ski kup (M) - spust, prijenos
 20.10 - HNL: Osijek - Šibenik, prijenos
 22.10 - Sportske vijesti

HRT 1,
Nedjelja, 06. 12. 2009. 10.20
Maria Montessori: Život za
djecu, mini-serija (2. dio)

22.25 - Dobre namjere, serija
 23.15 - Noć u kazalištu: Krležijada
 00.55 - Garaža
 01.25 - Kraj programa

05:30 Ezo TV, tarot show
 07:10 Bumba, crtana serija
 07:25 Power Rangers, serija
 07:50 Superheroj Spiderman
 08:15 Graditelj Bob
 08:30 Winx, crtana serija
 08:55 Dora istražuje
 09:20 Gormiti, crtana serija
 09:35 Kućanice iz visokog društva, serija
 10:40 U sedmom nebu, serija
 11:40 Smallville, serija
 12:40 Odmor iz snova, igrani film
 14:30 Povratak u budućnost, igrani film
 16:50 Vijesti
 17:00 Kod Ane, kulinarski show
 17:50 Lud, zburjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Bourneov identitet, igrani film
 22:15 Underworld 2, film
 00:10 Američki predsjednik, igrani film
 02:10 Vidoviti Milan
 03:10 Zelena milja, igrani film
 06:15 U sedmom nebu
 07:00 Kraj programa

06.10 Heroji iz strasti, dramska serija
 07.00 Astro Boy, crtana serija
 07.25 Ulica Sezame, animirana serija
 08.30 Bikeri s Marsa
 09.00 Ben 10, crtana serija
 09.40 Tajna čokolade

Maria, započinje nov život: predaje na Višem obrazovnom institutu, gdje širi svoje teorije o školovanju: djecu ne treba kažnjavati, nego im pomoći da razviju svoje prirodne vještine. Kako bi primijenila svoju slavnu metodu, kasnije će otvoriti prvu Dječju kuću, u koju počinju stizati posjetitelji sa svih strana svijeta, te prema njezinu modelu nastaju nove škole. Međutim, Marijina će avangardna metoda imati poteškoća s razvijanjem u Italiji. Uloge: Paola Cortellesi, Massimo Poggio, Gian Marco Tognazzi, Giulia Lazzarini Scenarij: Gianmario Pagani, Monica Zapelli Redatelj: Gianluca Maria Tavarelli Urednik: Ranka Horvat

- 10.35 Jedna od dečkiju, humoristična serija
11.05 Tajna, igrani film, obiteljska drama
12.50 Predsjednički trg: Vesna Pusić i Dragan Primorac
13.35 Pljačka, film, triler
15.55 Premier liga: West Ham - Manchester United, prijenos
18.00 Zvijezde Ekstra: Keanu Reeves (2. dio), zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Discovery: Atlas - Japan, dok. film
20.00 Obiteljski kamen, film, romantična komedija
21.50 Boomerang, film, komedija
23.55 Porkyjeva osveta, igrani film, komedija
01.30 Vatrene stihije, igrani film, akcijski

**NEDJELJA
6.12.2009.**

- 05.55 - Najava programa
06.00 - Jelovnici izgubljenog vremena
06.20 - Glas domovine
06.45 - Euromagazin
07.15 - Duhovni izazovi
08.00 - Vijesti
08.10 - Haydn od Zagreba do Šangaja, koncert
09.15 - Opera box
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.20 - Maria Montessori: Život za djecu, serija
12.00 - Dnevnik
12.15 - Živjeti zdravije
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Rijeka: More
13.50 - Živjeti zdravije
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro

- 15.40 - Vijesti
15.50 - Bogovi su pali na tjele, bocvanski film
17.40 - Lijepom našom: Velika (1.)
18.35 - U istom loncu, kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.15 - Mišolovka Walta Disneyja, TV drama
22.30 - Vijesti
22.45 - Vijesti iz kulture
22.55 - Filmski vikend Meg Ryan: Kad muškarac voli ženu, američki film
00.55 - Maria Montessori: Život za djecu, mini-serija
02.25 - Garaža
02.55 - Lijepom našom: Velika (1.)
03.45 - U istom loncu, kulinarski show
04.25 - Plodovi zemlje
05.15 - Rijeka: More

- 06.25 - Najava programa
06.30 - Dječak i vjeverica
06.55 - San o slavi, serija
07.20 - film za djecu
08.45 - Prijatelji
09.50 - Nora Fora, TV igra
10.40 - Biblija
10.50 - Portret mjesta i Crkve
11.00 - Pregrada: Misa, prijenos
12.00 - Moje pjesme moji snovi, američki film
14.45 - Hokej na ledu, EBEL liga: Medveščak - EC VSV, prijenos
17.35 - Beaver Creek: Svjetski ski kup (M) - veleslalom, prijenos 1. vožnje
18.40 - Magazin nogometne Lige prvaka
19.40 - Garaža
20.15 - Ponos Hrvatske - dodjela priznanja
22.20 - Beaver Creek: Svjetski ski kup (M) - veleslalom, snimka 2. vožnje
23.10 - Sportske vijesti
23.20 - Dobre namjere, serija
00.05 - Nove avanture stare Christine 2, serija
00.25 - Dobro ugođena večer: Božo Paradžik
01.25 - Transfer
01.55 - Kraj programa

- 07:05 Bumba, crtana serija
07:20 Power Rangers

- 07:45 Superheroj Spiderman
08:10 Graditelj Bob
08:25 Winx, crtana serija
08:50 Dora istražuje
09:15 Gormiti, crtana serija
09:30 Ulica sjećanja
10:30 Automotiv, auto-moto magazin
11:00 Magazin Lige prvaka
11:30 Novac, business magazin
12:00 Američki predsjednik, igrani film
14:05 Bourneov identitet, igrani film
16:25 Vijesti
16:35 Supertalent, show
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Nad lipom 35, show
21:00 Sve zbog jednog dječaka, igrani film
23:00 Red Carpet, showbiz magazin
00:20 Trenutak istine, game show
01:20 Apokalipsa danas, film
04:35 Cuba Feliz, igrani film
06:15 Kraj programa

- 07.40 Zvijezde Ekstra: Keanu Reeves (2. dio), zabavna emisija
08.05 Grupna terapija, humoristična serija
08.35 Astro Boy, crtana serija
09.00 Ulica Sezame, animirana serija
10.10 Bikeri s Marsa, crtana serija
10.35 Ben 10, crtana serija
11.00 Discovery: Atlas - Japan, dok. film
11.50 Jedna od dečkiju, humoristična serija
12.20 Najveći hrvatski misteriji, zabavni talk show
13.15 Tajna, igrani film, obiteljska drama
15.05 Obiteljski kamen, film, romantična komedija
16.55 Odred za čistoću, dokumentarna emisija
17.30 Exkluziv, magazin
18.30 Vijesti
19.05 Budi mi prijatelj, emisija uživo
20.00 Tatica u suknji, igrani film, triler
22.10 CSI: Miami, kriminalistička serija
23.05 El Cortez, igrani film, triler
00.40 Porkyjeva osveta, igrani film, komedija

**PONEDJELJAK
7.12.2009.**

- 05.40 - Najava programa
05.45 - Mir i dobro
06.15 - Drugo mišljenje: Forenzična medicina
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - U carstvu pigmejaca Kimyali u Novoj Gvineji, dok. film
11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
12.00 - Dnevnik
12.32 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.40 - Normalan život
15.35 - Direkt
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.18 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.25 - Potrošački kod
21.00 - Čarolija letenja - Nebeski divovi: Dramatična povijest cepelina, dok. serija
21.55 - Proces
22.35 - Otvoreno
23.30 - Vijesti
23.45 - Predsjednički izbori 2009. - bonusi
23.55 - Poslovne vijesti
00.10 - Na rubu znanosti: NLO - hrvatska priča
01.05 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
01.50 - Ksena - princeza ratnica 5, serija
02.35 - Momci s Madisona 2, serija
04.05 - Potrošački kod
04.35 - Proces
05.05 - Oprezno s anđelom

- 06.45 - Najava programa
06.50 - Delta - stanje
07.15 - Trolovi, crtana serija
07.40 - TV vrtić
--- - Crtana serija
--- - Vitaminix
--- - Luckaste pačje pustolovine
08.00 - Čarobna ploča
08.15 - Platno, boje, kist
08.25 - Kratki spoj
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Monarch Cove, serija
10.45 - Strani TV film
12.35 - El Shatt - Pustinska priča, dok. film
13.30 - Prijatelji 7, serija
13.50 - Zovem se Earl 2, humoristična serija

- 14.15 - Ksena - princeza ratnica 5, serija
15.00 - Kod Ane
15.15 - TV vrtić:
--- - Crtani film
--- - Vitaminix
--- - Luckaste pačje pustolovine
15.35 - Čarobna ploča
15.50 - Crna kutija: Pravo nacionalnih manjina
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
17.05 - Na rubu znanosti: NLO - hrvatska priča
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Uvijek je sunčano u Philadelphiji 2, serija
19.08 - Razred, serija
19.30 - VIP Music Club
20.05 - TV Bingo Show
20.55 - Bitange i princeze 5, humoristična serija
21.35 - Vijesti na Drugom
21.50 - Momci s Madisona 2, serija
22.40 - Osobni broj, ruski film
00.25 - Život poslije smrti 2
01.15 - Kraj programa

- 06:30 Jackie Chan
07:10 Pocoyo, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:30 Nova lova, TV igra
10:00 Lude 70-te, serija
11:00 Naši najbolji dani, serija
12:00 IN magazin
12:50 Naša mala klinika, serija
13:50 Najbolje godine, serija
14:50 Sve zbog jednog dječaka, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Slučajni milijunaš, film
22:55 Vijesti
23:10 Zakon brojeva, serija
00:10 Seinfeld, serija
00:40 Televizijska posla, serija
01:10 Irska braća, serija
02:10 Ezo TV, tarot show
03:10 Irska braća, serija
04:10 Zbogom, ljubavniče, igrani film
05:45 IN magazin
06:20 Kraj programa

- 06.00 Pink Panther
06.15 SpužvaBob Skockani
06.40 Punom parom, kulinarski izazov
07.10 Princ iz Bel-Aira, serija

07.40 Pod istim krovom, serija
08.35 Astro show, emisija
10.40 Dadilja, serija
11.10 Malcolm u sredini, serija
11.35 Bibin svijet, serija
12.05 Ekkluziv, magazin
13.00 Večera za 5,
lifestyle emisija
13.30 Tajna čokolade
14.25 Heroji iz strasti, serija
(dvije epizode)
16.00 Princ iz Bel-Aira, serija
16.30 Pod istim krovom, serija
17.00 Dadilja, serija
17.30 Malcolm u sredini, serija
18.00 Punom parom,
kulinarski izazov
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5 (produžena
verzija XXL),
lifestyle emisija
20.00 Lančana reakcija,
igrani film, akcijski
21.50 Klopka za milijunaša,
film, akcijska komedija
23.40 Vijesti
23.55 Tatica u suknji,
igrani film, komedija
01.55 Astro show, emisija

**UTORAK
8.12.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Normalan život
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Divlji zapad Irske -
Connemara, dok.film
11.10 - Danny na moru 1,
dokumentarna serija
11.40 - Kulturna baština:
Gajeta - sveti brod
12.00 - Dnevnik
12.32 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.40 - Među nama
15.35 - Motivalja motiva
motive, emisija pučke
i predajne kulture
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.18 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.20 - Globalno sijelo
20.55 - Hrvatsko podmorje 5:
Rat u Jadranu, dok.serija
21.30 - Poslovni klub
22.00 - Živjeti zdravije
22.10 - Otvoreno
23.05 - Vijesti
23.30 - Poslovne vijesti

23.45 - Drugi format
00.40 - Zvezdane staze:
Voyager 5, serija
01.25 - Ksena - princeza
ratnica 5, serija
02.10 - Zakon i red: Odjel za
žrtve 9, serija
02.55 - Divlji zapad Irske -
Connemara, dok.film
03.40 - Skica za portret
04.05 - Globalno sijelo
04.35 - Poslovni klub
05.05 - Oprezno s anđelom,
telenovela

06.45 - Najava programa
06.50 - Delta - stanje
07.15 - Trolovi, crtana serija
07.40 - TV vrtić:
--- - Danica
--- - Spektakl na livadi
--- - Crtani film
--- - Profesor Baltazar
08.10 - Navrh jezika
08.25 - Izazovi: Merle,
nizozemski dok. film
za mlade
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Monarch Cove, serija
10.45 - Strani TV film
12.35 - Dokuteka
13.30 - Prijatelji 7,
humoristična serija
13.50 - Zovem se Earl 2,
humoristična serija
14.15 - Ksena - princeza
ratnica 5, serija
15.00 - Kod Ane
15.15 - TV vrtić:
--- - Danica
--- - Spektakl na livadi
--- - Crtani film
--- - Profesor Baltazar
15.45 - Koga briga?
16.20 - Zvezdane staze:
Voyager 5, serija
17.05 - Drugi format
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Uvijek je sunčano u
Philadelphiji 2, serija
19.08 - Razred, serija
20.05 - Ciklus antifašističkog
filma: Bitka na Neretvi,
jugoslavensko-njemačko-
talijansko-američki film
22.55 - Vijesti na Drugom
23.15 - Zakon i red: Odjel
za žrtve 9, serija
00.05 - Život poslije smrti 2,
serija
00.55 - Sportska reportaža
01.15 - Kraj programa

06:30 Jackie Chan
07:10 Pocoyo, crtana serija

07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:45 Nova lova, TV igra
10:15 Lude 70-e, serija
11:15 Naši najbolji dani, serija
12:15 IN magazin
13:05 Naša mala klinika, serija
14:05 Najbolje godine, serija
15:05 Slučajni milijunaš,
igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
20:40 Liga prvaka, utakmica
22:45 Vijesti
23:00 Mr. Bean, serija
23:30 Sažeci Lige prvaka
00:00 Zakon brojeva, serija
01:00 Seinfeld, serija
01:30 Televizijska posla, serija
02:00 Ezo TV
03:00 Irska braća, serija
04:00 Američki psiho 2,
igrani film
05:30 Seinfeld, serija
05:55 IN magazin
06:30 Kraj programa

06.45 Pink Panther
07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom,
kulinarski izazov
08.00 Princ iz Bel-Aira, serija
08.30 Pod istim krovom, serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Dadilja, serija
11.55 Malcolm u sredini,
humoristična serija
12.25 Ekkluziv, magazin
12.40 Večera za 5 (produžena
verzija XXL),
lifestyle emisija
13.25 Tajna čokolade
14.20 Heroji iz strasti, serija
(dvije epizode)
16.00 Princ iz Bel-Aira, serija
16.30 Pod istim krovom,
humoristična serija
17.00 Dadilja, serija
17.30 Malcolm u sredini,
humoristična serija
18.00 Punom parom,
kulinarski izazov
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5 (produžena
verzija XXL),
lifestyle emisija
20.00 Najveći hrvatski
misteriji: The Best Of,
zabavni talk show
21.00 Jezikova juha,
reality show
21.55 Vampir u Brooklynu,
film, horor komedija
23.50 Vijesti
00.00 Chuck, akcijska serija

00.50 Lančana reakcija,
igrani film, akcijski
02.30 Astro show, emisija

**SRIJEDA
9.12.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Među nama
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - Švedski otočni
svijet: Hridoviti otoci
pred Stockholmom,
dokumentarni film
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.32 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.40 - Riječ i život,
religijski program
15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.30 - Najslabija karika, kviz
18.13 - Kod Ane
18.30 - Dolina sunca
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Predsjednički izbori
2009. - bonusi
20.20 - A sad u Europu!
21.10 - Luda kuća 5, serija
21.50 - Paralele
22.30 - Otvoreno
23.25 - Vijesti
23.40 - Predsjednički izbori
2009. - bonusi
23.50 - Poslovne vijesti
00.05 - e-Hrvatska
00.40 - Znanstvene vijesti
01.00 - Zvezdane staze:
Voyager 5, serija
01.45 - Ksena - princeza
ratnica 5, serija
02.30 - Velemajstor 2, serija
04.35 - Alpe-Dunav-Jadran
05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
06.55 - Delta - stanje
07.20 - Trolovi, crtana serija
07.45 - TV vrtić:
--- - Ninin kutak
--- - Vitaminix
--- - Mali crveni traktor
08.05 - Čarobna ploča
08.20 - Glazbeceda
08.30 - Pročitani
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Prijenos sjednice

Hrvatskog sabora
13.30 - Prijatelji 7,
humoristična serija
13.50 - Zovem se Earl 2,
humoristična serija
14.10 - Ksena - princeza
ratnica 5, serija
14.55 - Kod Ane
15.10 - TV vrtić:
--- - Ninin kutak
--- - Vitaminix
--- - Mali crveni traktor
15.30 - Čarobna ploča 1 (12.)
15.45 - Koga briga?
16.20 - Zvezdane staze:
Voyager 5, serija
17.05 - e-Hrvatska
17.40 - Znanstvene vijesti
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Uvijek je sunčano u
Philadelphiji 2,
humoristična serija
19.08 - Razred, serija
19.30 - VIP Music Club
20.05 - Nogometna Liga
prvaka - emisija
20.35 - Nogometna Liga
prvaka, 1. poluvrijeme
21.30 - Vijesti na Drugom
21.40 - Nogometna Liga
prvaka, 2. poluvrijeme
22.35 - Nogometna Liga
prvaka - emisija i sažeci
23.25 - Velemajstor 2, serija
00.15 - Život poslije smrti 2
01.05 - Kraj programa

06:30 Jackie Chan
07:10 Pocoyo, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:20 Nova lova, TV igra
09:50 Lude 70-e, serija
10:50 Naši najbolji dani, serija
11:50 IN magazin
12:40 Naša mala klinika, serija
13:40 Najbolje godine, serija
14:40 Smrtonosno
podrhtavanje, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Lud, zbunjen, normalan
22:20 Doktor s Beverly Hillsa
23:25 Vijesti
23:40 Zakon brojeva, serija
00:40 Seinfeld, serija
01:10 Televizijska posla, serija
01:40 Ubijta Jane, serija
02:40 Ezo TV, tarot show
03:40 Povratak gospodina
Ripleja, igrani film
05:20 Seinfeld, serija
05:45 Televizijska posla, serija
06:10 IN magazin
06:45 Kraj programa

06.45 Pink Panther
07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom, kulinarski izazov
08.00 Princ iz Bel-Aira, serija
08.30 Pod istim krovom, serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Dadija, serija
11.55 Malcolm u sredini, serija
12.25 Ekkluziv, magazin
12.40 Večera za 5 (produžena verzija XXL), lifestyle emisija
13.25 Tajna čokolade
14.20 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
16.00 Princ iz Bel-Aira, serija
16.30 Pod istim krovom, serija
17.00 Dadija, serija
17.30 Malcolm u sredini, serija
18.00 Punom parom, kulinarski izazov
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5 (produžena verzija XXL), lifestyle emisija
20.00 Virus: Andromeda (2. dio), znanstveno-fantastična mini serija
21.35 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
22.30 Stvorenja, znanstveno-fantastična serija
23.30 Vijesti
23.40 Vampir u Brooklynu, film, horor komedija
01.20 Astro show, emisija

**ČETVRTAK
10.12.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Riječ i život, religijski program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Dolina sunca
09.50 - Vijesti iz kulture
10.00 - Vijesti
10.10 - Od Sibira do Japana: Divlja Kamčatka, dokumentarni film
11.15 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.40 - Trenutak spoznaje
15.35 - Ivan, dok.film
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.20 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.20 - Dossier.hr
22.10 - Muzej suvremene umjetnosti, dok. film
22.45 - Otvoreno
23.40 - Vijesti
23.55 - Predsjednički izbori 2009. - bonusi
00.05 - Poslovne vijesti
00.20 - Vrijeme za knjigu
01.10 - Od Sibira do Japana: Divlja Kamčatka, dokumentarna serija

02.10 - Oprah Show
02.55 - Fotografija u Hrvatskoj
03.15 - Ivan, dok.film
03.50 - Dossier.hr
04.35 - Muzej suvremene umjetnosti, dok. film
05.05 - Oprezno s anđelom

06.40 - Najava programa
06.45 - Delta - stanje
07.10 - Trolovi, crtana serija
07.35 - TV vrtić:
--- - Danica
--- - Profesor Baltazar
--- - Zeko Peko
07.58 - Priča o Tracy Beaker
08.10 - Mogu ja!
08.25 - Iznad crte
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13.30 - VIP Music Club
14.05 - TV vrtić:
--- - Danica
--- - Profesor Baltazar
--- - Zeko Peko
14.28 - Kokice
14.54 - Kod Ane
15.10 - Vrijeme za knjigu
15.55 - Istanbul: Plivanje, EP (25 m)
18.00 - Vijesti na Drugom
18.10 - Županijska panorama
18.30 - Košarka, EL: Cibona - Regal FC Barcelona
20.30 - Humanitarna akcija "DAJ PET"
22.35 - Vijesti na Drugom
22.45 - Dr. Franjo Tuđman, dokumentarni film

00.20 - Vip Music Club LP
02.20 - Kraj programa

06:55 Jackie Chan, crtan serija
07:35 Pocoyo, crtan serija
07:55 Tomica i prijatelji, crtan serija
08:05 Bumba, crtan serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:45 Nova lova, TV igra
10:15 Lude 70-e, serija
11:15 Naši najbolji dani, serija
12:15 IN magazin
13:05 Naša mala klinika, serija
14:05 Najbolje godine, serija
15:05 Podmetnuti zločin, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Provjereno, informativni magazin
22:00 Predsjednička utrka
23:00 Vijesti
23:15 Zakon brojeva, serija
00:15 Seinfeld, serija
00:45 Televizijska posla, serija
01:15 Ubojita Jane, serija
02:15 Nova lova, TV igra
03:15 Ubojice u kući, igrani film
04:40 Elizabeth, igrani film
06:30 Seinfeld, serija
06:55 Kraj programa

06.35 Bikeri s Marsa
07.05 SpužvaBob Skockani

07.30 Punom parom, kulinarski izazov
08.00 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
08.30 Pod istim krovom, humoristična serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Dadija, serija
11.55 Malcolm u sredini, humoristična serija
12.25 Ekkluziv, magazin
12.40 Večera za 5 (produžena verzija XXL), lifestyle emisija
13.25 Tajna čokolade
14.20 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
16.00 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
16.30 Pod istim krovom, humoristična serija
17.00 Dadija, humoristična serija
17.30 Malcolm u sredini, humoristična serija
18.00 Punom parom, kulinarski izazov
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5 (produžena verzija XXL), lifestyle emisija
20.00 Jezikova juha, reality show
21.00 Put osвете, kriminalistička serija
21.55 Kućanice, serija (dvije epizode)
23.45 Vijesti
23.55 Virus: Andromeda (2. dio), znanstveno-fantastična mini serija
01.25 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
02.10 Astro show, emisija

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,40 sati.

»TV Hrvatska riječ« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »TV Hrvatska riječ«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Hrvatskoj riječi« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Hrvatska riječ« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

KRONIKA

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« u produkciji »Cro Medije« prikazuje se subotom od 16,30 sati na drugom programu Radiotelevizije Vojvodine i nedjeljom na subotičkoj kabelskoj televiziji K23 s početkom u 13,15 sati, kao i na somborskoj Televiziji »Spektar« u istom terminu.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

www.kviskoteka.hr

1994	JUNAR TUNJE KOLIC. MA. DURANIC DANI	AMERIKA	MILOJKA KRAJAC MINOVI	POBOLISA VATROVA- LITETU DEGA	OSUJAST RUMANA DAD VIKATA BROZIC	IRIELI	NORVIGRA	1995	OSRAMIC M. KRALJIC ST. VITICA	MAŠ KRALJIC ZEMBA I KOLUBA BIST, ANGE	DEKAR PITICA BOST	SKOTOVA SUKAJA	PRISMAVI
MAŠ DURAN NARAC VAN								ELUCIJE PISA					
POBOLISA JASLANA							ATONICAR CONJER ATONICAR SABILE I MIRILE						
TRIVAT		KAMALSKI CAMAC PITACE PRAKIL VIGMA				DRUFA PITICA BUDICANA JASICIA BROVAN							
DEKAR PITICA											TOM PETTY ANJE ZA NINOVIC		
CARNATI CARULATI									STO OSM TUN JOŠ KAKO			"LITRA" KRAJCEV NOST	
PRINCEZA REDARCIJA EMIGRATSKOG TJEDNIKA "KIVISHOTENE"	OLJATI PREKO NIGALA PTICA PACICA									MEĐAČA NEVOLA TEUTIN PODANIK			
REKATA SOPEK			TURPJE POKRAJINE BARIKADSKI EN TRIGAC STEGE								NYCA DURAN NANA PETKOVIC		
ELABRE MREZE						CONJELI NA PRAJET TELE OPRO POLIS							
SAVED					SEAN PENN SACAN UDAR			SARACI TOMARIN KAMION PULCI KRAMPCON					
ELJACAN BAJROK VIRATA											BADU SLAVNI BRADISKI KODOMEN- TAR		
NARUPINA SNAJDE NA DRAM							MIRVIA MIRJUKI JINA KUR- NAROVA			ORLOVAN SLIKOB NARODA			
KUENACI FILOZOF FREDRICH				VETERPOL- SKI UPA- TAN VIGAN PITACE BARTUT					OTILLA ODRILA KOTAC JIN ALICE VIGCE				
ELATINA			PUDAC JELAVIC KODOLJA "PROJE- VOT"						... SEAN ILI ... SEAN ILI KODIN QED VITRILINA				AMIRICA GLUMAC I BARTUT ("ZARON I RED")
TRICOSTU- KA PAPIN- SKA KIRUNA OTARAC							GLASNO- BI CONJER I TRAPIC						
"BISTOR"		SLAVNIK ELIS VICTOR NATURE				CONJER IZ SOTIA NINOLA PILIC							
PELUD												ESPAÑA OLIMPOR	
AMIRICA NAC U ZARONCU					OSODNA ELISADST								

RESEARCH HIGHLIGHTS